

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

"สถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบ
อาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี"

Health status and Quality of life of Coastal
Fisheries in Baan – Don Gulf Suratthani Province

วรรณภา กุमारจันทร์

วัฒนา รัตนพรหม

ตุลาคม 2556

สัญญาเลขที่ RDG 5320037

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

"สถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบ
อาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี"
Health status and Quality of life of Coastal Fisheries in
Baan – Don Gulf Suratthani Province

คณะผู้วิจัย

วรรณ กุมารจันทร์
วัฒนา รัตนพรหม

สังกัด

คณะพยาบาลศาสตร์
คณะพยาบาลศาสตร์

ชุดโครงการความร่วมมือ สกว.-มรส.การพัฒนางานวิจัยและการ
สนับสนุนงานวิจัยเชิงพื้นที่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
รุ่นที่ 1 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้ เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

จากการเติบโตของผู้ประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปัจจุบันมีมากกว่า 3,100 ราย มีทั้งเป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยแครง เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรม เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำประเภทอื่นๆ รวมทั้งเกษตรกรที่ประกอบอาชีพจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ เนื่องจากภาครัฐและจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ให้ความสำคัญผลผลิตด้านการประมง โดยเฉพาะประมงชายฝั่ง ซึ่งนำชื่อเสียงมาสู่จังหวัดสุราษฎร์ธานี คือกลุ่มเลี้ยงหอยนางรม ผลผลิตหอยนางรมมีคุณภาพ จนเป็นส่วนหนึ่งในคำขวัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการประกันคุณภาพของหอยจากแหล่งอ่าวบ้านดอน เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพทำให้ผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงหอยนางรม และกลุ่มประมงชายฝั่งกลุ่มอื่นๆ จึงต้องพัฒนาระบบการผลิต ซึ่งอาจจะต้องใช้ทั้งกำลังกาย กำลังใจ รวมทั้งใช้เวลาในการพัฒนาคุณภาพผลผลิตเหล่านี้ กระบวนการเหล่านี้จะมีผลต่อสถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิต ของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง ทั้งนี้เนื่องจากการประกอบอาชีพหรือการทำงานมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง อาจกล่าวได้ว่าการทำงานเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ปฏิบัติมากกว่ากิจกรรมใด ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันคาดกันว่ามนุษย์ได้ใช้เวลาถึงหนึ่งในสามของชีวิตเป็นอย่างน้อยอยู่ในโรงงานหรือสำนักงานหรือสถานประกอบอาชีพ และยังเชื่อว่าในอนาคตอันใกล้นี้ มนุษย์จำเป็นต้องใช้เวลาของชีวิตเกี่ยวข้องกับการทำงานเพิ่มขึ้นไปอีก การทำงานเป็นสิ่งที่ให้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อชีวิตมนุษย์ เพราะเป็นโอกาสที่ทำให้เกิดการ พบปะสังสรรค์ระหว่างผู้ใช้แรงงานกับบุคคลอื่น ๆ กับสถานที่ กับขั้นตอนและเรื่องราวต่างๆ ตลอดจนความคิดเห็นทั้งหลายจากผู้เกี่ยวข้อง อันจะนำมาซึ่งเกียรติภูมิและความพึงพอใจในชีวิต ถ้าหากว่าเวลาส่วนมากของชีวิตในการทำงานนี้ มนุษย์ได้อยู่กับสิ่งที่ตนเองพอใจ ก็จะช่วยให้มีสภาพจิตใจและอารมณ์ที่จะส่งเสริมให้เกิดสภาพการทำงานที่ดี ซึ่งย่อมถือได้ว่ามีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี และจะส่งผลต่อชีวิตโดยส่วนรวมของบุคคลผู้นั้นให้เป็นสุข ซึ่งแสดงถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย อันเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศด้านการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์

จากเหตุผลดังกล่าวเบื้องต้นร่วมกับการสังเกตลักษณะการประกอบอาชีพของประมงชายฝั่งซึ่งในแต่ละกลุ่มจะต้องเอาใจใส่ในการประกอบอาชีพเกือบตลอดเวลา เช่น การเลี้ยงกุ้ง จะต้องดูแลเรื่องอาหาร เรื่องศัตรูกุ้ง เรื่องโรคของกุ้ง การให้ออกซิเจนและการให้อาหาร ตลอดจนการประเมินคุณภาพน้ำ ล้วนต้องใช้ประสบการณ์หรือความชำนาญจริงๆ จึงจะได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามที่คาดหวัง จากลักษณะการประกอบอาชีพเหล่านี้อาจจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ซึ่งอาจจะส่งผลต่อสถานะสุขภาพ (health status) ของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งได้ เช่นพฤติกรรมบริโภคที่ไม่เหมาะสมทั้งด้านการตรงเวลา สัดส่วนและประเภทอาหาร การเร่งรีบในการประกอบอาชีพเพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติ อาจจะทำให้ผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งขาดการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนฝูง หรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมลดลง ตลอดจนพฤติกรรมการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือเครื่องดื่มชูกำลังต่างๆ พฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นพฤติกรรมสุขภาพ

ที่ส่งผลต่อ สถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิตตามลำดับ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสถานะสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาถึงสถานะสุขภาพ (health status) คุณภาพชีวิต (Quality of Life) เป็นอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการหาแนวทางสร้างเสริมสถานะสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จำนวน 105 ราย และสมาชิกครอบครัวจำนวน 212 ราย โดยใช้แบบประเมินคุณภาพชีวิต ซึ่งปรับจากแบบประเมินคุณภาพชีวิตในการทำงานของ Richard E. Walton มี 8 หัวข้อได้แก่ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (adequate and fair compensation) สิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment) การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities) ด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) ด้านลักษณะงานส่งเสริมด้านบูรณาการทางสังคม (social integration) ด้านลักษณะงานที่ตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม (Constitutionalism) ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานโดยรวม (the total life space) ด้านลักษณะงานมีส่วนเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคมโดยตรง (social relevance) ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือมาหาค่าความตรงและความเชื่อมั่น ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยวิธีการตรวจแบบสามเส้า วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และร้อยละ เก็บข้อมูลระหว่างเดือนกันยายน 2553 – 30 พฤศจิกายน 2554 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ได้มีการขออนุญาตด้วยวาจาในแต่ละบุคคลก่อนที่จะมีการสัมภาษณ์ โดยผู้สัมภาษณ์ที่ผ่านการอบรมแล้ว จะสนทนากับผู้ถูกสัมภาษณ์ แต่ละคนเป็นการส่วนตัว และจะไม่เก็บคุณลักษณะส่วนตัวของผู้ถูกสัมภาษณ์ รวมทั้งจะไม่ขอข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษร ยกเว้นข้อมูลด้านสุขภาพจะเก็บด้วยการประเมินสุขภาพโดยใช้อุปกรณ์ประเมินที่เหมาะสม มีการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วมได้คำนึงถึงจริยธรรมโดยการชี้แจงวัตถุประสงค์ และผู้ให้ข้อมูลสมัครใจเข้าร่วมโครงการเอง และมีสิทธิ์ที่จะให้ข้อมูลและกำหนดเวลาในการให้ข้อมูลโดยไม่กระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันหรือการประกอบอาชีพ การให้ข้อมูลโดยการบันทึกให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้ให้ข้อมูล ระหว่างการเก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสามารถบอกยกเลิกการให้ข้อมูลได้ โดยไม่เกิดผลเสียใดๆต่อผู้ให้ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นไปตามความเป็นจริง และการนำเสนอข้อมูลในภาพรวมและเป็นการนำเสนอหรือเผยแพร่เชิงวิชาการเท่านั้น

ด้านสถานะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างและของสมาชิกครอบครัวใช้วิธีการ 3 แบบคือ 1) การตรวจสุขภาพตามแบบสอบถามได้แก่ดัชนีมวลกาย เส้นรอบเอว ความดันโลหิต ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ ผลตรวจสุขภาพประจำปี ผลตรวจปอดและหัวใจ 2) ประเมินภาวะเสี่ยงและพฤติกรรมเสี่ยง ด้านโรคประจำตัว การสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า เบียร์หรือเครื่องดื่มชูกำลัง การออกกำลังกาย อาการเจ็บหน้าอก การรับประทานอาหารหวาน มัน เค็ม ระยะเวลาที่ต้องแช่น้ำในการประกอบอาชีพ, ภูมิกายร้อนไม่หลับ และการพลัดตกหกล้ม ภาวะเศร้า การเยี่ยมเพื่อนหรือมีเพื่อนเยี่ยมเยียนและ 3) การประเมินภาวะสุขภาพด้วยตนเองของกลุ่มตัวอย่าง โดยประเมินความรู้สึกด้านสุขภาพของตนเองในระยะเวลา 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา มีผลต่อการประกอบอาชีพเป็นอย่างไรบ้าง ผลการประเมินสถานะสุขภาพทั้ง 3 รูปแบบจะนำมาวิเคราะห์ร่วมกัน จำแนกเป็นสถานะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างคือผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง และสมาชิกครอบครัว โดยผลของการประเมินสถานะ

สุขภาพแบ่งเป็น 3 ระดับ ซึ่งแบ่งโดยค่ามาตรฐานหรือค่าปกติของชนิดการตรวจนั้นๆ ค่าที่ตรวจได้ปกติก็จะจัดอยู่ในกลุ่ม "ปกติ" แต่ถ้าตรวจได้ค่าที่เกินปกติ/ค่ามาตรฐานของการตรวจชนิดนั้นๆ หรือมีพฤติกรรมที่จะมีผลเสียต่อสุขภาพ จัดเป็น "กลุ่มเสี่ยง" และกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่ผลการตรวจสุขภาพแต่ละชนิดผิดปกติมาก และตามค่ามาตรฐานถือว่าป่วยจัดกลุ่มนี้เป็น "กลุ่มป่วย" โดยการจะตัดสินว่าเป็นกลุ่มป่วยนั้นจะต้องมีการตรวจสุขภาพซ้ำโดยทีมสุขภาพและได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์เท่านั้น

การวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และจัดเป็นหมวดหมู่ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปSPSS/PC (statistical package for the social science) สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่การแจกแจงความถี่ และร้อยละได้แก่คะแนนสถานะสุขภาพ และคะแนนคุณภาพชีวิต สถิติเชิงเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) ตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดไว้และข้อมูลที่เก็บได้โดยวิธีการต่างๆตามแนวคิดทฤษฎีในการวิจัย (conceptual framework) ใช้วิธีวิจัยโดยการสังเกต สัมภาษณ์ สทนากลุ่มในประเด็น 1) กฎหมายข้อตกลงชุมชนเกี่ยวกับมาตรการประมงชายฝั่ง 2) การกำหนดราคาสัตว์น้ำ 3) ความเพียงพอของรายได้ครอบครัวและภาระหนี้สิน 4) วิธีการดำเนินชีวิตประมงชายฝั่งทั้งในอดีตและปัจจุบัน 5) พฤติกรรมเสี่ยงและความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเอง 6) ระบบบริการสุขภาพที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่ง 7) การประเมินภาวะสุขภาพในความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่าง และ 8) ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 72 คน (ร้อยละ 68.57) เพศหญิง 33 คน (ร้อยละ 31.43) ช่วงอายุที่พบมากที่สุดได้แก่ 51-60 ปี 27 ราย (ร้อยละ 25.71) ช่วงอายุ 41 - 50 ปี 24 ราย (ร้อยละ 22.86) และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป 23 ราย (ร้อยละ 21.90) กลุ่มตัวอย่าง 78 ราย (ร้อยละ 74.29) เป็นลูกจ้าง โดยมีจำนวนน้อย 27 ราย (ร้อยละ 25.71) ที่เป็นเจ้าของกิจการเองโดยพบว่ากลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติทั้งหมดประกอบอาชีพด้วยตนเอง ด้านสถานะสุขภาพของกลุ่มสมาชิกครอบครัวพบว่า *กลุ่มสุขภาพปกติ* 107 ราย (ร้อยละ 50.47) *กลุ่มเสี่ยงด้านสุขภาพ* 53ราย (ร้อยละ 25) พบมากที่สุดคือเสี่ยงต่อโรคหัวใจและหลอดเลือดหัวใจ และมีภาวะเสี่ยงต่อป่วยเป็นเบาหวาน *กลุ่มป่วย* จำนวน 52 ราย โดยพบว่าได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูง โรคอื่นๆ (ไทรอยด์ มะเร็ง หัวใจ) เป็นเบาหวานร่วมกับโรคความดันโลหิตสูง เป็นเบาหวาน โรคเกาต์ และ โรคทางตาและการมองเห็น ผลการศึกษาสถานะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งพบว่า*กลุ่มสุขภาพปกติ* 35 ราย (ร้อยละ 33.33) โดยมากพบในกลุ่มอายุ 21 - 40 ปี ผู้ชายมีเปอร์เซ็นต์สุขภาพแข็งแรงมากกว่าผู้หญิง กลุ่มอายุน้อย มีสุขภาพแข็งแรงกว่ากลุ่มอายุที่สูงขึ้น *กลุ่มเสี่ยง* ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มเสี่ยง 44 ราย (ร้อยละ 41.91) พบได้ในทุกกลุ่มอาชีพทั้งหญิง และชายมีภาวะเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยอย่างน้อยหนึ่งอาการหรือหนึ่งโรคจำนวน 29 -80 ราย (ร้อยละ 29-76.19) โดยพบกลุ่มเสี่ยงมากที่สุดคือภาวะเสี่ยงรอบเอวเกินมาตรฐานทำให้มีภาวะเสี่ยงต่อโรคอ้วนลงพุง 80 ราย (ร้อยละ 76.19) ผู้ชายมีเปอร์เซ็นต์เสี่ยงต่อสุขภาพมากกว่าผู้หญิง กลุ่มอายุน้อยมีภาวะเสี่ยงน้อยกว่ากลุ่มอายุที่สูงขึ้น *กลุ่มป่วย* พบว่ามีกลุ่มป่วย 26 ราย (ร้อยละ 24.76) ผู้ชายมีการเจ็บป่วยเป็น 2 เท่าของผู้หญิงโดยทั้งผู้หญิงและชายมีอาการเจ็บป่วยมากกว่า 1 อาการ / โรค กลุ่มอายุน้อยมีอาการเจ็บป่วยหรือมีโรคเรื้อรังน้อยกว่ากลุ่มอายุที่สูงขึ้น โรคที่พบมากที่สุดได้แก่ โรคอ้วนระดับ1จำนวน 27ราย (ร้อยละ 25.71) โรคอ้วนระดับ 2 จำนวน

20 ราย (ร้อยละ 19.04) โรคความดันโลหิตสูงระดับที่ 1 จำนวน 23 ราย (ร้อยละ 21.90) โรคไขมันในเลือดสูง จำนวน 22 ราย (ร้อยละ 20.95) ซึ่งทั้ง 3 โรคล้วนเกี่ยวข้องกับระบบหัวใจและหลอดเลือดหัวใจ ซึ่งถ้าหากว่า ไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้อง เหมาะสม และได้รับการรักษาเร็ว ท้ายสุดจะเป็นโรคเรื้อรังในระบบหัวใจและหลอดเลือดหัวใจ ซึ่งเป็นโรคที่มีคุณภาพชีวิตในระดับที่ไม่ดี และอาจจะทำให้เป็นภาระแก่ครอบครัวในการดูแลช่วยเหลือ อาจจะต้องพึ่งพาในด้านกิจวัตรประจำวัน ซึ่งหมายถึงบุคคลในครอบครัวอย่างน้อย 1 คนที่จะต้องคอยช่วยเหลือตั้งแต่ ล้างหน้า แปรงฟัน อาบน้ำ รับประทานอาหาร คุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างพบว่าทุกกลุ่มมีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง เมื่อคิดเป็นระดับคะแนน พบว่ากลุ่มเลี้ยงหอยนางรมมีคะแนนมากที่สุด อันดับรองได้แก่กลุ่มทำประมงชายฝั่งอื่นๆ และกลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ พบว่าคะแนนคุณภาพชีวิตที่น้อยหรือต่ำสุดได้แก่กลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากผลการวิจัยครั้งนี้ได้ข้อมูลสถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง โดยนำข้อมูลมาพัฒนาเป็นแนวทางปฏิบัติ ในการสร้างเสริมสถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิตในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง เป็นการนำผลการวิจัยไปใช้เชิงสาธารณะประโยชน์ด้านสุขภาพต่อไป โดยเฉพาะการคัดกรองสุขภาพเบื้องต้นของกลุ่มผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง สำหรับทีมสุขภาพในพื้นที่เช่นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ทีมสุขภาพในสถานีนามัยหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ชื่อเรื่อง สถานะสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ชื่อผู้วิจัย วรรณภา กุมารจันทร์*
วัฒนา รัตนพรหม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาถึงสถานะสุขภาพ (health status) 2) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จากกลุ่มประกอบอาชีพ 7 กลุ่มๆละ 15 คนจำนวน 105 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญในสมาชิกในครอบครัวจำนวน 212 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ข้อมูล เครื่องมือทางการแพทย์ที่ใช้ในการคัดกรองสุขภาพ และแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านสถานะสุขภาพ ใช้เครื่องมือตรวจสุขภาพ ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านคุณภาพชีวิต โดยใช้แบบประเมินคุณภาพชีวิตซึ่งปรับจากแบบประเมินคุณภาพชีวิตในการทำงานของริชาร์ด อี วิลดัล มี 8 หัวข้อ ได้แก่ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ สิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย ด้านเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี ด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ลักษณะงานส่งเสริมด้านบูรณาการทางสังคม

ลักษณะงานที่ตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม ความสมดุลระหว่างชีวิต กับการทำงานโดย
ส่วนรวม ลักษณะงานมีส่วนเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคมโดยตรง

ผลการวิจัยพบว่า **กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่**เป็นชายร้อยละ 68.57 ช่วงอายุที่พบมาก 51 – 60 ปี ร้อยละ 25.71 ช่วงอายุ 41 – 50 ปี ร้อยละ 22.86 และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 21.90 **ด้านสถานะสุขภาพ**กลุ่มตัวอย่าง 105 คน สถานะสุขภาพปกติ 35 ราย (ร้อยละ 33.33) มีภาวะเสี่ยง 44 ราย (ร้อยละ 41.91) และกลุ่มป่วย 26 ราย (ร้อยละ 24.76) **กลุ่มสมาชิกในครอบครัว** 212 คน มีสถานะสุขภาพปกติ 107 ราย (ร้อยละ 50.47) ภาวะเสี่ยง 53 ราย (ร้อยละ 25) ป่วยจำนวน 52 ราย (ร้อยละ 24.53) **ด้านคุณภาพชีวิตกลุ่มตัวอย่าง** พบว่ากลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มอาชีพมีคุณภาพชีวิตโดยรวมในระดับปานกลาง โดยมีกลุ่มเลี้ยงหอยนางรมมีคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมมากที่สุด (942 คะแนน, ร้อยละ 62.80) พบว่าคะแนนคุณภาพชีวิตที่น้อยหรือต่ำสุดได้แก่กลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ (810 คะแนน, ร้อยละ 54) คุณภาพชีวิตรายด้าน พบว่ากลุ่มเลี้ยงหอยนางรมมีคุณภาพชีวิตในระดับสูงถึงสามด้าน คือคุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี กลุ่มที่มีคะแนนคุณภาพชีวิตในระดับต่ำนั้นได้แก่ กลุ่มเลี้ยงกุ้ง กลุ่มเลี้ยงปลา และกลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ **คุณภาพชีวิตรายด้าน**พบว่าด้านที่กลุ่มตัวอย่างประเมินในระดับดีถึงดีมากเกือบทุกกลุ่มได้แก่คุณภาพชีวิตด้านด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพ

คำสำคัญ คุณภาพชีวิต คุณภาพชีวิตในงาน สถานะสุขภาพ

* คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Title Health status and Quality of life of Coastal Fisheries in Baan – Don Gulf
Suratthani Province

Researcher Wanna Kumanjan*
Wattana Rattanaphrom*

Abstract

This research, using the survey method ,aimed to study 1)health status of coastal Fisheries in Baan – Don Gulf 2) quality of life of coastal Fisheries in Baan – Don Gulf. The 105 coastal Fisheries were selected by purposive sampling from 7 occupation groups, 15 persons per group and 212 family's member of coastal Fisheries were selected by accidental sampling. The data were collected by Medical screening program and quantitative questionnaires consisting of 1) personal data 2)health status 3) quality of life.

The quantitative data was verified by frequency and percentage , quantitative data was verified by content analysis.

The research finding revealed as the demographic data, the majority (68.57 %) of subjects were men , Aged were between 41 – 50 years (22.86 %) , 51 – 60 years (25.71 %) and >60 years (21.90%) . Health status of sampling were healthy 35 persons (40.95%), risk status were 53 persons (25.0%) and disease groups were 26 persons (24.76%). The health status of 212 family members were healthy 107 persons (50.47%) risk status were (25%) and disease groups were 52 persons (24.53%). The quality of life of Fisheries. The quality of life of 7 occupation groups were moderate. The quality of life of professional feed oyster groups were the highest, development of human capacities domain, growth and security domain and social integration domain .The quality of life of shrimp groups, aquarium groups and capturing natural aquarium groups, were low. constitutionalism domain and the majority of good quality of life were growth and security domain .

Key word : quality of life , quality of working life, health status

* The faculty of Nursing Suratthani Rajabhat University

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้ศึกษาสุขภาพ และคุณภาพชีวิตผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งรอบอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากกลุ่มผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง ในเขตอำเภอไชยา อำเภอนาตาล อำเภอพนม อำเภอเมือง อำเภอกาญจนดิษฐ์ และอำเภอดอนสักจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่

สมัครใจและเต็มใจเข้าร่วมในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่กลุ่มเลี้ยงกุ้ง กลุ่มเลี้ยงหอยแครง กลุ่มเลี้ยงหอยนางรม กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ กลุ่มประมงชายฝั่งอื่นๆ กลุ่มเพาะเลี้ยงปลา กลุ่มประมงที่หาสัตว์น้ำตามธรรมชาติ และครอบครัวของทุกกลุ่มอาชีพ ที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทุกๆ ครั้งที่ผ่านมา ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานประมงชายฝั่งที่ได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ รชยา ยิกุสังข์ ที่ได้เอื้ออำนวยในการพบกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอไชยาอำเภอท่าฉาง ขอขอบพระคุณ คุณอารี คุณเกษม คุณคมสันต์ และคนอื่นๆ ที่ได้ให้ความกรุณาเสียสละเวลาหลายๆ ครั้งเพื่อนัดกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อคิดเห็น และให้ข้อมูลที่สำคัญทำให้การศึกษานี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ท้ายสุดขอขอบพระคุณสำนักงานสนับสนุนการวิจัยแห่งชาติ (ฝ่ายเกษตร) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีที่ให้โอกาสและสนับสนุนทุนการศึกษาครั้งนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งสำหรับคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีที่ให้คำแนะนำ และการชี้แนะที่มีคุณค่า ทำให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจมากขึ้นและนำไปปรับปรุงการดำเนินการวิจัยเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา และสำเร็จลุล่วงด้วยดี

วรรณภา กุมารจันทร์

หัวหน้าโครงการ

ตุลาคม 2556

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
คำถามการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	4
การนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพ	6
การประเมินสถานะสุขภาพ	8
คุณภาพชีวิต	9
แนวคิดคุณภาพชีวิตของต่างประเทศ	9
แนวคิดคุณภาพชีวิตของคนไทย	10
คุณภาพชีวิตการทำงาน	12
ความสำคัญของคุณภาพชีวิตในการทำงาน	14
องค์ประกอบคุณภาพชีวิตในการทำงาน	15
เกณฑ์ประเมินคุณภาพชีวิต	16
สถานะสุขภาพ	16
การประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง	17
สิทธิในทรัพยากรประมง	18
วิถีชีวิตประมงชายฝั่ง ประมงพื้นบ้านและการดูแลสุขภาพ	19
อุปกรณ์ในการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านหรือประมงชายฝั่ง	20

รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
วิธีการศึกษา	27
การเลือกพื้นที่ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	27
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	28
การแปรผลคะแนนสถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิต	29
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย	31
การเก็บรวบรวมข้อมูล	31
การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง	32
การวิเคราะห์ข้อมูล	32
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	33
ข้อมูลเชิงปริมาณ	33
การอภิปรายผล	59
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป	59
ส่วนที่ 2 สถานะสุขภาพ	59
ส่วนที่ 3 คุณภาพชีวิต	62
คุณภาพชีวิตจำแนกตามกลุ่มตัวอย่าง	62
การอภิปรายผลคุณภาพชีวิตรายด้าน	66
สรุปการอภิปรายผลในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง	71
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	74
สรุปผลการวิจัย	75
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป	75
ส่วนที่ 2 สถานะสุขภาพ	75
สถานะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง	75
สถานะสุขภาพของสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง	76
ส่วนที่ 3 ระดับคุณภาพชีวิต	76
ข้อมูลเชิงปริมาณ	76
ข้อมูลเชิงคุณภาพ	77
ข้อเสนอแนะจากการวิจัยต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	78
ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป	79
เอกสารอ้างอิง	80

ภาคผนวก	82
บทความสำหรับการเผยแพร่	83
กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลโครงการไปใช้ประโยชน์	91
ตัวอย่างเครื่องมือวิจัย	95
บทสนทนาในประเด็นที่กำหนด	98
ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ดำเนิน มาและผลที่ได้รับตลอดโครงการ	102
ตารางเปรียบเทียบ output ที่เสนอโครงการและที่ได้จริง	104

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศ อายุ กลุ่มอาชีพ และสถานะอาชีพ	35
ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามดัชนีมวลกายและเส้นรอบเอว	36
ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามผลการวัดความดันโลหิตและไขมันในเลือด	37
ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามผลการตรวจสุขภาพด้านระดับน้ำตาลใน เลือด การตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ และการตรวจปอดทางรังสี	38
ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาวะเสี่ยงและพฤติกรรมเสี่ยงด้านมีโรค ประจำตัว การสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า เบียร์ เครื่องดื่มชูกำลัง และพฤติกรรมการออกกำลังกาย	39
ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาวะเสี่ยงและพฤติกรรมเสี่ยงด้านการ เจ็บหน้าอกและระยะเวลาแช่น้ำในการประกอบอาชีพ	40
ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาวะเสี่ยงและพฤติกรรมเสี่ยงด้าน พฤติกรรมบริโภค ปัญหาการนอนไม่หลับและภาวะเครียด	41
ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาวะเสี่ยงและพฤติกรรมเสี่ยงด้านการพลัด ตกหกล้มและ การไปเยี่ยมเยียนเพื่อผู้สูงหรือมีเพื่อนผู้มาเยี่ยม	42
ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับสถานะสุขภาพ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มป่วย	43
ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มสมาชิกในครอบครัวจำแนกตามระดับสถานะสุขภาพ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มป่วย	44
ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการประเมินสถานะสุขภาพด้วยตนเองจำแนกตาม ตามกลุ่มประกอบอาชีพ และเพศ	45
ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างประเมินสถานะสุขโดยรวมจำแนกตามกลุ่มประกอบ อาชีพ และอายุ	46

ตารางที่ 13	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ในการประเมินสถานะสุขภาพจำแนกตามอายุและเพศ	49
ตารางที่ 14	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงกิ้ง จําแนกคุณภาพชีวิตรายด้าน	50
ตารางที่ 15	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงหอยนางรม จําแนกคุณภาพชีวิตรายด้าน	51
ตารางที่ 16	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงหอยแครง จําแนกคุณภาพชีวิตรายด้าน	52
ตารางที่ 17	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงหอยแมลงภู่ จําแนกคุณภาพชีวิตรายด้าน	53
ตารางที่ 18	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงปลา จําแนกคุณภาพชีวิตรายด้าน	54
ตารางที่ 19	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ทำประมงชายฝั่งอื่นๆ จําแนกคุณภาพชีวิตรายด้าน	55
ตารางที่ 20	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่จับสัตว์น้ำตามธรรมชาติจําแนกคุณภาพชีวิตรายด้าน	56
ตารางที่ 21	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจําแนกตามกลุ่มประกอบอาชีพ และระดับคุณภาพชีวิต	57
ตารางที่ 22	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจําแนกตามกลุ่มประกอบอาชีพ เพศ และระดับคะแนน คุณภาพชีวิตโดยการประเมินด้วยตนเอง	58

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	แสดงแผนที่ชุมชนรอบอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	34
----------	---	----

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันพบว่าเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีมากกว่า 3,100 ราย แบ่งเป็น เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล จำนวน 670 ราย พื้นที่ 23,000 ไร่ เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยแครง 1,435 ราย พื้นที่ 14,964 ไร่ เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรม 295 ราย พื้นที่ 2,540 ไร่ เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยแมลงภู 245 ราย เนื้อที่ 474 ไร่ เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยประเภทอื่นๆ 430 ราย เนื้อที่ 169 ไร่ ทางภาครัฐยังได้ให้ความสำคัญต่อผลผลิตหอยประเภทต่างๆ ที่ใช้ในการบริโภค โดยนำระบบการล้างทำความสะอาด (Depuration) ซึ่งกรมประมงได้พัฒนาขึ้น เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรสามารถใช้ระบบดังกล่าว ในการล้างทำความสะอาดหอยก่อนจำหน่ายให้แก่ประชาชนทั่วไป เป็นการประกันคุณภาพของหอยจากแหล่งอ่าวบ้านดอน ในการคุ้มครองผู้บริโภค นอกจากนั้นพื้นที่อ่าวบ้านดอนยังได้รับความช่วยเหลือจากโครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง (Coastal Habitats and Resources Management Project : CHARM) ซึ่งเป็นความร่วมมือของสหภาพยุโรปและประเทศไทย ที่พยายามผลักดันให้เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยมีระบบสุขอนามัยที่ดี โดยบ้านเรือนที่ใช้เฝ้าดูแลฟาร์ม ต้องมีถังบำบัด (ถัง SAT) ซึ่งในขณะนี้อยู่ในช่วงรณรงค์ให้เกษตรกรปฏิบัติตาม หากเกษตรกรรายใดที่สนใจและให้ความร่วมมือ กรมประมงจะมอบใบรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการประมงที่ดี (Good Aquaculture Practice : GAP) ซึ่งเป็นความพยายามของกรมประมงในการจัดทำฟาร์มทะเล (Sea Farming) โดยให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการจัดทำ และใช้ทรัพยากรประมงให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและยั่งยืน (Sustainable Fishery) ซึ่งจะมีประโยชน์ในหลายๆ ด้าน อาทิ เป็นพื้นที่เฝ้าระวังการทำประมงที่ผิดกฎหมาย เป็นแหล่งแพร่พันธุ์ ขยายพันธุ์ และเจริญเติบโตของสัตว์น้ำ เป็นแหล่งอาหารโปรตีนแก่ประชาชนทั่วไปได้มีบริโภคอย่างต่อเนื่อง และยังเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรประมงให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งโครงการดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลายาวนาน จึงจะประสบความสำเร็จ ดังเช่น กรณีของอ่าวบ้านดอนที่ต้องใช้เวลาอย่างน้อย 20 ปี ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ทรัพยากรสัตว์น้ำเหล่านี้ จะไม่มีวันหมดไปจากอ่าวบ้านดอนตราบนานเท่านาน หากชุมชนอ่าวบ้านดอนร่วมใจกันอนุรักษ์ทรัพยากรประมง [เกษม (สัมภาษณ์) 10 ธ.ค.2553]

อ่าวบ้านดอนเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขนาดใหญ่ ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเนื้อที่ประมาณ 477 ตารางกิโลเมตร ระดับน้ำขึ้นลงแต่ละวันแตกต่างกันประมาณ 2.1 เมตร โดยมีความเร็วกระแสน้ำ 2.04 กิโลเมตร/ชั่วโมง สภาพโดยทั่วไปของอ่าวบ้านดอน ส่วนใหญ่เป็นหาดโคลน มีแม่น้ำไหลลงสู่อ่าว ได้แก่ แม่น้ำตาปี แม่น้ำพุมดวง และคลองอีก 7 สาย นับแต่อดีตชาวบ้านบริเวณรอบอ่าวบ้านดอน ทำการเลี้ยงหอยไป

จัดระเบียบการเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยจัดให้เป็นพื้นที่อนุญาตอย่างถูกต้องสำหรับประชาชนในพื้นที่ให้ทำการเลี้ยง หอย โดยคิดเป็นพื้นที่อนุญาต ประมาณ 30,000 ไร่ ผลจากการเลี้ยงหอยตะกอม จะทำให้มีหอยกะพงเกิดขึ้น มาก ชาวบ้านได้นำหอยกะพงเหล่านี้มาใช้เป็นอาหารสำหรับเลี้ยงเป็ดไข่ ซึ่งเป็นที่มาของ “ไข่มุขไชยา” ที่มี ชื่อเสียงมาจนถึงปัจจุบัน การพัฒนาด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่อ่าวบ้านดอนมีอย่างต่อเนื่อง โดยใน ปี พ.ศ. 2527 ได้มีการเลี้ยงหอยแครง และหอยแมลงภู่ ในพื้นที่อ่าวบ้านดอนใกล้กับเกาะปราบ (ความลึกของ น้ำ ประมาณ 4-10 เมตร) ซึ่งมีเพิ่มขึ้นมานอกเหนือจากหอยตะกอมที่มีอยู่เดิม จากลักษณะการเลี้ยงหอย ดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็น หอยตะกอม หอยแครง หอยแมลงภู่ ซึ่งต้องใช้หลักปักในทะเล และที่ปัก (ขนำ) ซึ่ง ชาวบ้านที่เลี้ยงหอย สร้างไว้เฝ้าระวังพื้นที่เลี้ยงหอยของตน เพื่อป้องกันการจับสัตว์น้ำโดยใช้เครื่องมืออวน ลาก อวนรุน เข้ามาในเขตเลี้ยงหอย ส่งผลให้อ่าวบ้านดอนเป็นแหล่งอาศัยที่ปลอดภัยสำหรับสัตว์น้ำชนิดต่างๆ อาทิ ปลากระบอก, ปลาดุกทะเล, ปลาเกะเลา, ปลาเกะปากแม่น้ำ เป็นต้น มีการแพร่และกระจายพันธุ์เป็น จำนวนมาก ในปี 2549 กรมประมงสำรวจพบว่า อ่าวบ้านดอนมีลูกพันธุ์หอยแครงเกิดขึ้นตามธรรมชาติเป็น จำนวนมาก ซึ่งผลที่เกิดขึ้นทำให้เกษตรกรที่เลี้ยงหอยแครง นำลูกพันธุ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติมาเลี้ยงต่อให้ เป็นหอยแครงขนาดใหญ่ และสามารถลดการนำเข้าลูกพันธุ์จากต่างประเทศโดยคาดว่า จะสร้างรายได้ให้กับ อ่าวบ้านดอนไม่น้อยกว่า 50 ล้านบาท [<http://www.fisheries.go.th/fpo-suratthani/>; [เกษม (สัมภาษณ์) 22 ม.ค. 2554]

จากลักษณะพื้นที่อาชีพ และการประกันคุณภาพเพื่อเพิ่มผลผลิต การพัฒนาเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ของโครงการ เพื่อเป็นพื้นที่เฝ้าระวังการทำประมงที่ผิดกฎหมาย เป็นแหล่งแพร่พันธุ์ ขยายพันธุ์ เพื่อเป็นแหล่ง อาหารโปรตีนแก่ประชาชนทั่วไปได้มีบริโภคอย่างต่อเนื่อง และยังเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรประมงให้เกิด ความยั่งยืน จึงเกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรในโครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง (Coastal Habitats and Resources Management Project : CHARM) จากลักษณะการประกอบอาชีพดังกล่าวแล้วนั้น ล้วนส่งผล ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิตใจ จิตอาารมณ์ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่ง หมายถึงคุณภาพชีวิตของเกษตรกรนั่นเอง เพราะเกษตรกรเหล่านี้จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีส่วนร่วมในการ จัดทำ และใช้ทรัพยากรประมงให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและยั่งยืน (Sustainable Fishery) อาจจะทำให้วิถี ชีวิตที่เคยเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป จะต้องเร่งผลผลิต จะต้องมีการควบคุมคุณภาพ หรือแม้กระทั่งการเพิ่มเวลา ในการปฏิบัติมากขึ้นซึ่งอาจจะส่งผลต่อสถานะสุขภาพ (health status) ของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพ ประมงชายฝั่งได้ เช่นพฤติกรรมบริโภคที่ไม่เหมาะสมทั้งด้านการตรงเวลา สัตว์ส่วนและประเภทอาหาร การเร่ง รับในการประกอบอาชีพเพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติ อาจจะทำให้ผู้ประกอบการประมงชายฝั่งขาดการ ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนฝูง หรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมลดลง ตลอดจนพฤติกรรมการใช้เครื่องมือ แอลกอฮอล์หรือเครื่องดื่มชูกำลังต่างๆ พฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นพฤติกรรมสุขภาพที่ส่งผลต่อ สถานะสุขภาพ และคุณภาพชีวิตตามลำดับ

สถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิตการประกอบอาชีพหรือการทำงาน มีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เป็น อย่างยิ่ง อาจกล่าวได้ว่าการทำงานเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ปฏิบัติมากกว่ากิจกรรมใด ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคม ปัจจุบัน คาดกันว่ามนุษย์ได้ใช้เวลาถึงหนึ่งในสามของชีวิตเป็นอย่างน้อยอยู่ในโรงงานหรือสำนักงานหรือสถาน

ประกอบอาชีพ และยังเชื่อว่าในอนาคตอันใกล้นี้ มนุษย์จำเป็นต้องใช้เวลาของชีวิตเกี่ยวข้องกับการทำงานเพิ่มขึ้นไปอีก การทำงานเป็นสิ่งที่ให้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อชีวิตมนุษย์ เพราะเป็นโอกาสที่ทำให้เกิดการ พบปะ สัมผัสระหว่างผู้ใช้แรงงานกับบุคคลอื่น ๆ กับสถานที่ กับขั้นตอนและเรื่องราวต่างๆ ตลอดจนความคิดเห็นทั้งหลายจากผู้เกี่ยวข้อง อันจะนำมาซึ่งเกียรติภูมิและความพึงพอใจในชีวิต ถ้าหากว่าเวลาส่วนมากของชีวิตในการทำงานนี้ มนุษย์ได้อยู่กับสิ่งที่ตนเองพอใจ ก็จะช่วยให้มีสภาพจิตใจและอารมณ์ที่จะส่งเสริมให้เกิดสภาพการทำงานที่ดี ซึ่งย่อมถือได้ว่ามีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี และจะส่งผลต่อชีวิตโดยส่วนรวมของบุคคลผู้นั้นให้เป็นสุข ซึ่งแสดงถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย อันเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ผจญ เฉลิมสาร, 2553)

เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพชาวประมงพื้นบ้านหรือประมงชายฝั่ง ซึ่งเป็นประมงขนาดเล็กหรือประมงพื้นบ้านมีวิถีชีวิตเชื่อมโยงกับทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จะอาศัยในชุมชนที่อยู่ชายทะเล หรือตามริมคลอง แม่น้ำต่างๆ มีทั้งที่ใช้เรือและไม่ใช้เรือเป็นพาหนะ ประกอบอาชีพตามชายฝั่งทะเล ริมแม่น้ำ ถ้าใช้เรือก็จะเป็นเรือหางยาว เรือกอกและ เรือท้ายตัด ตั้งแต่ไม่มีเครื่องยนต์จนถึงมีเครื่องยนต์ขนาด 1 - 7 แรงม้า และใช้เครื่องมือประมงแบบพื้นบ้านที่มีลักษณะเรียบง่าย สามารถเลือกจับสัตว์น้ำได้เฉพาะชนิด เช่นอวนลอยปลา อวนลอยกุ้ง อวนจมปู แห เบ็ด ลอบ ไซ เป็นต้น การทำประมงพื้นบ้านใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลัก และเป็นการทำประมงเพื่อยังชีพ ซึ่งจะแตกต่างกันกับการประมงเชิงพาณิชย์ที่มุ่งแสวงหากำไร ผู้ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านหรือประมงชายฝั่ง มักจะขาดแคลนสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ปัญหาใหญ่มาจากความสมบูรณ์ทรัพยากรชายฝั่งลดลงไป ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตชาวประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้าน จากการขยายตัวการประมงด้านอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังพบว่า ระบบของการประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้าน ได้รับผลกระทบจากระบบการจัดการประมงที่ไม่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการประมงขนาดเล็ก และไม่ได้มีการบริหารจัดการประมงที่หลากหลายรูปแบบ และตอบสนองกับปัญหาหรือความต้องการของชาวประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้าน ระบบการบริหารที่เป็นอยู่ในปัจจุบันส่งผลต่อการละเมิดต่อสิทธิชุมชน และขัดแย้งกับวิถีท้องถิ่นของการทำประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้าน ซึ่งล้วนแต่ส่งผลต่อสถานะสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง รวมทั้งมิติเรื่องสุขภาพความปลอดภัยในชีวิต ด้านรายได้ ตลอดจนการอยู่รอดของตนเองและครอบครัว โดยวิถีชีวิตแล้วการออกทะเล หรือการประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง ชาวประมงจะรู้ว่าฤดูกาลไหนจะทำประมงแบบไหน ช่วงไหนที่จะต้องหยุดจับปลา เพื่อจะได้วางแผนประกอบอาชีพอื่นในช่วงต้องหยุดประกอบอาชีพประมงชายฝั่งชั่วคราว [อารี(สัมภาษณ์) 18 มกราคม 2554]

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงภาวะสุขภาพจากการประกอบอาชีพเกษตรกรประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้าน ปัญหาด้านสุขภาพซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตทั้งด้านสุขภาพกาย จิตใจ ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม จึงสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตของประชากรกลุ่มนี้ โดยกำหนดกรอบแนวคิดที่ “ผลผลิตที่มีคุณภาพ จะต้องมาจากผู้ผลิตที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี และคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถพัฒนาศักยภาพในการผลิตได้เป็นอย่างดี”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงสถานะสุขภาพ (health status) ของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการสร้างเสริมสถานะสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อศึกษาถึงคุณภาพชีวิต (quality of Life) ของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำถามในการวิจัย

1. สถานะสุขภาพ (health status) ของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นอย่างไร
2. แนวทางในการสร้างเสริมสถานะสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นอย่างไร
3. คุณภาพชีวิต (Quality of Life) ของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นอย่างไร
4. แนวทางในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา เป็นกลุ่มผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งในเขตอำเภอไชยา อำเภอลำตาบาก อำเภอพุนพิน อำเภอเมือง อำเภอกาญจนดิษฐ์ และอำเภอดอนสักจังหวัดสุราษฎร์ธานี เลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง ซึ่งเป็นผู้ที่สมัครใจและเต็มใจเข้าร่วมในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ กลุ่มเลี้ยงกุ้งทะเล กลุ่มเลี้ยงหอยแครง กลุ่มเลี้ยงหอยนางรม กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ กลุ่มเลี้ยงหอยอื่นๆ กลุ่มเพาะเลี้ยงปลา และกลุ่มประมงที่ใช้เครื่องมือในการหาสัตว์น้ำตามธรรมชาติ รวมทั้งสมาชิกครอบครัวที่สมัครใจ เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกันยายน 2553 ถึงเดือน พฤศจิกายน 2554

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

คุณภาพชีวิต (Quality of Life) หมายถึง ชีวิตที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย และด้านจิตใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อม และสังคมที่ตนอยู่ได้อย่างดี ในขณะที่เดียวกันก็สามารถดำรงชีวิตที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ

คุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Working Life) หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน ซึ่งประกอบด้วย ค่าจ้าง ชั่วโมงการทำงาน สภาพแวดล้อมการทำงาน ผลประโยชน์ ความก้าวหน้าในการทำงาน และการมีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งมีผลต่อแรงจูงใจและความพึงพอใจในการประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน

สถานะสุขภาพ (Health status) หมายถึง สภาวะสุขภาพโดยรวมของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนและสมาชิกครอบครัว ตลอดระยะเวลาดำเนินการศึกษา มีภาวะสุขภาพปกติ มีภาวะเสี่ยง หรือป่วยหรือไม่อย่างไร

ประชากรวัยทำงานให้ผลผลิต หมายถึง ประชากรวัยทำงาน หรือวัยแรงงาน เป็นวัยที่มีอายุครอบคลุมกลุ่มวัยรุ่น วัยทำงาน และวัยสูงอายุที่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนเป็นรายได้หลักของครอบครัว

สมาชิกครอบครัว หมายถึง สมาชิกในครอบครัวที่อยู่ในความดูแลของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน

แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพ หมายถึง การอธิบายความหมายของสุขภาพและการประเมินสุขภาพ

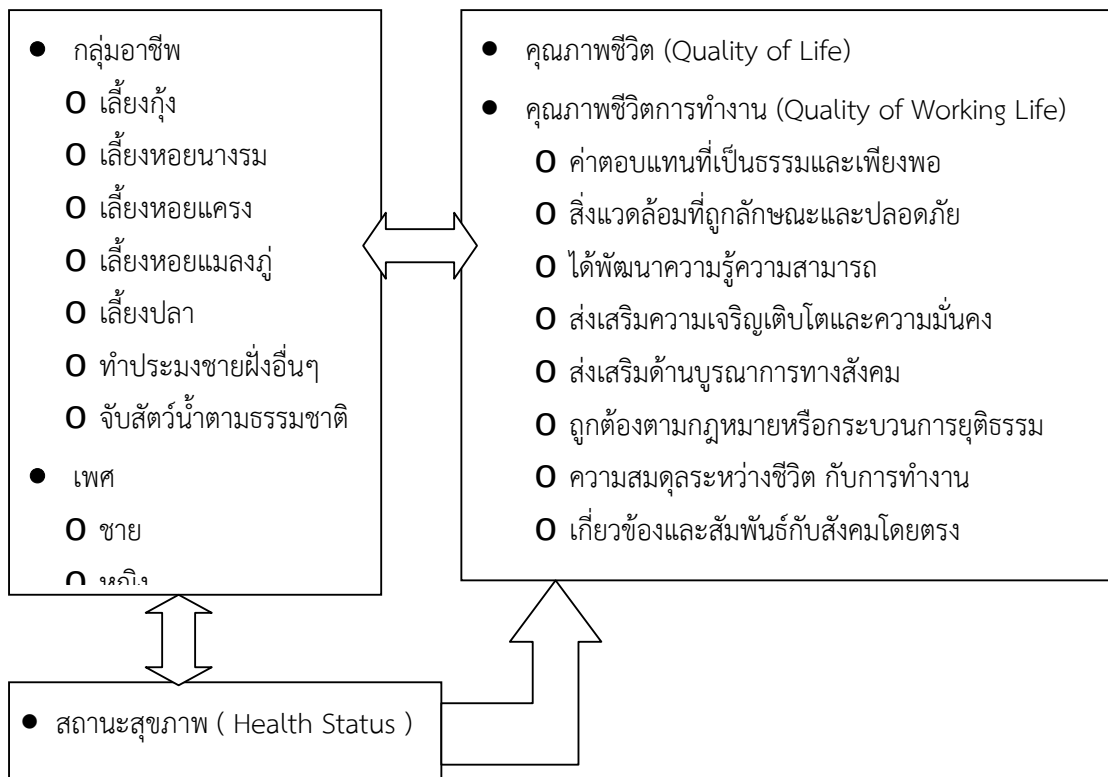
ผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน ลูกจ้างหรือผู้ใช้แรงงานในการประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง

การนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. นำข้อมูลด้านสถานะสุขภาพ (health status) ที่ได้จากการวิจัยไปบูรณาการกับข้อมูลด้านสุขภาพเพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติ (Clinical Practice Guide line ,CPG) ในการสร้างเสริมสถานะสุขภาพ (health promotion) ของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. นำข้อมูลด้านคุณภาพชีวิต (quality of life, QOL) ของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างแนวทางปฏิบัติ (Clinical Practice Guide line, CPG) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องสถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอำเภอบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาในอำเภอไชยา อำเภอท่าชนะ อำเภอท่าฉาง อำเภอพุนพิน อำเภอเมือง อำเภอดอนสัก และอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครอบคลุมหัวข้อดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพ
2. คุณภาพชีวิต
3. คุณภาพชีวิตการทำงาน
4. ความสำคัญของคุณภาพชีวิตในการทำงาน
5. องค์ประกอบคุณภาพชีวิตในการทำงาน
6. สถานะสุขภาพ
7. การประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพ

ความหมายของแนวคิดสุขภาพ

เพนเดอร์ (Pender N.J., 1987: 19-27) ได้ให้ความหมายของ “สุขภาพ” ไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. **สุขภาพคือความคงที่** (Definition of health focusing on stability) กล่าวคือสุขภาพเป็นภาวะที่บุคคลมีความสามารถในการปรับตัว เมื่อสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป สุขภาพเป็นความสมดุลของระบบย่อย ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สังคม

2. **สุขภาพคือความสำเร็จสูงสุดในชีวิต** (Definition of health focusing on actualization) กล่าวคือ สุขภาพเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายสูงสุดในชีวิต สุขภาพเป็นภาวะที่ต่อเนื่องระหว่างการเจ็บป่วย ภาวะสุขภาพปกติ ภาวะสุขภาพสมบูรณ์สูงสุด และอาจเปลี่ยนมาเป็นสุขภาพดี สุขภาพไม่ดี เจ็บป่วยเล็กน้อย เจ็บป่วยมาก จนถึงตายในที่สุด

3. สุขภาพคือความคงที่และการบรรลุความสำเร็จสูงสุดของชีวิต (Defomotopm of health focusing on stability and actualization) กล่าวคือ สุขภาพเป็นผลรวมของความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวตามสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง และส่งผลให้บุคคลประสบผลสำเร็จสูงสุดในการดำเนินชีวิต และสามารถคงศักยภาพนั้นไว้ให้ยาวนานที่สุด

เพนเดอร์ (Pender, 1996: 21) ได้จำแนกการให้ความหมายสุขภาพในทั้ง 3 รูปแบบ ดังกล่าวออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เน้นการรักษาเสถียรภาพ (stability) ได้แก่ แนวคิดทางด้านคลินิก การกระทำตามบทบาทหน้าที่ และแนวคิดทางด้านการปรับตัว ส่วนการบรรลุเป้าหมายสูงสุดในชีวิต (actualization) เป็นการเน้นพัฒนาการของมนุษย์ที่ไปถึงขีดสูงสุด และได้อธิบายความหมายสุขภาพในเชิงบูรณาการทั้ง 2 กลุ่มเข้าด้วยกัน ซึ่งแนวคิดของการบูรณาการนี้สอดคล้องกับความหมายของสุขภาพตามที่เสนอโดยองค์การอนามัยโลก และโอเรม

โอเรม (Orem, 1995: 96-101) กล่าวว่า “สุขภาพ” เป็นภาวะที่มีความสมบูรณ์ไม่บกพร่อง และคนที่มีสุขภาพดี คือคนที่มีโครงสร้างที่สมบูรณ์ ทำหน้าที่ของตนได้ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สามารถดูแลตนเองได้ในระดับที่เพียงพอ และต่อเนื่อง สุขภาพเป็นสิ่งจำเป็นต่อบุคคล ความผาสุกเป็นการรับรู้ถึงภาวะที่เป็นอยู่ของตนเองซึ่งแสดงออก โดยความพึงพอใจ ความยินดี และการมีความสุขจะเห็นได้ว่า วิวัฒนาการของความหมายของสุขภาพมีมาเรื่อย ๆ จนปัจจุบันให้ความหมายของสุขภาพว่า หมายถึงสุขภาพหรือดุลยภาพทั้งทางร่างกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ ซึ่งมีองค์ประกอบขยายรวมถึงเรื่อง เศรษฐกิจ จิตใจ ครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมือง การศึกษา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบในระบบสุขภาพทั้งสิ้น ทุกส่วนต้องเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวและมีความถูกต้องจึงจะเกิดสุขภาพสำคัญกับความเป็นคนทั้งคน หรือมองคนแบบองค์รวม (Holistic view)

WHO: ได้ให้ความหมายของสุขภาพว่า “Health is complete physical, mental, social and spiritual well being.” ซึ่งหมายถึงสุขภาพภาวะที่สมบูรณ์ทางกาย ทางจิต ทางสังคมและทางจิตวิญญาณ

สุขภาพที่สมบูรณ์ทางกาย หมายถึง ร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง คล่องแคล่ว มีกำลังไม่เป็นโรคไม่พิการไม่บาดเจ็บ มีเศรษฐกิจดี มีอาหารพอเพียง มีสภาพแวดล้อมที่สร้างเสริมสุขภาพซึ่งคำว่ากายในที่นี้หมายถึงทางกายภาพด้วย

สุขภาพที่สมบูรณ์ทางจิต หมายถึง จิตใจที่มีความสุข รื่นเริง ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีความเมตตา มีสติ มีสมาธิ มีปัญญา รวมถึงลดความเห็นแก่ตัวลงไปด้วยเพราะตราบใดที่ยังมีความเห็นแก่ตัวจะมีสุขภาพที่สมบูรณ์ทางจิตไม่ได้

สุขภาพที่สมบูรณ์ทางสังคม หมายถึง มีการอยู่ร่วมกันได้ดี มีครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมมีความยุติธรรม มีความเสมอภาค มีสันติภาพ มีความเป็นประชาสังคม มีระบบบริการที่ดี

สุขภาพที่สมบูรณ์ทางจิตวิญญาณ (Spiritual well-being) หมายถึง สุขภาพที่เกิดขึ้นเมื่อทำความดีหรือจิตสัมผัสกับสิ่งที่มีคุณค่าอันสูงสุด เช่น การเสียสละ การมีความเมตตากรุณา การเข้าถึงพระรัตนตรัย หรือการเข้าถึงพระเจ้าเป็นเจ้า ความสุขทางจิตวิญญาณเป็นความสุขที่ไม่อยู่กับการเห็นแก่ตัว แต่

เป็นสภาวะที่เกิดขึ้นเมื่อมนุษย์หลุดพ้นจากควมมีตัวตน จึงมีอิสรภาพ มีความผ่อนคลายอย่างยิ่ง หรือความสุขอันเป็นทิพย์ มีความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจ

สมิธ (Smith, 1983 อ้างใน สมจิต หนูเจริญกุล, 2543) ให้ความหมายของแนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพว่าเป็นกระบวนการที่คนต่อการมองชีวิตและสุขภาพในลักษณะสุขภาพองค์รวม โดยการมองสุขภาพเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทั้งชีวิต มากกว่าการเน้นแค่ความเจ็บป่วยหรือการหรือจัดการกับอวัยวะหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไป โดยจะพิจารณาที่"ตัวคนทั้งคน"ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องทั้งร่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณ และรวมถึงปัจจัยทางสังคม สิ่งแวดล้อมต่างๆที่ปฏิสัมพันธ์กับคนคนนั้นและสามารถแบ่งได้ 4 แนวคิดดังนี้

1. แนวคิดทางด้านคลินิก (Clinical model) ในแนวคิดนี้ให้ความหมายเกี่ยวกับสุขภาพว่าเป็นภาวะที่ปราศจากอาการ และอาการแสดงของโรค หรือปราศจากความพิการต่าง ๆ ส่วนความเจ็บป่วยหมายถึงการมีอาการ และอาการแสดงหรือมีความพิการเกิดขึ้น ความหมายของสุขภาพเช่นนี้ ถือว่าเป็นความหมายที่แคบที่สุดและเน้นการรักษา เสถียรภาพ (Stability) ทางด้านสรีรภาพ ถ้าใช้ความหมายของสุขภาพดังกล่าวเป็นเป้าหมาย จะนำไปสู่การบริการสุขภาพเชิงรับ คือรอให้ประชาชนเกิดอาการและอาการแสดงของโรคและความพิการเท่านั้น ซึ่งทำให้การส่งเสริมสุขภาพและ ป้องกันโรคเกิดได้น้อยมาก และไม่มีแนวทางในการปฏิบัติ แพทย์จะมีบทบาทเด่นในระบบบริการสุขภาพ เจ้าหน้าที่สุขภาพอื่น ๆ และประชาชนจะมีบทบาทน้อยมาก เพราะถือว่าสุขภาพเป็นเรื่องของแพทย์และเป็นเรื่องของโรงพยาบาล

2. แนวคิดการปฏิบัติตามบทบาท (Role Performance Model) ความหมายของ สุขภาพ ในแนวคิดนี้ ได้รับอิทธิพลมาจากนักสังคมวิทยา ซึ่งสนใจเกี่ยวกับบทบาทของบุคคลในสังคมเป็นหลักคำว่าสุขภาพ จึงหมายถึงความสามารถของบุคคลในการกระทำตามบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ครบถ้วน เช่น ความสามารถในการทำงาน เป็นต้น ส่วนความเจ็บป่วยหมายถึงความล้มเหลวในการทำหน้าที่ตามบทบาท เมื่อเจ็บป่วยบุคคลสามารถหยุดกระทำในบทบาทต่าง ๆ ได้ เช่น หยุดงาน นอนพัก เป็นต้น ความหมายของสุขภาพตามแนวคิดนี้ ได้เพิ่มมาตรฐานทางด้านจิตสังคม คือไม่เพียงแต่ปราศจากอาการและอาการแสดงของโรคเท่านั้น แต่ต้องสามารถทำหน้าที่ตามบทบาททางสังคมด้วย และยังคงเน้นการรักษาเสถียรภาพ แต่เป็นเสถียรภาพทางสังคม ซึ่งยังถือว่าเป็นเป้าหมายทางด้านสุขภาพที่แคบ และนำไปสู่การบริการสาธารณสุขในเชิงรับเช่นกัน

3. แนวคิดด้านการปรับตัว (Adaptation Model) ความหมายของ สุขภาพ ในแนวคิดนี้ ได้รับอิทธิพลมาจากดิวบอส (Dubos 1965 อ้างใน สมจิต หนูเจริญกุล, 2543) ซึ่งเชื่อว่าบุคคลมีการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง และต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อรักษาดุลยภาพกับสิ่งแวดล้อม สุขภาพที่ดีจึงหมายถึงความยืดหยุ่น ในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล เป็นการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับชีวิต ส่วนการเกิดโรคหมายถึงความล้มเหลวในการปรับตัว เป็นการทำลายความสามารถของบุคคลที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อม การมองสุขภาพว่าเป็นเรื่องของดุลยภาพ ในท่ามกลางปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมได้ให้แนวทางในการรักษาสุขภาพ ที่เน้นการดำรงชีวิตให้มีความประสานสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ธรรมชาติ และมีความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างราบรื่น

เจ้าหน้าที่สุขภาพจะเน้นที่การส่งเสริมให้บุคคลมีชีวิตที่สมดุล บุคคลแต่ละคนจะมีบทบาทมากที่สุดในการดูแลสุขภาพของตนเอง เพราะสุขภาพขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติของบุคคล บุคคลภายนอก หรือเทคโนโลยี มีส่วนช่วยหนุนเสริมเท่านั้น การมีสุขภาพดีไม่ใช่ขึ้นอยู่กับความก้าวหน้าทางการแพทย์ แต่ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น อากาศปราศจากมลภาวะ มีน้ำใช้ที่ดี มีห้องสุขาถูกสุขลักษณะและการระบายน้ำที่ดี รวมทั้งมีครอบครัวที่อบอุ่น และชุมชนที่เอื้ออาทรต่อกัน เป็นต้น

4. แนวคิดด้านยูไดโมนิสติก (Eudaimonistis Model) มองสุขภาพเป็นภาวะที่บรรลุถึงซึ่งความสำเร็จในชีวิตของตนเอง และเป็นยอดสูงสุดของการพัฒนาบุคลิกภาพ ในแนวคิดนี้ สุขภาพจึงหมายถึง การพัฒนาและบรรลุถึงความไฝ่ฝันในชีวิต สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ส่วนความเจ็บป่วยนั้นเป็น ภาวะที่ป้องกันหรือเหินยว้งไม่ให้บุคคลพัฒนาไปถึงจุดสูงสุดในชีวิตตามที่ไฝ่ฝัน

การประเมินสถานะสุขภาพ หรือสุขภาพของบุคคล

การประเมินสถานะสุขภาพหรือภาวะสุขภาพของบุคคล สามารถประเมินได้จากการประเมินทาง ภาววิสัย (Objective Perspective) เป็นการประเมินการทำงานของร่างกายโดยแพทย์ และบุคลากรทางการแพทย์ และการประเมินทางอัตวิสัย (Subjective Perspective) เป็นการประเมินสุขภาพจากการประเมินความรู้สึกและการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับสุขภาพของตนเอง

ปัจจัยด้านสภาวะสุขภาพของคนไทยขั้นพื้นฐาน: ประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้

1. กินอาหารที่ถูกสุขลักษณะในปริมาณที่เพียงพอ
2. มีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
3. มีงานทำอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
4. ได้รับบริการพื้นฐานที่จำเป็น
5. มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
6. มีการผลิตที่พอเพียง
7. มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น
8. สามารถควบคุมช่วงเวลาการมีบุตรและจำนวนบุตร
9. ประพฤติตามขนบธรรมเนียมประเพณีหลักศาสนา และรักษาส่งเสริมกิจกรรม

ศิลปวัฒนธรรม

คุณภาพชีวิต (Quality of Life)

แนวคิดคุณภาพชีวิตของต่างประเทศ

แนวคิดคุณภาพชีวิตเป็นแนวคิดที่นิยมใช้กันทั่วโลก ถือเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดเป้าหมายและตัวชี้วัดการพัฒนาของประเทศ แนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงมีความเชื่อมโยงกับแนวคิดการพัฒนาทางสังคมแบบยั่งยืน สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้วนิยมใช้แนวคิดมาตรฐานคุณภาพชีวิตกับการพัฒนาแบบยั่งยืนเข้าด้วยกัน โดยเลือกใช้เฉพาะตัวชี้วัดที่สำคัญ ๆ เท่านั้น ไม่นิยมใช้ตัวชี้วัดที่มีจำนวนมาก แต่เลือกตัวชี้วัดที่แสดงและชี้ให้เห็นถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไปเพื่อแสดงความก้าวหน้าของตัวชี้วัดว่าใช้ได้ดีมากน้อยเพียงใด เช่นกรอบตัวชี้วัดของประเทศอังกฤษในยุโรปจะมีเพียง 3 มิติ 15 องค์ประกอบ 25 ตัวชี้วัด ขณะที่หลาย ๆ ประเทศนิยมใช้มาตรฐานคุณภาพชีวิตที่มีตัวชี้วัดหลายด้าน โดยเฉพาะของทวีปเอเชียนิยมใช้แนวคิดคุณภาพชีวิตที่วัดแยกออกมาจากการพัฒนาแบบยั่งยืนในที่นี้จะขอนำเสนอตัวชี้วัดที่แสดงถึงคุณภาพชีวิตของแต่ละประเทศโดยสังเขปดังนี้

1. ประเทศอังกฤษ
2. ประเทศแคนาดา
3. ประเทศนิวซีแลนด์
4. ประเทศมาเลเซีย

ดัชนีคุณภาพชีวิตของประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษจำแนกมิติในการวัดคุณภาพชีวิตออกเป็น 3 มิติใหญ่ ๆ คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีองค์ประกอบหลักรวม 15 องค์ประกอบ 25 ตัวชี้วัด

ดัชนีคุณภาพชีวิตของประเทศแคนาดา

ประเทศแคนาดาจำแนกคุณภาพชีวิตออกเป็น 9 มิติ ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมและสิทธิทางการเมือง 2) สุขภาพ 3) การศึกษา 4) สิ่งแวดล้อม 5) แผนงานและเงื่อนไขทางสังคม 6) ชุมชน 7) ความอยู่ดีของบุคคล 8) เศรษฐกิจและการจ้างงาน และ 9) รัฐบาล

ดัชนีคุณภาพชีวิตของประเทศนิวซีแลนด์

ในปี ค.ศ. 2003 ประเทศนิวซีแลนด์มองว่าคุณภาพชีวิตเป็นภาวะความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมใน 11 มิติ คือด้านประชาชน ด้านความรู้และทักษะ ด้านมาตรฐานทางเศรษฐกิจของการดำรงชีวิต ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ด้านสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมา ด้านความปลอดภัย ด้านความเชื่อมโยงทางสังคม และด้านพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ประเทศนิวซีแลนด์ใช้เกณฑ์ในการเลือกดัชนีดังต่อไปนี้ 1) ความเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ทางสังคมที่เป็นประโยชน์ ซึ่งหมายถึงดัชนีต้องมีความถูกต้องทางสถิติที่ใช้ในการวัดทั้งในระดับและเนื้อหาของ การเปลี่ยนแปลงทางผลลัพธ์ของสังคมและสะท้อนในสิ่งที่ต้องการวัด 2) ได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในวงกว้าง 3) มีรากฐาน

จากการวิจัย โดยมีหลักฐานว่าดัชนีเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ 4) สามารถนำไปสู่การจำแนกแยกแยะโดยใช้ อายุ เพศ สถานภาพทางเศรษฐกิจ เชื้อชาติ และภาค เพื่อนำมาใช้ในการเปรียบเทียบได้ 5) มีความคงเส้นคงวา เพื่อใช้ในการวิเคราะห์แนวโน้ม 6) มีการใช้ระเบียบวิธีทางสถิติในการวิเคราะห์ที่ชัดเจน 7) มีความทันสมัย โดยจะต้องรวบรวมข้อมูล และรายงานได้เป็นระยะ และทันเวลา และ 8) มีความสามารถในการเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

ดัชนีคุณภาพชีวิตของประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่าเป็นผลรวมของส่วนประกอบ 10 มิติ คือ รายได้และการกระจายรายได้ การขนส่งและการสื่อสาร สุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม ชีวิตครอบครัว การมีส่วนร่วมทางสังคม ความปลอดภัยสาธารณะ และวัฒนธรรมและการใช้เวลาว่าง มาเลเซียมีตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ รวมกัน 37 ตัวชี้วัด ซึ่งตัวชี้วัดในแต่ละมิติถูกคัดเลือกจากเกณฑ์ 3 เกณฑ์คือ ความสำคัญของตัวประกอบ ความสามารถที่สะท้อนมิติเหล่านั้น และการมีข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ ตัวชี้วัดมีทิศทางทั้งในด้านบวกและด้านลบ ตัวชี้วัดที่มีทิศทางในด้านบวก เช่น อายุขัยเฉลี่ย(Life Expectancy) อัตราการอ่านออกเขียนได้ (Literacy Rate) ตัวชี้วัดเหล่านี้มีนัยว่า หากค่าของมันเพิ่มขึ้นจะทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ขณะที่ตัวชี้วัดในเชิงลบมีความหมายว่า หากค่าของมันเพิ่มขึ้นจะทำให้คุณภาพชีวิตถดถอยลงไป เช่น อัตราการตายคลอด เป็นต้น และรายละเอียดของดัชนีในแต่ละมิติ

แนวคิดคุณภาพชีวิตของคนไทย

ระพีพรรณ คำหอม (2540) นักวิชาการไทยที่ให้ความเห็นเรื่องคุณภาพชีวิตและกระตุ้นให้คนในสังคมไทยให้ความสนใจกับงานสวัสดิการสังคมได้แก่บทความเรื่องจากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน ของ ดร. ปวย อึ้งภากรณ์ ที่กำหนดเรื่องชีวิตไว้ 14 ตัว พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2543) กำหนดเรื่องชีวิต 3 หมวด 16 ตัวชี้วัด

ดร. ปวย อึ้งภากรณ์ (อ้างถึงในระพีพรรณ คำหอม, 2540) ได้ให้ทัศนะคุณภาพชีวิตของคนโดยเริ่มตั้งแต่การอยู่ในครรภ์ของมารดา ไปจนถึงการมีชีวิตตามความเหมาะสมกับอัตภาพ เน้นด้านความเสมอภาคของคนที่จะได้รับบริการสังคมจากรัฐ ดัชนีชีวิตดังกล่าว ได้แก่

1. การได้รับโภชนาการดี มีคุณภาพโภชนาการต่อร่างกาย
2. การได้รับบริการด้านสวัสดิการอนามัยแม่และเด็ก
3. การมีลูกไม่มาก และเหมาะสมกับขนาดของครอบครัว
4. ครอบครัวมีความอบอุ่น
5. โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน
6. ความเสมอภาคในการได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายของรัฐ
7. โอกาสในการปะทะสังสรรค์กับภายนอกสังคม
8. ความเสมอภาคเชิงพาณิชย์กับภายนอกสังคม

9. การดำเนินชีวิตภายใต้สภาวะแวดล้อมที่ดี
10. การเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว
11. การได้รับบริการด้านสวัสดิการสังคมและการประกันสังคม
12. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
13. การดำรงชีวิตตามความเหมาะสมกับอัตภาพ
14. โอกาสและความเสมอภาคในด้านต่างๆ คือ
 - 14.1 ด้านปัจจัยการผลิตของบุคคล
 - 14.2 ด้านการรับรู้ข่าวสาร และการนันทนาการ
 - 14.3 ด้านการรับบริการด้านสาธารณสุข
 - 14.4 ด้านการรวมกลุ่มเพื่อประกอบกิจกรรมใดๆ ที่ไม่ขัดต่อความสงบสุขและความมั่นคงของรัฐ
 - 14.5 ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2543) ได้จำแนกคุณภาพชีวิต โดยเน้นที่ใช้ชีวิตร่วมในสังคมออกเป็น 3 ระดับคือ

1. คุณภาพชีวิตระดับพื้นฐาน คือ ระดับ ที่ภูธรมีกัตถะ มีดังนี้
 - 1.1 สุขภาพดีมีพลานามัยและมีปัจจัยเครื่องรักษาส่งเสริมสุขภาพ
 - 1.2 พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ เช่น มีอาชีพ มีความประหยัด ขยันและสุจริต มีเงินใช้และใช้เงินเป็น เป็นผู้ผลิตและบริโภคเป็น
 - 1.3 มีอาหารที่มีคุณค่า มีกินและกินเป็น
 - 1.4 มีที่อยู่อาศัยและที่ทำงานที่เหมาะสมไม่แออัด สะอาด สะดวกและสบาย ต่อการดำเนินชีวิตการทำงานและการเดินทาง
 - 1.5 มีครอบครัวซึ่งมีกำลังพอบำรุงเลี้ยงได้ อยู่กันด้วยความสุข ทั้งอบอุ่นและร่มเย็น
 - 1.6 อยู่ร่วมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี รับผิดชอบ เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจเกื้อการุณย์ ผูกมิตร และชวนชวาย ทำกิจที่เป็นประโยชน์
 - 1.7 มีเวลาว่างเป็นของตนเอง และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการเสนอความริ้นรมย์บันเทิงที่ไร้โทษ ชื่นชมซาบซึ้งในสุนทรีย์และในการที่จะพัฒนาตนยิ่งขึ้นไปในด้านต่างๆ
2. คุณภาพชีวิตระดับพัฒนาการ หรือระดับสัมปรายิกัตถะ
 - 2.1 มีการศึกษา รู้เข้าใจเท่าทันเหตุการณ์ มีประสบการณ์ที่เป็นฐานของการดำเนินชีวิตและตัดสินใจอย่างฉลาด
 - 2.2 มีวิจารณ์ญาณ พิจารณาเหตุปัจจัย รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหาดำเนินชีวิตด้วยปัญญา มีกุลวิธีที่จะแก้ไขคลายทุกข์ได้
 - 2.3 มีจิตใจที่พัฒนา กอปรด้วยคุณธรรมและจริยธรรม เชื่อมั่นในการทำความดี

ประพฤติดีงาม สุจริตทั้งกาย วาจาใจ มั่นใจในคุณค่าแห่งชีวิตของตน

2.4 สุขภาพจิตดี มีความมั่นคงทางจิตใจ มีเจตคติดีงามจิตใจปลอดโปร่งเบิกบานผ่องใส เป็นสุข มองโลกและชีวิตตามความเป็นจริง

3. คุณภาพชีวิตระดับเอื้อโอกาส หรือระดับอภุชยะ

3.1 มีความปลอดภัยทั้งกายใจ เช่น ปราศจากโจรผู้ร้าย ละอบายมุข

3.2 อยู่ในสังคมที่มีสวัสดิการและบริการดี อำนวยสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และไม่ตรีสงเคราะห์

3.3 อยู่ในสังคมที่อำนวยการโอกาสในการทำงานที่ตนถนัด โอกาสในการเรียนรู้และเข้าถึงวิทยาการต่างๆ โอกาสในการมีส่วนร่วมในสังคม ในชุมชนและในทางการเมืองและโอกาสในการได้รับความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ

3.4 อยู่ในสังคมที่มีระเบียบมีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและกฎหมายที่เป็นธรรมและเอื้อต่อการพัฒนาชีวิตและสังคม

3.5 มีธรรมชาติแวดล้อมที่เกื้อกูล รื่นรมย์ สวยงาม ผืนน้ำ อากาศบริสุทธิ์ ไร้มลพิษ

สรุป : แนวคิดคุณภาพชีวิตที่นิยมใช้ในสังคมไทยเป็นที่ยอมรับเนื่องจากการใช้และพัฒนาเครื่องมือคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำรายงานในแต่ละช่วงเวลาที่มีการประเมินตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของไทย จึงเป็นการวัดในภาพรวมของการพัฒนาประเทศในทุกด้านตัวชี้วัด คุณภาพชีวิตในลักษณะนี้จึงมีข้อจำกัด เพราะวัดเพื่อแสดงขนาด และระดับความรุนแรงของปัญหาได้ แต่ไม่สามารถบ่งชี้ถึงการพัฒนาเฉพาะกลุ่มเป้าหมายได้ จึงทำให้มีการเลือกตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษา การศึกษาเพื่อสร้างมาตรฐาน เกณฑ์ และตัวชี้วัดกลุ่มเป้าหมายเฉพาะครอบคลุมดัชนีต่อไปนี้

1. ดัชนีความจำเป็นขั้นพื้นฐาน : กรมการพัฒนาชุมชน
2. เครื่องชี้วัดครอบครัวผาสุก
3. ดัชนีชี้วัดความอยู่ดีมีสุข
4. ดัชนีความก้าวหน้าของคน
5. ดัชนีวัดความมั่นคงของมนุษย์
6. ดัชนีวัดกลุ่มเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุข

คุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Working Life)

ความหมายคุณภาพชีวิตการทำงาน

การทำงานมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง อาจกล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ปฏิบัติมากกว่ากิจกรรมใด ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน คาดกันว่ามนุษย์ได้ใช้เวลาถึงหนึ่งในสามของชีวิตเป็นอย่างน้อยอยู่ในโรงงานหรือสำนักงานหรือสถานประกอบอาชีพ และยังเชื่อว่าในอนาคตอันใกล้ มนุษย์จำเป็นต้องใช้เวลาของชีวิตเกี่ยวข้องกับการทำงานเพิ่มขึ้นไปอีก การทำงานเป็นสิ่งที่ให้

ประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อชีวิตมนุษย์ เพราะเป็นโอกาสที่ทำให้เกิดการพบปะสังสรรค์ระหว่างผู้ใช้แรงงานกับบุคคลอื่นๆ กับสถานที่ กับขั้นตอนและเรื่องราวต่างๆ ตลอดจนความคิดเห็นทั้งหลายจากผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้นการทำงานจึงเป็นการเปิดโอกาสให้แสดงออกถึงเขี้ยว ปัญญา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันจะนำมาซึ่งเกียรติภูมิและความพึงพอใจในชีวิตถ้าหากว่าเวลาส่วนมากของชีวิตในการทำงานนี้ มนุษย์ได้อยู่กับสิ่งที่ตนเองพอใจ ก็จะช่วยให้มีสภาพจิตใจและอารมณ์ที่จะส่งเสริมให้เกิดสภาพการทำงานที่ดี ซึ่งย่อมถือได้ว่ามีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี และจะส่งผลต่อชีวิตโดยรวมของบุคคลผู้นั้นให้เป็นสุข ซึ่งแสดงถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย อันเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศด้านการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ (ผจญ เถลิงสาร, 2553)

คุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Working Life) เป็นองค์ประกอบหรือเป็นมิติหนึ่งที่สำคัญของคุณภาพชีวิต (Quality of Life) นั่นเอง แนวความคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานได้กำเนิดและแพร่หลายในประเทศอุตสาหกรรม หากกล่าวถึงความหมายของคำว่า คุณภาพชีวิตการทำงานนั้นพบว่า มีผู้รู้ นักวิชาการ หรือผู้เกี่ยวข้องได้ให้ความหมาย หรือคำนิยามไว้น่าสนใจหลายประเด็น คือ

1. เป็นการสร้างสรรค์บรรยากาศที่จะทำให้ผู้ใช้แรงงานได้รับความพึงพอใจในการทำงานสูงขึ้น โดยผ่านการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาสำคัญขององค์การ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อชีวิตการทำงานของพวกเขา นั่นคือหมายรวมถึงการปรับปรุงการ บริหารเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ โดยทำให้มีประชาธิปไตยในสถานที่ทำงานเพิ่มมากขึ้น เพื่อก่อให้เกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์การ ทั้งนี้เป็นการเปิดโอกาสใหม่ ๆ ให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับได้นำเอาสติปัญญา ความเชี่ยวชาญ ทักษะ และความสามารถอื่นๆ มาใช้ ในการทำงานย่อมทำให้พนักงาน หรือผู้ประกอบการอาชีพได้รับความพึงพอใจสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติ และพฤติกรรมภายในกลุ่ม และองค์การขึ้น เช่น การขาดงานลดลงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ดีขึ้น การกวดขันเกี่ยวกับวินัยผ่อนคลายลง ความคับข้องใจลดลง และ ความพึงพอใจจะเพิ่มขึ้น เป็นต้น

2. คุณภาพชีวิตการทำงานมีความหมายทั้งทางกว้างและทางแคบ ซึ่งได้รวบรวมความหมายของคุณภาพชีวิตการทำงานไว้ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 2.1 คุณภาพชีวิตการทำงานในความหมายที่กว้าง หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยว ข้องกับชีวิตการทำงานซึ่งประกอบด้วย ค่าจ้าง จำนวนชั่วโมงในการทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน ผลประโยชน์และบริการที่ได้รับ ความก้าวหน้าในการทำงาน และการมีมนุษยสัมพันธ์ สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่แรงจูงใจและความพึงพอใจสำหรับคนทำงาน

- 2.2 คุณภาพชีวิตการทำงานในความหมายอย่างแคบ คือผลที่มีต่อคนงาน ซึ่งหมายถึง การปรับปรุงในองค์การ และลักษณะงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพนักงาน หรือคนทำงานควรได้รับการ พิจารณาเป็นพิเศษ สำหรับการส่งเสริมระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของแต่ละบุคคล และรวมถึงความต้องการของพนักงานหรือคนงานในเรื่องความพึงพอใจในงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะมีผลต่อสภาพการทำงานของเขาด้วย

- 2.3 คุณภาพชีวิตการทำงานในแง่มุมที่หมายถึงการคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ในการทำงาน (Humanization of Work) ซึ่งประเทศฝรั่งเศส และประเทศที่พูดภาษาฝรั่งเศสใช้ คำว่าการปรับปรุงสภาพการ

ทำงาน (Improvement of Working Condition) ประเทศสแกนดิเนเวีย หรือในญี่ปุ่นใช้คำว่าสภาพแวดล้อมการทำงาน (Working Environment) และความเป็นประชาธิปไตยในสถานที่ทำงาน (Democratization of the Workplace) คุณภาพชีวิตการทำงานมีความหมายครอบคลุมถึงวิธีการ แนวปฏิบัติ หรือเทคโนโลยีที่ส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจมากขึ้น ในการปรับปรุงผลลัพธ์ทั้งขององค์กร และปัจเจกบุคคลตามลำดับ

สรุป : คุณภาพชีวิตในการทำงาน เป็นคำที่มีความหมายกว้างครอบคลุมไปในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับชีวิตในการทำงาน ของแต่ละบุคคล และสภาพแวดล้อมในการทำงานภายในองค์กร แต่มีเป้าหมายสำคัญร่วมกันอยู่ที่การลดความตึงเครียดทางจิตใจ เพื่อเพิ่มความพึงพอใจในงานที่ทำ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในสถานที่ทำงานหรือการประกอบอาชีพนั่นเอง

ความสำคัญของคุณภาพชีวิตการทำงาน

เพื่อให้บุคคลได้ใช้ชีวิตการทำงานอยู่กับสิ่งที่ตนเองพอใจจะทำให้มีสภาพจิตใจ และอารมณ์ที่ดี ซึ่งส่งผลให้ทำงานได้ตามไปด้วย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตด้านประมงชายฝั่งส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจในผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่ง ระหว่างคุณภาพผลผลิตและราคาผลผลิตให้เกิดความสอดคล้องต้องกันของความพึงพอใจระหว่าง ผู้ผลิตและผู้ซื้อหรือผู้ค้า เพื่อให้ผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่งหรือผู้ผลิต พึงพอใจในผลผลิต ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีขึ้น แต่ในทางกลับกันถ้าพบว่าคุณภาพชีวิตต่ำลง และผลผลิตที่ได้ก็ต่ำลง รายได้ก็ตามมาน้อยไป ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ก็จะส่งผลต่อกำลังการผลิตอีกครั้ง ผลที่ตามมาคือ ความเสียหายอย่างใหญ่หลวงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการผลิตที่ต้องหยุดชะงัก จนมีผลการผลิตไม่ได้ดำเนินการไปตามเป้าหมายได้ เกิดการสูญเสียผลผลิตที่เคยได้ ผู้ผลิตเองก็ต้องประสบความลำบาก และขาดรายได้ อีกทั้งส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติโดยรวมด้วย (ผจญ เฉลิมสาร, 2553) โดยมีแนวทางการสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงาน ซึ่งการที่จะสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงานนั้น เป็นเรื่องความร่วมมือของบุคคลสองฝ่าย คือฝ่ายองค์กรหรือนายจ้าง และฝ่ายพนักงานหรือลูกจ้างที่พร้อมจะหันหน้าเข้าหากัน เพื่อคิดหาแนวทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายของ องค์กร โดยที่ทั้งสองฝ่ายต่างมีความพึงพอใจด้วยกันการสร้าง ความพึงพอใจในการทำงาน เช่นแนวคิดทฤษฎีปัจจัยคู่ (Two-Factor Theory) ของเฟรดเดอริก เฮอริชเบอร์ก (Fredrick Herzberg อ้างในผจญ เฉลิมสาร, 2553) มาเป็นเครื่องช่วยในการชี้แนะ นั่นคือปัจจัยจูงใจ (motivator factors) และปัจจัยสุขอนามัย (hygiene factors) (ผจญ เฉลิมสาร, 2553) ดังนี้

1. **ปัจจัยจูงใจ (motivator factors)** เป็นองค์ประกอบหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานโดยตรง (intrinsic aspects of the job) เป็นปัจจัยที่จูงใจบุคลากรในหน่วยงานให้เกิด ความพอใจ ซึ่งได้แก่

- 1.1 ความสำเร็จของงาน (achievement)
- 1.2 การได้รับการยอมรับนับถือ (recognition)
- 1.3 ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน (advancement)
- 1.4 ลักษณะของงาน (work itself)
- 1.5 โอกาสที่จะก้าวหน้าในอนาคต (possibility of growth)
- 1.6 ความรับผิดชอบ (responsibility)

2 **ปัจจัยอื่นที่มีส่วนทำให้เกิดความพึงพอใจได้ เช่น**

- 2.1 ชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม และเป็นไปตามข้อบัญญัติของกฎหมาย
- 2.2 ลักษณะของงานที่ทำได้แก่ การได้ทำงานที่ตรงกับความต้องการและความรู้ความสามารถของตน และไม่เกิดความเสี่ยงในขณะปฏิบัติงาน
- 2.3 การติดต่อสื่อสาร (communication) ได้แก่ การสื่อสารเพื่ออำนวยความสะดวกให้ การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น ทันต่อเวลาและความต้องการของบุคคลในองค์การ
- 2.4 สิ่งตอบแทนหรือผลประโยชน์ต่าง ๆ (benefits) ได้แก่ การบริการรักษาพยาบาล การบริการด้านสวัสดิการต่าง ๆ

3. **ปัจจัยสุขอนามัย (hygiene factors)** เป็นองค์ประกอบหนึ่งของสภาวะสภาพทั้งของบุคคล และชุมชนที่ไม่ใช่เกี่ยวกับตัวงานโดยตรง แต่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน (extrinsic factors) เป็นปัจจัยที่ไม่ใช่สิ่งจูงใจแต่ สามารถทำให้บุคลากรพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจที่จะปฏิบัติงานได้ ซึ่งมีอยู่ 10 ประการคือ

- 3.1 การบังคับบัญชา (supervision)
- 3.2 นโยบายบริหาร (policy and administration)
- 3.3 สภาพการทำงาน (working condition)
- 3.4 ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (relations with superiors)
- 3.5 ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา (relation with subordinates)
- 3.6 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (relation with peers)
- 3.7 ตำแหน่งในบริษัท (status)
- 3.8 ความมั่นคงในงาน (job security)
- 3.9 เงินเดือน (salary)
- 3.10 ชีวิตส่วนตัว (personal life)

สรุป : การสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงาน เป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่ง คุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นลักษณะของความพึงพอใจในการทำงานของบุคคลนั้นๆรวมทั้งองค์ประกอบด้านสภาวะสุขภาพทั้งของบุคคล และชุมชนจะส่งผลต่อการปฏิบัติงาน และยังเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดความต้องการทำงาน ซึ่งนำไปสู่ประสิทธิภาพ และเกิดการเพิ่มผลผลิตของบริษัทหรือองค์กรในที่สุด เรียกได้ว่าบรรลุปเป้าหมายของทั้งบุคคลในฐานะสมาชิกขององค์กร และตัวองค์กรเอง นอกจากนี้ยังส่งผลต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอีกด้วย

องค์ประกอบคุณภาพชีวิตการทำงาน

วัลตัน (Walton. 1973: 11 อ้างใน ผจกญ เฉลิมสาร, 2553) ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน เป็นเรื่องของสภาพแวดล้อม และสังคมที่ส่งผลให้การทำงานประสบผลสำเร็จ ผลผลิตที่ได้รับตอบสนองความต้องการ และความพึงพอใจของบุคคลในการทำงาน โดยได้กำหนดเกณฑ์คุณภาพชีวิตการทำงานว่าประกอบด้วยคุณสมบัติ 8 ประการ ดังนี้

1. การได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม (Adequate and fair compensation) คือ ค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานนั้นจะต้องมีความเพียงพอในการดำรงชีวิตตามมาตรฐานการครองชีพ ที่สมเหตุสมผลในสังคมนั้นๆ สำหรับค่าตอบแทนที่มีความยุติธรรมก็เกิดจากการเปรียบเทียบค่าตอบแทนจากการทำงานในตำแหน่งหน้าที่ และความรับผิดชอบที่คล้ายคลึงกันหรือเปรียบเทียบจากผลการปฏิบัติงานที่เท่าเทียมกัน

2. สภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพ (Safe and healthy working condition) คือผู้ปฏิบัติงานไม่ควรอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี ทั้งต่อร่างกาย และการทำงาน ดังนั้นจึงควรจะมีการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งรวมถึงการควบคุมเกี่ยวกับเสียง การรบกวนทางสายตา

3. ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน (Growth and security) ควรให้ความสนใจโดยการให้พนักงานได้เพิ่มความสามารถในการทำงานของเขามากกว่าที่จะคอยเป็นผู้นำให้เขาทำตาม จะต้องมอบหมายงานใหม่ หรืองานที่ต้องใช้ความรู้ หรือทักษะที่ต้องเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต จะต้องเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาภายในองค์กรในสายงาน

4. โอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล (Opportunity of human capacity) คือโอกาสในการพัฒนา และการใช้ความสามารถของพนักงานในการปฏิบัติงานตามทักษะ และความรู้ที่มีซึ่งจะทำให้พนักงาน รู้สึกว่าตนมีคุณค่า และรู้สึกท้าทายในการทำงาน ได้ใช้ความสามารถในการทำงานเต็มที่ รวมทั้งความรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

5. ลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social integration) คือ การที่ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกว่ามีคุณค่า ได้รับการยอมรับและร่วมมือกันทำงานจากกลุ่มเพื่อนร่วมงาน รู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มผู้ร่วมงาน มีการเปิดเผยตนเอง มีบรรยากาศในการทำงานที่ดี ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะในหน่วยงาน ปราศจากการมือคดและการทำลายซึ่งกันและกัน

6. ประชาธิปไตยในองค์การ (Constitutionalism) คือพนักงานมีสิทธิอะไรบ้าง และจะปกป้องสิทธิของตนเองได้อย่างไรบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมขององค์กรนั้นๆ ว่ามีความเคารพสิทธิส่วนตัวมากน้อยเพียงใด ยอมรับในการขัดแย้งทางความคิด รวมทั้งวางมาตรฐานให้ผลตอบแทนที่ยุติธรรมแก่พนักงาน มีการจัดเตรียมงานให้เกิดความเหมาะสม และมีความสัมพันธ์กัน

7. ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว (Total life space) คือ บุคคลจะต้องจัดความสมดุลให้เกิดขึ้นในชีวิต โดยจะต้องจัดสรรบทบาทให้สมดุล จัดเวลาในการทำงานของตนเองให้เหมาะสมและ มีความสมดุลกับบทบาทชีวิตของตนเองครอบครัว และกิจกรรมอื่นๆ

8. ลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (Social relevance) คือการที่พนักงานมีความรู้สึกว่าการกระทำหรืองานที่ทำนั้นเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีความรับผิดชอบต่อสังคมรวมทั้งองค์การของตนได้ทำประโยชน์ให้สังคมเช่น ความรู้สึกของพนักงานที่รับรู้ว่าการกระทำของหน่วยงานของตนมีส่วนรับผิดชอบต่อสังคมในด้านการผลิต การกำจัดของเสีย วิธีการด้านการตลาด การฝึกปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการรณรงค์ด้านการเมือง และอื่นๆ

เกณฑ์ประเมินคุณภาพชีวิต

นักจิตวิทยาได้จำแนกเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพชีวิต (ผจญ เฉลิมสาร, 2553) ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ สามารถจำแนกได้ดังนี้ คือมีงานทำ ได้รับการพักผ่อนหลับนอนเพียงพอได้รับประทานอาหารเหมาะสม มีการติดต่อทางสังคม การเป็นพ่อแม่ที่มีครอบครัวสมบูรณ์ การประกอบอาชีพที่มีรายได้มั่นคง การยอมรับตนเอง มีความรักและ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี

สถานะสุขภาพ (Health status)

สถานะสุขภาพ (Health status) เป็นสภาวะสุขภาพโดยรวมของบุคคลนั้นๆ ซึ่งจะครอบคลุมความหมายด้านความสามารถของบุคคลในการดำเนินชีวิตประจำวัน และมีองค์ประกอบด้านสุขภาพกาย จิตใจ จิตอารมณ์ และด้านสังคมสิ่งแวดล้อม

ความหมายของสถานะสุขภาพ (Health status)

การให้ความหมายของสถานะสุขภาพ : จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ามีความหมายได้หลายๆ ความหมายดังนี้

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 : ให้ความหมายสุขภาพว่า ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ : ให้ความหมาย“สุขภาพ” หรือ “สภาวะ” คือ ภาวะแห่งสุขภาพภาวะแห่งความเป็นปกติของชีวิต ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณ ตั้งแต่เกิด ดำรงอยู่เจ็บป่วยและตายทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและสังคม

โอเรม (Orem) : ให้ความหมาย"สุขภาพ" หมายถึง ภาวะที่มีความสมบูรณ์ไม่บกพร่องทั้งร่างกาย จิต สังคม และสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง คนที่มีสุขภาพดีคือคนที่มีร่างกายแข็งแรงมีชีวิตชีวา ปราศจากอาการและการแสดงของโรค สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้เต็มศักยภาพ ส่วนความสุขหรือ well-being หมายถึงการรับรู้ถึงความยินดี ความพึงพอใจในภาวะสมบูรณ์ของตนเอง

เพ็นเดอร์ (Pender) ให้ความหมาย"สุขภาพ" :การบรรลุถึงซึ่งการใช้ศักยภาพของบุคคลที่ติดตัวมาแต่กำเนิด และที่ได้รับการพัฒนาซึ่งบุคคลจะบรรลุภาวะนี้ได้จากการปฏิบัติพฤติกรรมที่มีเป้าหมายการใช้ความสามารถในการดูแลตนเองและมีความพึงพอใจในสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง ในขณะเดียวกันก็มีการปรับตัวตามความจำเป็นเพื่อรักษาความมั่นคงของโครงสร้างและความสอดคล้องกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญกับตนเอง

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization WHO, 1984) อ้างถึงในปณิธาน หล่อเลิศวิทย์ ,2541:29 :ให้ความหมายสุขภาพว่าเป็นภาวะสุขภาพหรือสถานะสุขภาพของปัจเจกบุคคลหรือประชากร ณ.เวลาหนึ่ง

ประเวศ วะสี (2545:5) สรุปความหมายของสุขภาพไว้ว่า เป็นภาวะที่ประกอบด้วยหลายมิติทั้งกาย – จิต และยังเชื่อมโยงไปถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมถ้าหากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเปลี่ยนแปลง ย่อมส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่นๆ

สรุป : สุขภาพเป็นภาวะที่บุคคลสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ ซึ่งบุคคลที่มีภาวะสุขภาพหรือสถานะสุขภาพดีจะมีความพร้อมและความสมบูรณ์ในทุกองค์ประกอบทุกด้าน ตลอดจนสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนในชีวิตประจำวันได้อย่างปกติโดยมีองค์ประกอบสุขภาพดีทั้ง 4 มิติดังนี้คือ

1. **มิติทางกาย :** ร่างกายมีความสมบูรณ์แข็งแรง กระฉับกระเฉง อดวัยยะทุกส่วนทำงานได้ดี มีภูมิคุ้มกันที่ดี หากมีความผิดปกติก็สามารถฟื้นตัวสู่ภาวะปกติได้เร็ว
2. **มิติทางจิต :** มีการทำงานของจิตดี คือ มีสติ มีกระบวนการคิด และตัดสินใจดี มีดุลยภาพ มีความยืดหยุ่น สามารถเผชิญภาวะเครียด และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างดี
3. **มิติปัญญาหรือจิตวิญญาณ :** ความรู้ทั่ว รู้เท่าทันและความเข้าใจอย่างแยกได้ในเหตุผลแห่งความดี ความชั่ว ความมีประโยชน์และความมีโทษ ซึ่งนำไปสู่ความมีจิตอันดีงามและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
4. **มิติสังคม :** สามารถทำหน้าที่ในสังคมได้เป็นอย่างดี มีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและเพื่อนบ้าน ตลอดจนคนอื่นๆ ในสังคม สามารถแสดงบทบาทในสังคมได้ดี รู้สึกว่าตนมีคุณค่าและได้รับการยอมรับ

การประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง

ความสำคัญของการประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง

ประมงชายฝั่ง (Inshore Fisheries) หรือประมงพื้นบ้าน (Artisanal Fisheries) คือ การประมงเพื่อยังชีพ หาอาหาร สร้างรายได้ การจับสัตว์น้ำ หรือการนำเอาทรัพยากรจากท้องน้ำและทะเลมาใช้ประโยชน์ โดยประมงขนาดเล็ก เช่น เรือพื้นบ้าน เป็นต้น ปัจจุบันส่วนใหญ่จะติดเครื่องยนต์เข้าไปด้วย เช่น เรือหางยาว ทำการประมงโดยใช้เครื่องมือประมง เช่น แห อวน หรือเบ็ดแบบง่ายๆ การประกอบอาชีพประมงชายฝั่งรอบอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่เป็นการจับปลาที่อยู่ตาม แม่น้ำ ลำคลอง ชายฝั่งทะเล รวมไปถึงการเลี้ยงปลาตามบ่อต่างๆ การเลี้ยงปลาในกระชังทั้งชายฝั่งทะเล และชายฝั่งแม่น้ำและก่อให้เกิดการสร้างงานในท้องถิ่น ชาวประมงชายฝั่งทะเลส่วนใหญ่ยังมีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจและสังคมที่ด้อยกว่าชนกลุ่มอื่น ในปี 2522 กรมประมงร่วมกับองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) จัดตั้งโครงการพัฒนาประมงขนาดเล็กโดยมี คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ให้ทุนแก่กรมประมงมาดำเนินโครงการประมงหมู่บ้านภาคใต้ในเขตชนบทพื้นที่ยากจน และโครงการพัฒนาประมงทะเลพื้นบ้าน ต่อมาทั้งสองโครงการได้รวมกันเป็นโครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้าน มีกิจกรรมการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน การพัฒนาอาชีพ การจัดตั้งสหกรณ์ การประมง การจัดการประมงชายฝั่ง การแปรรูปสัตว์น้ำและโภชนาการ ตลอดจนฝึกอบรมให้ประชาชนริมฝั่งทะเลประกอบอาชีพประมงและอาชีพต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ในช่วงปี 2520-2529 การพัฒนาประมงทะเลมีความก้าวหน้าจนทรัพยากรสัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติลดน้อยลง กรมประมงจึงกำหนดนโยบายที่จะเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงให้มากขึ้น ปัจจุบันพื้นที่บริเวณชายฝั่งที่คาดว่าจะมีศักยภาพในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีประมาณกว่า 6 ล้านไร่ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่ชายฝั่งหรือน้ำกร่อยส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงเพื่อยังชีพหรือตามวิถีพื้นบ้าน ลักษณะการเลี้ยงมีหลากหลายรูปแบบตามแนวคิดของแต่ละถิ่น เช่น ไข่ไม้ไผ่ปัก ก้นคอก เลี้ยงหอยชนิดต่างๆ จนปัจจุบันมีการพัฒนามาใช้การเลี้ยงแบบหนาแน่นในบ่อดิน (Intensive Culture Technologies) จนประสบความสำเร็จมากในด้านรายได้ ซึ่งเน้นการผลิตปริมาณมากเพื่อการส่งออกเป็นหลัก ชนิดสัตว์น้ำที่มีการเพาะเลี้ยงกันมาก ได้แก่ กุ้งกุลาดำ กุ้งขาว หอยแครง หอยแมลงภู่ หอยนางรม และปูทะเล ส่วนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเค็มอื่นๆ ยังมีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีการผลิต แต่ก็มีศักยภาพที่จะพัฒนาได้ต่อไป ปัจจุบัน การเพาะเลี้ยงมีความสำคัญสำหรับประเทศไทยเนื่องจากเป็นแหล่งผลิตสัตว์น้ำทดแทนสัตว์น้ำทะเลที่มีแนวโน้มลดลงที่สามารถพัฒนาเทคโนโลยีได้อย่างต่อเนื่องและสามารถตรวจสอบระบบการผลิตย้อนกลับได้ ซึ่งจะทำให้ผลผลิตสัตว์น้ำซึ่งเป็นสินค้าส่งออกที่มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศชนิดสัตว์น้ำที่เลี้ยงสามารถเลือกได้ตามที่ตลาดมีความต้องการทำให้ขายได้ราคามีส่วนช่วยสนับสนุนอุตสาหกรรมต่อเนื่องเพราะสามารถป้อนผลผลิตเข้าสู่ระบบได้อย่างต่อเนื่องและคงที่ (ม.ม.ป. เข้าถึงได้จาก http://fishco.fisheries.go.th/fisheconomic/fish_News52.html 12 มีนาคม 2554)

สิทธิในทรัพยากรประมง

ชาวประมงชายฝั่งซึ่งเป็นประมงขนาดเล็กหรือประมงพื้นบ้านมีวิถีชีวิตเชื่อมโยงกับทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง ทุกวันนี้สิทธิชุมชนดั้งเดิมในการใช้ทรัพยากรชายฝั่ง ในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสัมพันธ์กับการดำเนินอาชีพที่มีผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีด้านการประมง โดยส่งเสริมการลงทุนและการเพิ่มผลผลิตของประมงอุตสาหกรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อการค้า ได้มีบทบาทในการปรับเปลี่ยนการประมงในประเทศไทย รูปแบบการพัฒนาดังกล่าวส่งผลต่อการใช้ทรัพยากรที่เกินขนาดของศักยภาพทรัพยากรเอง นำไปสู่ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตชาวประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้าน จากการขยายตัวการประมงด้านอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังพบว่าระบบของการประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้าน ได้รับผลกระทบจากระบบการจัดการประมงที่ไม่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการประมงขนาดเล็ก และไม่ได้มีการบริหารจัดการประมงที่หลากหลายรูปแบบ และตอบสนองกับปัญหาและรูปแบบความต้องการของชาวประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้าน ระบบการบริหารที่เป็นอยู่ในปัจจุบันส่งผลต่อการละเมิดต่อสิทธิชุมชน เนื่องจากมุ่งรับรองสิทธิปัจเจกชนในการทำการประมง ระบบดังกล่าวขัดแย้งกับวิถีท้องถิ่นของการทำประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้าน อีกทั้งยังส่งผลต่อการละเมิดสิทธิในการประกอบอาชีพของประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้าน

จากการที่สิทธิของชาวประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้าน ในการเข้าถึงทรัพยากรไม่ได้ถูกรับรอง เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตตามปกติต่อไปได้ รัฐควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชาวประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้านในการบริหารจัดการทะเลและชายฝั่ง ประเด็นที่สำคัญที่จะต้องถูกดำเนินการคือการพัฒนาระบบการจัดการประมงที่เหมาะสม เพื่อสร้างหลักประกันว่าชาวประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้านมีสิทธิในการใช้และการจัดการทรัพยากร ชาวประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้านได้รับมรดกเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการภาคประมงที่มีประสิทธิภาพและการสร้างมาตรการด้านการบริหาร ซึ่งมีความเหมาะสมและมีหลักประกันสร้างความเท่าเทียมและความยั่งยืนในการบริหารจัดการ เช่น การสร้างแนวเขตอนุรักษ์ ซึ่งห้ามทำการประมงอวนรุน อวนลาก ในรัศมี 3,000 เมตรจากชายฝั่ง การสร้างมาตรการกำหนดเครื่องมือที่เหมาะสม การใช้เครื่องมือให้หลากหลายชนิดในการทำประมง เป็นต้น

ในกระแสโลกาภิวัตน์ที่เน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ทำให้มีการขยายตัวและการแข่งขันการใช้ที่ดินชายฝั่งและทรัพยากรธรรมชาติจากการท่องเที่ยว จากภาคอุตสาหกรรม การจัดทำท่าเรือน้ำลึก การเลี้ยงปลา รวมทั้งการขยายตัวของเมือง การขยายตัวในกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นได้ส่งผลต่อการตั้งถิ่นฐานและการประกอบอาชีพ ซึ่งในความเป็นจริงชุมชนประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้านที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณชายฝั่งส่วนใหญ่ไม่มีโฉนดการถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ถึงแม้ว่าชุมชนดังกล่าวมีการตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพ ซึ่งสืบทอดรุ่นต่อรุ่นก็ตาม การขยายตัวในกิจกรรมด้านการพัฒนาได้สร้างปัญหาในเรื่องความชอบธรรมของการตั้งถิ่นฐานและการประกอบอาชีพ ชุมชนหลายพื้นที่ที่ตั้งถิ่นฐานและการประกอบอาชีพ ชุมชนหลายพื้นที่ถูกขับไล่ส่งผลทำให้ไม่สามารถดำเนินวิถีการประมงที่เคยดำเนินต่อเนื่องกันมา รวมทั้งทำให้ชาวประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้านไม่มีหลักประกันด้านอาหารและรายได้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้นในประเด็นความมั่นคงและสิทธิในการมีที่อยู่อาศัยของชุมชนประมงการรับรองสิทธิในการทำประมงและการเข้าถึงทรัพยากรโดยที่ชาวประมงชายฝั่งหรือ

ประมงพื้นบ้านไม่ได้รับการรับรองในด้านที่อยู่อาศัย เป็นปัญหาที่ควบคู่กันที่ทำให้ชาวประมงไม่สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ การรับรองเพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่งไม่ก่อให้เกิดหลักประกัน ความมั่นคงในวิถีชีวิตและการผลิตของชาวประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้าน ได้บรรณคดีขับเคลื่อนเพื่อสร้างหลักประกันและการมีสิทธิที่ชอบธรรมในการเข้าถึงและการใช้ทรัพยากรชายฝั่ง ทรัพยากรการประมง

(ม.ม.ป. เข้าถึงได้จาก <http://www.sdfthai.org/k-manage/manage-social.html> 12 มีนาคม 2554)

วิถีชีวิตประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้านและการดูแลสุขภาพ

อาชีพประมงพื้นบ้านในอดีตแม้จะไม่ร่ำรวย แต่ก็พอเลี้ยงชีพ พอที่จะเลี้ยงครอบครัว ให้มีความสุขตามสมควร โดยเริ่มออกเรือประมาณ เวลา 6.00 น ออกทะเลระยะทางประมาณ 4-5 กิโลเมตร ก็ได้ปลามากพอ ประมาณเที่ยงวันก็จะกลับเข้าฝั่งได้ ส่วนมากมีครอบครัวที่อบอุ่นเพราะอาศัยอยู่ด้วยกัน คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การจับสัตว์น้ำของประมงพื้นบ้านมีเครื่องมือหลากหลายชนิด จะจับปลาทุกที่ใช้วนปลาทุ ซึ่งจะจับปลาทุได้แต่จับปลาจะระมัดไม่ได้ เพราะมีตาอวนเล็ก การจับปลาหมึกก็ใช้วนปลาหมึก นอกจากนี้ยังมี ไซปู อวนกุ้ง เป็นต้น การออกทะเลชาว ชาวประมงจะรู้ว่าในฤดูกาลนี้จะมีสัตว์น้ำชนิดใดให้จับ เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่สะสมมานาน แต่ทุกวันนี้ประมงพื้นบ้านต้องออกทะเลเร็วขึ้นอาจจะต้องออกเรือประมาณเวลา 03.00 น วิ่งเรือออกไปไกลนับ 10 กิโลเมตร กว่าจะได้กลับเข้าฝั่งประมาณเวลา 16.00 - 17.00 น การออกเรือพร้อมอุปกรณ์ได้แก่อวน และวิทยุสื่อสารในเรือ โดยก่อนออกเรือจะไม่ค่อยจะรับประทานอาหาร จะดื่มกาแฟคนละแก้ว เมื่อเรือออกจากฝั่งประมาณ 3-5 กิโลเมตร จะคอยสังเกตผิวน้ำ และเรียนรู้ธรรมชาติของปลาทะเล ว่าชอบอยู่กับน้ำลักษณะใด แล้วพยายามวางอวนล้อมหลังจากนั้นก็ค่อย ๆ ตีวงล้อมปลา ตีอวนกลับขึ้นเรือ ส่วนกลุ่มที่วางอวนปูก็ต้องออกไปไกลกว่าอวนปลาประมาณ 2 กิโลเมตร ท่ามกลางความมืดที่ต้องอาศัยแสงไฟที่ฉายไปจากเรือ สายตาต้องเพ่งมองไปตามลำแสงไฟสู่กับลมทะเล คลื่น ใต้น้ำเค็ม แสงแดดที่เริ่มแรงขึ้นเรื่อย ๆ ในช่วงเวลา 04.00-11.00 น. ทั้งหิว ทั้งเหนื่อย ทั้งเพลีย จนต้องดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง หลังจากได้ปลามากก็จะส่งมอบปลาให้กับแม่ค้าเจ้าประจำ รายได้จากหาปลาแต่ละวันได้ จะถูกนำมาขายให้กับแม่ค้าเจ้าประจำ ซึ่งราคาขึ้นอยู่กับแม่ค้ากำหนด และรายได้บางส่วนจะหักเป็นค่ายืมเงินที่นำไปซื้อน้ำมัน หรือสิ่งของที่จำเป็นโดยยืมมาล่วงหน้า ปลาและสัตว์น้ำที่ได้มาจะถูกเปลี่ยนเป็นเงินสดให้ได้ถือไม่มากนัก แต่มันหมายถึงค่าใช้จ่ายในชีวิตทั้งหมดของครอบครัว หลังจากกลับเข้าฝั่ง นำผลผลิตไปส่งเจ้าประจำแล้ว เวลาส่วนหนึ่งใช้สำหรับซ่อมแซม เตรียมการในการออกทะเลครั้งต่อไป และเป็นช่วงที่คนในครอบครัวช่วยเหลือร่วมมือกัน เป็นเวลาที่ค่อนข้างอบอุ่นตามประสาคนชาวประมง เมื่อพักผ่อนจนหายเหนื่อยแล้ว มักจะเป็นเวลาที่จะพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้าน ส่วนใหญ่จะนั่งดื่มกาแฟ ปรับทุกข์เรื่องการรุกλάโดยใช้เครื่องมือที่ไม่ถูกกฎหมายกำหนด มักจะถือโอกาสในช่วงเย็น พบปะพูดคุยถึงปัญหาสุขภาพ แนวทางในการป้องกันไม่ให้เจ็บป่วยจากการทำงาน การดูแลสุขภาพจิต สุขภาพกาย และโรคภัยต่างๆ บ้าง (สมพร สัมภาษณ์ 21 มีนาคม 2554)

อุปกรณ์ในการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านหรือประมงชายฝั่ง

ชาวประมงชายฝั่งกลุ่มหาสัตว์น้ำตามธรรมชาติจะมีอวน (เครื่องมือหลักในการออกทะเล) ตามบ้านเรือนเกือบทุกบ้าน เรือประมงขนาดเล็ก อวนลอยกึ่ง อวนลอยปลา อวนลอยปู ลอบปลา ลอบหมึกและวิทยุสื่อสารในเรือ สำหรับชาวประมงที่ไม่มีอวน หารายได้ในการเลี้ยงชีพ ตกไข่ แห หาทอย ลอบ ไซ เบ็ดตกปลา ตกกุ้ง เป็นต้น ชาวประมงชายฝั่งกลุ่มเลี้ยงสัตว์น้ำ จะมีเรือสำหรับออกทะเล หรือบ่อกุ้ง บ่อปลา จะมีเครื่องตีน้ำให้ออกซิเจน เครื่องวัดคุณภาพน้ำ อุปกรณ์ให้อาหารกุ้ง ปลา และอุปกรณ์อื่นที่จำเป็นแต่ละกลุ่มอาชีพ ชาวประมงไม่สามารถใช้เกณฑ์การถือครองกรรมสิทธิ์ดังเช่นชาวนาที่ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินของตนเอง เพราะทะเลเป็นของทุกคนใครๆ ก็สามารถทำการประมงในทะเลได้ ทำได้มากหรือน้อยอยู่ที่เครื่องมือประมง ซึ่งตามขนาดและราคาของเรือประมงเป็นสำคัญ เรือใหญ่ เครื่องมือทันสมัยสามารถออกทำการประมงได้ไกลจากฝั่งถึงน่านน้ำสากล อาจจะออกจับปลาได้เป็นเดือนจึงจะกลับเข้าฝั่ง ในขณะที่เรือประมงขนาดเล็กของประมงชายฝั่งออกไปได้แค่สองสามกิโลเมตร เรือใหญ่เครื่องมือทันสมัยจึงสามารถตกตวงเอาทรัพยากรในทะเลได้มากกว่าเรือเล็ก ชาวประมงที่มีเรือใหญ่คือชาวประมงพาณิชย์หรือชาวประมงรวมซึ่งเป็นคนส่วนน้อย แต่ชาวประมงส่วนใหญ่ของประเทศเป็นชาวประมงยากจนที่ยังต้องดิ้นรนอย่างหนักเนื่องจากถูกแย่งชิงทรัพยากร ความอุดมสมบูรณ์ของท้องทะเลกำลังอันเป็นแหล่งทำมาหากินกำลังถูกทำลาย [คมสันต์ ; เกษม; อารี (สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2554)]

ชาวประมงที่ยากจนจะมีเรือเล็กหรือไม่มีเรือ ชาวประมงขนาดเล็กตามความหมายที่ใช้กันในหมู่องค์กรพัฒนาเอกชน (เอ็นจีโอ) ที่ทำงานกับชุมชนประมงขนาดเล็กเกือบ 200 ชุมชนทั่วภาคใต้หมายถึงชาวประมงที่ใช้เรือหางยาว (ภาษาทางการว่าเรือมีเครื่องยนต์นอกเรือเพราะสามารถยกเครื่องยนต์ไปเก็บได้) ชาวประมงที่ใช้เรือไม่มีเครื่องยนต์ (เรือแจวเรือพาย) และชาวประมงที่ไม่มีเรือ ใช้เครื่องมือที่แตกต่างจากประมงพาณิชย์ เช่น ใช้อวนตาห่างเพื่อจับปลาขนาดใหญ่จำพวกอินทรีหรือจระเม็ด และใช้อวนตาถี่จับปลากะตัก ซึ่งแตกต่างจากเครื่องมือของประมงพาณิชย์ที่ใช้เครื่องมือที่ทำลายล้างทรัพยากรทางทะเลอย่างหนักและเป็นเหตุให้ชาวประมงยากจนล่มสลาย ชาวประมงชายฝั่งหรือชาวประมงพื้นบ้าน มีทั้งที่ใช้เรือและไม่ใช้เรือหากินตามแนวชายฝั่งทะเล หากใช้เรือก็จะเป็นเรือหางยาว หรือเรือกอและ เรือท้ายตัด ทั้งที่ไม่มีเครื่องยนต์จนถึงเครื่องยนต์ขนาด 1-7 แรงม้า และใช้เป็นเครื่องมือประมงพื้นบ้านแบบเรียบง่าย ไม่ซับซ้อนสามารถเลือกจับสัตว์น้ำได้เฉพาะชนิด เช่น อวนลอยปลา อวนลอยกึ่ง อวนจมปู แห เบ็ด ลอบ ไซ ฯลฯ ชาวประมงชายฝั่งแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ

1. ชาวประมงที่ไม่มีเรือและเครื่องยนต์ ชาวประมงประเภทนี้จะใช้ความสามารถที่ตัวเองมีอยู่ และใช้เครื่องมือแบบง่ายๆ หากินอยู่ตามริมทะเลหรือริมฝั่งคลอง
2. ชาวประมงที่มีเรือแต่ไม่มีเครื่องยนต์ จะหากินอยู่ตามแนวป่าชายเลน ใช้เครื่องมือแบบง่ายๆ เช่น ใช้แร้วจับปู
3. ชาวประมงที่มีเรือและเครื่องยนต์ มีขนาดความยาวเรือไม่เกิน 10 เมตร เครื่องยนต์ที่ใช้มีกำลังไม่เกิน 30 แรงม้าหากินห่างจากฝั่งไม่เกิน 7 กิโลเมตร เรือที่ใช้จะมีความแตกต่างกันออกไปตามพื้นที่

รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุธีรา ชัยรักษา (2544) ศึกษาวิถีชีวิตของครัวเรือนประมงพื้นบ้าน : กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวไทยหรือบริเวณทะเลสาบสงขลา จ.สงขลาวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของครัวเรือนประมงพื้นบ้านในด้านการทำมาหากิน ด้านความสัมพันธ์ในครัวเรือนและเครือญาติ และด้านความเป็นอยู่ และศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนประมงพื้นบ้านที่มีสภาพแวดล้อม และทรัพยากรสัตว์น้ำแตกต่างกัน คือพื้นที่อ่าวไทยกับพื้นที่ทะเลสาบสงขลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่อ่าวไทย บ้านบ่ออิฐ ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 92 ครัวเรือน กับพื้นที่ทะเลสาบ บ้านท่าเสา ตำบลสะทิงหม้อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา 120 ครัวเรือน รวมทั้งสิ้น 212 คน ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากแบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่าวิถีชีวิตของครัวเรือนประมงพื้นบ้านด้านการทำประมง ระหว่างพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อม และทรัพยากรสัตว์น้ำที่แตกต่างกัน มีความแตกต่างกันในด้าน ช่วงเวลาในการทำประมง ระยะทาง ระยะเวลาที่ใช้ในการทำประมงตลอดจนอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการทำประมง รวมถึงการลงทุนในการทำประมง แต่สิ่งที่ไม่แตกต่างกันคือ ลักษณะการขายสัตว์น้ำส่วนใหญ่ทั้งสองพื้นที่จะขายกับเจ้าแม่ผู้รับซื้อสัตว์น้ำในชุมชน

วิถีชีวิตด้านความสัมพันธ์ในครัวเรือน และเครือญาติ มีทั้งความแตกต่าง และเหมือนกัน ในส่วนที่แตกต่างกัน คือด้านบทบาทของสมาชิกในครัวเรือนที่ร่วมทำประมงกับหัวหน้าครัวเรือน พบว่าผู้หญิงหรือภรรยาในพื้นที่ท่าเสาซึ่งเป็นพื้นที่ทะเลสาบ จะมีบทบาทดังกล่าวมากกว่าพื้นที่บ่ออิฐซึ่งเป็นพื้นที่อ่าวไทย ทั้งนี้เนื่องจากสภาพสิ่งแวดล้อมทางทะเล และทรัพยากรสัตว์น้ำแตกต่างกันในพื้นที่บ่ออิฐมีคลื่นลมแรงกว่าพื้นที่ท่าเสา รวมถึงเครื่องมือที่ใช้ในการจับสัตว์น้ำมีขนาดใหญ่ และมีน้ำหนักกว่า จึงไม่เหมาะกับสภาพร่างกายของผู้หญิงมากนัก ด้านเศรษฐกิจซึ่งในที่นี้หมายถึงการออกทำประมง การขายสัตว์น้ำที่ได้จากการทำประมงส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของภรรยา วิถีชีวิตในด้านความเป็นอยู่ของครัวเรือนประมงพื้นบ้านทั้งสองไม่แตกต่างกันมากนัก ถึงแม้ว่าจะมีสภาพแวดล้อม และทรัพยากรสัตว์น้ำแตกต่างกัน เช่น ลักษณะของบ้านเรือน และการตั้งบ้านเรือน แม้ว่าพื้นที่บ่ออิฐจะมีบ้านเรือนที่ก่อสร้างด้วยวัสดุที่แข็งแรง และ มิดชิดกว่าในพื้นที่ท่าเสา แต่บ้านเรือนส่วนใหญ่ของทั้งสองพื้นที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้ทะเล และวัสดุที่ใช้ในการสร้างบ้านเรือนเหมือน ๆ กัน แม้จะแตกต่างกันบ้างตามฐานะ สำหรับอาหารที่ใช้บริโภคในครัวเรือนส่วนใหญ่ในพื้นที่บ่ออิฐ บริโภคอาหารที่ได้จากการทำประมง บางครั้งก็มีการถนอมอาหารไว้รับประทานหรือเพื่อขายด้วย เช่น การทำปลาเค็ม ปลาตากแห้ง ส่วนในพื้นที่ท่าเสาจะบริโภคอาหารที่ได้จากหลาย ๆ แหล่ง เพราะการจับสัตว์ส่วนใหญ่ในพื้นที่ท่าเสาได้ในปริมาณน้อยไม่เพียงพอต่อการถนอมอาหารไว้บริโภค ยังพบว่าครัวเรือนชาวประมงพื้นบ้านทั้งสองพื้นที่จะมีการเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภค สัตว์เลี้ยงที่นิยมเลี้ยงกันมากคือ เป็ดเทศ และไก่ ส่วนในด้านน้ำดื่มน้ำใช้ในครัวเรือนประมงพื้นบ้านสองพื้นที่มีความแตกต่างกัน โดยพบว่าพื้นที่บ่ออิฐส่วนใหญ่ใช้ และตักน้ำประปา ทั้งนี้เพราะว่าในพื้นที่บ่ออิฐเป็นดินทรายยากแก่การขุดบ่อน้ำไว้ใช้ แต่ในพื้นที่ท่าเสามักจะใช้น้ำบ่อ และตักน้ำฝน สำหรับด้านสุขภาพพบว่าส่วนใหญ่แข็งแรง ไม่ค่อยจะเจ็บป่วยหากมีการเจ็บป่วยส่วนใหญ่จะไปหาหมอที่โรงพยาบาลหรืออนามัย ด้านการคมนาคมติดต่อนั้น

พบว่ายานพาหนะที่ใช้ในครัวเรือนประมงพื้นบ้านทั้งสองพื้นที่ พบว่าส่วนใหญ่จะเป็น การติดต่อภายในชุมชนทั้งสองพื้นที่ที่ใช้การเดินเท้า สำหรับการติดต่อกับภายนอกชุมชนส่วนใหญ่ใช้รถประจำทาง ด้านภาษาที่ใช้สื่อสารระหว่างสมาชิกในชุมชน พบว่าทั้งสองพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ภาษาถิ่น (ภาษาใต้) ผู้ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านทั้งสองพื้นที่ส่วนใหญ่ได้ให้ความสนใจในด้านข่าวสาร โดยเฉพาะข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ (การทำประมง) ด้านความเชื่อ และการนับถือศาสนา พบว่าผู้ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านทั้งสองพื้นที่นับถือศาสนาอิสลามทั้งหมด และยึดหลักการดำเนินชีวิตตามคำสอนของศาสนาตลอดจนปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาเป็นประจำ

สืบทศ ธรรมชาติ และคณะ (2547) ได้ศึกษาลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชนเพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง: กลุ่มประมงพื้นบ้านโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาปัญหาของชาวประมงพื้นบ้านพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังมีปัญหอะไรที่เป็นปัญหาสำคัญตามลำดับ และมีความต้องการอย่างไรบ้าง โดยคณะผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ 3 แห่งตามสภาพภูมิศาสตร์ในเขตอำเภอปากพนัง คือ 1) การประมงพื้นบ้านในลำน้ำเลือก บ้านบางด้วน ตำบลปากแพรก 2) การประมงปากอ่าว เลือกบ้านต้นหาด ตำบลปากพนังฝั่งตะวันออกและ 3) การประมงริมฝั่งทะเล เลือกพื้นที่บ้านหน้าโกฏิ ตำบลท่าพญา ในแต่ละแห่งที่เป็นจุดพบสนทนา มีผู้ทำประมงพื้นบ้านจากพื้นที่อื่น ทั้งจากต่างตำบล และต่างอำเภอไปร่วมสนทนากลุ่มด้วย จึงทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำประมงพื้นบ้านอย่างทั่วถึง นอกจากจะทำการสนทนากลุ่มเป็นวิธีการเพื่อวิจัยแล้ว ยังใช้การสังเกต และการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและชัดเจน ผลการศึกษาพบว่าปัญหาที่มีความสำคัญคือปริมาณของสัตว์น้ำในพื้นที่ต่างๆ ของการทำประมงพื้นบ้านดังกล่าวลดลงไปมาก ทำให้จับสัตว์น้ำได้น้อย มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตด้านเศรษฐกิจอย่างยิ่ง และพบว่าสาเหตุของปัญหาคือการถ่ายเทของน้ำในแม่น้ำปากพนังมีน้อย เนื่องมาจากการเปิดประตูน้ำอุทกวิทยาประสิทธิ์เป็นเวลานานน้อย เกิดความเปลี่ยนแปลงของวงจรชีวิตสัตว์น้ำ ปลาหลายชนิดสูญพันธุ์ไป และเกิดสภาพตื้นเขิน และผักตบชวาในลำน้ำมีมาก ทำให้น้ำเน่าเหม็นในบางพื้นที่ อันเป็นเหตุให้เกิดปัญหาในการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ กรณีของประมงพื้นบ้านริมฝั่งทะเลเหตุสำคัญที่ทำให้ปริมาณสัตว์น้ำลดลงไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งปลา คือเรืออวนลากขนาดใหญ่ เรืออวนรุน และเรือคันไซปู การจับปลาดังกล่าวนี้จะจับได้ปริมาณมาก สัตว์น้ำขนาดเล็กก็ถูกจับด้วย ดังนั้นจึงทำให้ปริมาณของสัตว์น้ำลดลงอย่างรวดเร็วและขาดช่วงวงจรการขยายพันธุ์ของสัตว์น้ำชายฝั่งทะเล ส่วนประมงปากอ่าวทะเลที่สัตว์น้ำลดลงมีสาเหตุจากการระบายของน้ำเช่นเดียวกันกับประมงลำน้ำ และป่าชายเลนอันเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำถูกทำลายจำนวนมาก ปัญหาต่อมาคือปัญหามลพิษ ปัญหานี้สืบเนื่องมาจากการใช้สารเคมีในการทำการเกษตรต่างๆ ทั้งการปลูกพืช และการเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลี้ยงกุ้ง (นากุ้ง) น้ำจากนาุ้งส่งผลต่อการเกิดสภาพน้ำเสียในแหล่งน้ำ ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องน้ำใช้ รวมทั้งส่งผลกระทบต่อการเพาะพันธุ์และการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำด้วยความต้องการของผู้ทำอาชีพประมงพื้นบ้านในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง คือการทำให้สภาพแหล่งน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเหมาะกับการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำ เพราะจะเป็นการเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำได้ นั่นคือการเปิดประตูน้ำอุทกวิทยาประสิทธิ์ให้มากขึ้น การดำเนินการกวดขันเรือจับปลาขนาดใหญ่ให้จริงดังตามกฎหมาย การทำให้ป่าชายเลนมีความอุดมสมบูรณ์ดังเดิม ความต้องการต่อมาคือการ

ควบคุมเกี่ยวกับใช้สารเคมีในการเกษตรและกรณีอื่นๆ เพราะเป็นที่มาของการลดปริมาณสัตว์น้ำและปัญหาน้ำอุบโศก ความต้องการต่อมาคือการให้ความช่วยเหลือในด้านการเงินด้วยการให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อนำไปดำเนินการในการทำอาชีพประมงพื้นบ้าน

คันสนีย์ หวังวรลักษณ์, จันทรา ศรีสมวงศ์ และแสงเทียน อัจจิมากูร (2548) ได้ศึกษาถึงผลกระทบจากวิกฤตน้ำมันต่อการทำประมงพื้นบ้าน : กรณีศึกษาจังหวัดพังงา โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ผลการศึกษาต้นทุน และผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านจังหวัดพังงา ในช่วงวิกฤตน้ำมันในช่วง เดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 พบว่าเครื่องมือหลักของชาวประมง คือ เครื่องมืออวนลอย เครื่องมือลอบ และเครื่องมืออวนรุน ซึ่งชาวประมงมีการใช้เครื่องมือประมงมากกว่า 1 เครื่องมือในรอบปี ชาวประมงในกลุ่มเครื่องมืออวนลอย และลอบปูแบบพับได้มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าต้นทุน ในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤษภาคม ในขณะที่กลุ่มเครื่องมืออวนรุนมีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าต้นทุนตลอดทั้งปี ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ต้นทุนน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นต้นทุนผันแปรหลักในการทำประมง (ร้อยละ 22.7-55.8) ปัญหาหลักที่พบในการทำประมง คือ ปัญหาต้นทุนน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ชาวประมงมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำประมง และประหยัดการใช้พลังงานเชื้อเพลิง ดังนั้นมาตรการรัฐที่ควรพิจารณาดำเนินการ คือ การเพิ่มรายได้ให้แก่ชาวประมง โดยการรวมกลุ่มเพื่อการจัดการด้านการตลาด และการเสริมสร้างความรู้ด้านการประหยัดพลังงานเพื่อปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการทำประมงให้แก่ชุมชนประมงพื้นบ้าน

กุศล สุนทรธาดา (2553) ศึกษาจากข้อสงสัยว่าทำไมแรงงานไทย จึงไม่ทำงานในอุตสาหกรรมประมง และประมงต่อเนื่อง และคุณภาพชีวิตของแรงงานที่ทำงานในอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นอย่างไร ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาที่ภาคใต้ คือจังหวัดสุราษฎร์ธานี ก่อน เนื่องจากจังหวัดนี้เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงกุ้งที่มีผลผลิตมากที่สุดในภาคใต้คือประมาณ 45,000 ตัน/ปี รองจากจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งผลิตได้ 50,000 ตัน/ปี (กรมประมง, 2553) และมีการผลิตกุ้งที่ครบวงจร ตั้งแต่การเพาะเลี้ยงลูกกุ้ง ฟาร์มกุ้ง และการแปรรูปกุ้งในรูปแบบต่างๆ จนถึงส่งออก ซึ่งแต่ละขั้นตอนต้องการใช้แรงงานจำนวนมาก ขณะที่ปัจจุบันแรงงานไทยหันไปทำอาชีพอื่นที่มีรายได้มากกว่า เช่นรับจ้างกรีดยางหรืองานบริการเป็นต้น ส่วนการทำงานในฟาร์มกุ้ง ต้องเป็นคนขยันขันแข็ง เพราะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการดูแลกุ้งด้วยความเอาใจใส่ (บางที่อาจต้องดูแลมากกว่าลูก/ครอบคร้ว) ทั้งการให้อาหารวันละ 4-5 ครั้ง ต้องดูแลความสะอาดของบ่อ ต้องสังเกตการกินอาหาร การเจ็บป่วย/โรคของกุ้ง คอยเติมออกซิเจนในบ่อ บำบัดน้ำเสียจากบ่อ เป็นต้น จนกว่ากุ้งจะโตได้ขนาดที่ขายได้ราคาดี (ประมาณ 4-6 เดือน) ถ้ากุ้งเกิดตายหรือเป็นโรค ก็อาจไม่ได้เปอร์เซ็นต์จากการขายกุ้ง จะได้รับเฉพาะเงินเดือน ซึ่งสูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำไม่มาก (แต่ถ้ากุ้งเติบโตดี ปีหนึ่งก็ได้หลายหมื่นบาท) ส่วนคนที่ทำงานในแพ หรือโรงงานแปรรูปกุ้ง ปลา หอย ก็มักจะทำงานในที่ที่มีกลิ่นค่อนข้างรุนแรงหรือต้องทำงานในห้องเย็นซึ่งมีอุณหภูมิที่สามารถรักษาความสดของกุ้งได้ นอกจากนี้ยังมีกลิ่นจากเปลือกหอย เกล็ดปลา หรือซากที่ไม่ต้องการ ทำให้เกิดความสกปรก น่าเหม็น มีคนไทยทำน้อยมากและนายจ้างต้องการลดต้นทุนการผลิตเพื่อการแข่งขัน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานด้านต่างๆ ได้แก่ ชีวิตความเป็นอยู่ การอยู่อาศัย เครือข่ายทางสังคม สภาพเศรษฐกิจ/การทำงาน และแผนการในอนาคต พบว่า

แรงงานที่ทำงานในฟาร์มกุ้ง/ปลา เกือบทั้งหมดอาศัยเป็นครอบครัว ในบ้านหลังเล็กๆ ใกล้บ่อที่รับผิดชอบ
แรงงานส่วนใหญ่เป็นพม่า มอญ ซึ่งเคยมีอาชีพประมงมาก่อน อาศัยอยู่กับนายจ้าง มีหัวหน้าคนงาน/
เจ้าของฟาร์มฯ ดูแลด้านเทคนิคการเลี้ยง การทำงานและการอยู่การกินของแรงงาน ส่วนแรงงานที่ทำงาน
ประมง แพ และโรงงานแปรรูปกุ้ง ปลา หอย ส่วนใหญ่ก็มาอยู่กันเป็นครอบครัว มีการส่งเงินกลับบ้านก็
โอนผ่านธนาคาร แรงงานเกือบทุกครอบครัว/คนก็มีโทรศัพท์มือถือ มีเครือข่ายทางสังคมทั้งในพื้นที่ที่
ทำงานหรือต่างพื้นที่ ทำให้แรงงานพม่าสามารถย้ายงานกันไม่ยาก โดยเฉพาะแรงงานที่จดทะเบียนถูกต้อง
ตามกฎหมายจะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานหรือเปลี่ยนนายจ้างบ่อย แรงงานที่จดทะเบียนถูกต้องตาม
กฎหมายมักได้ค่าแรงใกล้เคียงกับค่าจ้างขั้นต่ำ และมีแรงจูงใจ ส่วนที่เป็นแรงงานที่ไม่ได้จดทะเบียนก็อาจ
ได้ค่าจ้างต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ ไม่ต้องถูกนายจ้างหักค่าจดทะเบียน แต่ก็อาจถูกหักค่าคุ้มครอง แต่ก็มีรายได้
เหลือหลังจากหักค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเสื้อผ้าแล้ว พอมีเงินเหลือส่งกลับไปให้ทาง
บ้าน ส่วนใหญ่อยากกลับบ้าน แต่ยังไม่รู้เมื่อไร อยากหารายได้ให้มากๆ เพื่อจะได้กลับไปซื้อที่ดินหรือปลูก
บ้าน แต่ถ้ากลับไม่ได้ก็อยากอยู่เมืองไทยไปเรื่อยๆ

เพิ่มศิริ นิติมานพ (2549) ร่วมกับสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ได้สำรวจ
“กะเทาะชีวิตแรงงานไทย” โดยสำรวจคุณภาพชีวิตผู้ใช้แรงงาน ที่นิคมอุตสาหกรรม 17 แห่งทั้ง 4 ภาค
จำนวน 2,656 ตัวอย่าง อายุ 18-59 ปี พบว่าแรงงานส่วนใหญ่ 43.7% เจ้าของกิจการเป็นชาวต่างชาติ
ทั้งนี้ นายทุนชาวต่างชาติ พร้อมจะย้ายฐานการผลิตไปหาประเทศที่แรงงานราคาถูกกว่า จึงเป็นปัจจัย
สำคัญที่ทำให้แรงงานไทยไม่ได้รับการดูแลคุณภาพชีวิตเท่าที่ควร ขาดความมั่นคง โดยแรงงานจำนวนมาก
31.8% หรือ 6-7 แสนคนจาก 2 ล้านคน เป็นเพียงลูกจ้างรายวัน-ชั่วคราว วันไหนทำงานก็ได้เงิน หากไม่มี
งานก็หมายถึงไม่มีค่าตอบแทน ป่วยหรือลาาก็ไม่ได้เงิน “แรงงานไทยถึง 11.5% ต้องทำงานไม่มีวันหยุด 7
วันต่อสัปดาห์ และ 59.2% ทำงาน 6 วันต่อสัปดาห์ ขณะที่การดำเนินชีวิตยังเต็มไปด้วยอบายมุข ทำลาย
สุขภาพ เกือบครึ่งคือ 48% ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ขณะที่ 29.6% สูบบุหรี่ และเมื่อถามถึงการมีคู่ หรือ
เพศสัมพันธ์ 51.3% ระบุว่ามี และช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา 33% ยอมรับว่ามีเพศสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่
แฟน ซึ่งสิ่งที่น่าเป็นห่วงคือคนกลุ่มนี้ 42.4% ไม่เคยใช้ถุงยางอนามัย เสี่ยงต่อโรคเอดส์และโรคติดต่อ”
สำหรับค่าใช้จ่ายแต่ละเดือนส่วนใหญ่ 79% เป็นค่าโทรศัพท์มือถือ เฉลี่ย 1,761 บาทต่อเดือน รองลงมา
คือเครื่องสำอาง 57.5% เฉลี่ย 544 บาทต่อเดือน ค่าเช่า เปียร์ 45.1% เฉลี่ย 644 บาทต่อเดือน ค่าซื้อ
หอย การพนัน 35.1% เฉลี่ย 633 บาท ต่อเดือน ค่าบุหรี่ 26.7% เฉลี่ย 677 บาทต่อเดือน จะเห็นได้ว่า
รายได้จากการทำงาน จะหมดไปกับอบายมุข และสิ่งฟุ่มเฟือย เมื่อถามถึงการเป็นหนี้ 55.8% เป็นหนี้ โดย
เป็นหนี้เฉลี่ยประมาณ 80,962 บาทต่อคน

จากการศึกษาข้อมูลของชุมชนชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่รอบอ่าวปัตตานี (ม.ม.ป. เข้าถึงได้
จาก http://www.wildlifefund.or.th/02_PattaniProject/PTproject_00.html 10 เมษายน 2554)
พบว่าใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลัก และเป็นการประมงเพื่อยังชีพ ชาวประมงพื้นบ้านซึ่งมีประมาณร้อย
ละ 80 ของประชากรประมงทะเลทั้งหมดของประเทศไทย เป็นผู้ที่ต้องใช้ชีวิตอย่างยากไร้ขาดแคลน
สิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ปัญหาใหญ่ก็เนื่องมาจากความอุดมสมบูรณ์ของทะเลลดลง แบ่งเป็นชาวประมง

ที่ทำการประมงชายฝั่งขนาดเล็ก มีจำนวนร้อยละ 63.6 ของครัวเรือนผู้ประกอบการอาชีพทำการประมงทั้งหมด อีกร้อยละ 20.7 เป็นกลุ่มลูกจ้างที่ทำการประมงทั้ง 2 กลุ่มมีส่วนสัมพันธ์กับสภาพความยากจนสูงมาก กลุ่มผู้ทำการประมงขนาดเล็กซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนชาวประมงมากที่สุดแต่สามารถจับสัตว์น้ำได้น้อยที่สุด เพียงประมาณร้อยละ 12 เท่านั้น สัตว์น้ำอีกร้อยละ 88 เป็นสัตว์น้ำที่ได้จากกลุ่มผู้ทำการประมงขนาดใหญ่ซึ่งมีจำนวนเพียงร้อยละ 15.7 เท่านั้น ในขณะที่ชาวประมงขนาดเล็กทั้งหมดซึ่งมีรายได้รวมทั้งหมดเพียงร้อยละ 12 จากผลผลิตสัตว์น้ำทั้งหมด และพบว่ารายได้จากการประมงไม่พอเพียงต่อการบริโภคภายในครัวเรือน และนับวันจะต้องประสบกับสภาพความยากจนแร้นแค้นมากขึ้น และในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ชาวประมงพื้นบ้านที่ทำการประมงอยู่ไม่ห่างจากชายฝั่งสงขลาปัตตานีและนราธิวาส ก็จับปลาได้น้อยลงเป็นอันมาก สาเหตุสำคัญก็คือ การที่มีเรือประมงพาณิชย์ขนาดใหญ่ซึ่งกวาดจับปลาไปเสียสิ้น และเป็นการรุกรานที่เข้ามาทำการประมงอย่างผิดกฎหมายของเรืออวนรุน อวนลาก อ่าวปัตตานีซึ่งเป็นแหล่งอาหารแหล่งอาชีพที่เป็นรายได้หลักให้กับชุมชนชาวประมงพื้นบ้านในอดีตนั้น ปัจจุบันมีระบบนิเวศน์และทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่งที่ถูกทำลายจนเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็วและอยู่ในภาวะวิกฤติ สาเหตุเกิดจากการขยายตัวของชุมชนเมือง การขยายตัวของอุตสาหกรรมต่างๆ บนฝั่งแม่น้ำและบริเวณปากอ่าวปัตตานี การขยายตัวของพื้นที่นาุ้ง การสูญเสียพื้นที่ป่าชายเลน และสาเหตุสำคัญที่สุดเกิดจากการทำลายแหล่งอาศัยของสัตว์หน้าดินและพื้นที่สาหร่ายโดยเรืออวนรุน อวนลาก ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านต้องสูญเสียแหล่งผลิตอาหารยังชีพ ต้องอพยพทิ้งถิ่นอาศัยไปหางานทำที่มาเลเซียและประสบปัญหาความยากจนและปัญหาด้านต่างๆ เป็นลูกโซ่ตามมามากมาย เช่น ปัญหานี้สิน ปัญหาคนว่างงานโดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาครอบครัว ปัญหาคุณภาพชีวิต ปัญหาสิ่งแวดล้อมปัญหาการศึกษา ฯลฯ เกษตรกรมีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/คน/ปี

ชฎารัตน์ เสียงจิต (2553) สรุปรายงานผลโครงการบ้านมั่นคงไทยเข้มแข็งภาคใต้โดยสำนักงานปฏิบัติการภาคใต้ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน)หรือพอช.ภาคใต้ จนถึงเดือนพฤษภาคม 2553 มีการดำเนินงานใน 14 จังหวัด 54 เมือง มีการอนุมัติโครงการแล้ว 113 โครงการ 263 ชุมชน จำนวนครัวเรือนที่ได้รับการอนุมัติแล้ว 12,684 ครัวเรือน งบประมาณที่สนับสนุนแบ่งเป็นงบสาธารณูปโภค อนุมัติรวม 336.36 ล้านบาท งบสินเชื่ออนุมัติรวม 232.92 ล้านบาท โดยมีโครงการที่ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว 15 โครงการ ก่อสร้างบ้านเสร็จแล้ว 3,410 หลัง อยู่ระหว่างการก่อสร้างและปรับปรุงสภาพชุมชน 69 โครงการ และเตรียมความพร้อม 26 โครงการ มีกลไกความร่วมมือระดับเมืองที่ชัดเจน จำนวน 14 เมือง ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นำไปพัฒนา 3 เรื่องคือ 1) การพัฒนาที่อยู่อาศัยตามโครงการบ้านมั่นคงซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายคนจนในเมือง 40 ชุมชน 5,500 ครอบครัว 2) การแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัย และการประกอบอาชีพของพี่น้องในชนบทใน 14 ตำบล และ 3) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน

ผลการจัดสัมมนาการสร้างและพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชนเมืองภาคใต้ สำนักงานปฏิบัติการภาคใต้ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช.ภาคใต้ ร่วมกับเครือข่ายองค์กรชุมชนเมือง โดยจัดให้มีการสัมมนาในระดับโซน 4 โซนของภาคใต้ ระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม - 2 มิถุนายน 2553 วิเคราะห์เป้าหมายการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยของคนจนในเมืองยังไม่เกิดขึ้น แต่เกิดโครงการเดี่ยวๆ ในแต่ละ

เมือง ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายระดับเมือง คนทำงานมีจำนวนน้อยและไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั่วภาคใต้ มีปัญหาการสื่อสารข้อมูลกับชุมชนฐานล่าง ขาดการมองไปข้างหน้าร่วมกันอย่างเป็นขบวนการทั้งระดับชุมชนและระดับขบวนเครือข่าย และด้านอื่นๆ ทิศทางการทำงานร่วมกัน เช่นการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยทั้งเมืองและในชนบท ควรส่งเสริมให้คนจนผู้เดือดร้อนมีโอกาสเข้าถึงและเป็นเจ้าของโครงการอย่างกว้างขวาง ควรพัฒนาและสร้างการเชื่อมโยงความสามารถของชุมชน/เครือข่ายให้เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนและขยายผลการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย การทำงานร่วมชุมชนท้องถิ่น พลัง 3 ประสาน ชุมชน เครือข่าย และกรรมการเมือง สร้างมาตรการการรักษาดินและบ้านร่วมกัน มีกระบวนการพัฒนาระบบบริหารจัดการทุนกลุ่มออมทรัพย์/สหกรณ์ของชุมชนโดยขบวนชุมชนและเครือข่าย การพัฒนาชุมชนในอนาคต มีกระบวนการพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิต อาชีพรายได้ สังคม สิ่งแวดล้อมชุมชนและเมืองโดยขบวนชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เกิดขบวนชุมชนในรูปของเครือข่ายชุมชนเมือง ที่จะเป็นพลังสำคัญของการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น เชื่อมโยงเพื่อนชุมชนอื่น ๆ ในเมือง และการเชื่อมโยงเครือข่ายทุกระดับ (ม.ม.ป.เข้าถึงจากhttp://www.souththai.org/index.php?option=com_content&task=view&id 20 เมษายน 2554)

สรุป : จากการทบทวนเอกสาร รายงานการวิจัย การวิเคราะห์การศึกษา ตลอดจนรายงานการประชุม หรือดำเนินการโครงการที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าวิถีชีวิตประมงพื้นบ้านหรือประมงชายฝั่งต้องอาศัยธรรมชาติ ด้านทรัพยากร ด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ รวมทั้งสถานะสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน เป็นองค์ประกอบที่ไม่สามารถกำหนดได้ว่าด้านใดสำคัญมากน้อยแค่ไหน เพราะทุกๆ องค์ประกอบเป็นสิ่งที่จำเป็น และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการประกอบอาชีพ ซึ่งนำไปสู่ประสิทธิภาพ และเกิดการเพิ่มผลผลิตของผู้ประกอบอาชีพเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป ผลการปฏิบัติงานและผลผลิตที่ได้จะทำให้มีทางเลือกในการดูแลสุขภาพตนเองเพื่อจะได้ประกอบอาชีพเพิ่มผลผลิตที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นวงจรปัจจัยที่เอื้อซึ่งกันและกัน ในทางตรงข้ามถ้าผู้ประกอบอาชีพไม่พึงพอใจในการประกอบอาชีพและผลผลิตที่ได้ ก็จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพลดน้อยลง หรือไม่มีคุณภาพ ส่งผลให้รายได้การดำเนินชีวิตของผู้ประกอบอาชีพไม่ดี กระทั่งต่อเศรษฐกิจครอบครัว ชุมชน และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอีกด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เป็นการวิจัยเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงด้านสถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งรอบอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการสำรวจสถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิต โดยการประเมินความรู้สึกและการรับรู้ของตนเองเกี่ยวกับสุขภาพ และการใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยเก็บข้อมูลหลายๆ วิธีในทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และมีขั้นตอนการศึกษาสถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิตในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร

วิธีการศึกษา

1. การศึกษาบนโต๊ะ (Desk study) เพื่อทบทวนความรู้ที่มีอยู่ การศึกษาจากฐานข้อมูลรายงานเอกสาร
2. การสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview : KII)
3. การสนทนากลุ่มการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) เพื่อให้ได้ประเด็นหลักๆของกลุ่มเป้าหมาย และเพื่อค้นหาภาวะสุขภาพและคุณภาพชีวิตจากการประกอบอาชีพหรือการทำงานตามความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย
4. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview: IDI) เพื่อให้ได้มุมมองของแต่ละบุคคลในกลุ่ม เพื่อจะได้อธิบายประเด็นต่างๆให้เข้าใจและชัดเจนมากยิ่งขึ้น
5. การสังเกต (Observation) เพื่อรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพ พฤติกรรมเสี่ยงด้านต่างๆจากการประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนทั้งที่บ้านและร้านค้าที่จำหน่ายสิ่งสนับสนุนพฤติกรรมเสี่ยงด้านต่างๆ
6. การใช้แบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลสถานะสุขภาพ และข้อมูลคุณภาพชีวิตที่ตอบตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเอง
7. ประเมินภาวะสุขภาพโดยใช้อุปกรณ์ทางการแพทย์และเวชภัณฑ์ที่ไม่ใช่ยาจะได้ข้อมูลจากการประเมินสุขภาพของกลุ่มเป้าหมาย

การเลือกพื้นที่ศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้เป็น เขตอำเภอไชยา อำเภอนาหวาง อำเภอพนมพิณ อำเภอเมือง อำเภอกาญจนดิษฐ์ และอำเภอดอนสักจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ สมาชิกครอบครัวที่อาศัยอยู่บ้านเดียวกันกับผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งรอบอ่าวบ้านดอน ทั้งเจ็ดกลุ่มจำนวน 212 คน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ เลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยเลือกศึกษาในกลุ่มเกษตรกรที่ทำอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนทั้งเจ้าของกิจการ และลูกจ้าง โดยในกลุ่มที่เลี้ยงมากกว่า 1 ชนิด ให้กลุ่มตัวอย่างเลือกเองว่าจะอยู่ในกลุ่มใด ด้วยความสมัครใจและเต็มใจเข้าร่วมการศึกษาโดยแบ่งเป็นกลุ่มดังนี้ (จำนวน 105 คน) และสมาชิกครอบครัว 212 คน รวม 317 คน

1. ตัวแทนกลุ่มเลี้ยงกุ้งทะเล จำนวน	15	คน
2. ตัวแทนกลุ่มเลี้ยงหอยแครง จำนวน	15	คน
3. ตัวแทนกลุ่มเลี้ยงหอยนางรม จำนวน	15	คน
4. ตัวแทนกลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ จำนวน	15	คน
5. ตัวแทนกลุ่มเลี้ยงสัตว์น้ำอื่นๆ จำนวน	15	คน
6. ตัวแทนกลุ่มเพาะเลี้ยงปลา จำนวน	15	คน
7. ตัวแทนกลุ่มหาสัตว์น้ำชายฝั่งตามธรรมชาติ	15	คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อมูลจากเอกสารด้านสุขภาพ / สมุดบันทึกสุขภาพ
2. เทปอัดเสียง
3. กล้องถ่ายรูป / นาฬิกาเข็มวินาที
4. เครื่องมือทางการแพทย์ที่ใช้ในการตรวจสุขภาพ
 - 4.1 เครื่องวัดความดันโลหิตพร้อมหูฟัง
 - 4.2 เครื่องชั่งน้ำหนักชนิดประเมินไขมันใต้ผิวหนัง
 - 4.3 เครื่องคิดเลข
 - 4.4 สายวัด
 - 4.5 เครื่องเจาะน้ำตาล

5. แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป อายุ เพศ กลุ่มอาชีพ เป็นแบบเติมคำในช่องว่าง ข้อคำถามที่ 1- 3

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านสถานะสุขภาพข้อคำถามที่ 4 - 20 โดยใช้เครื่องมือประเมิน โดยข้อที่ 12

เป็นการประเมินภาวะสุขภาพโดยตนเองของกลุ่มตัวอย่างใน 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา มีตัวเลือก 5

ระดับ คือ

ระดับ 5 ไม่มีความผิดปกติ

ระดับ 4 มีความผิดปกติเล็กน้อยแต่ไม่กระทบต่อการทำงาน

ระดับ 3 มีความผิดปกติระดับปานกลางแต่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

ระดับ 2 มีความผิดปกติระดับมากแต่ยังช่วยเหลือตนเองได้

ระดับ 1 มีความผิดปกติมากและไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านคุณภาพชีวิต (ความพึงพอใจในชีวิต) ประกอบด้วยข้อคำถามที่ 21- 40 เป็นเป็นข้อความทางบวก 18 ข้อ และข้อความทางลบ 2 ข้อคือ ข้อ 35 และข้อ 37 โดยมีรายละเอียดของข้อคำถามดังต่อไปนี้

1. ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (adequate and fair compensation) หมายถึง การที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับค่าจ้าง เงินเดือน ค่าตอบแทน และผลประโยชน์อื่นๆ อย่าง เพียงพอกับการมีชีวิตอยู่ได้ตามมาตรฐานที่ยอมรับกันโดยทั่วไป และต้องเป็นธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับงานหรือองค์การอื่นๆ ด้วย ได้แก่ ข้อ 21-22 เป็นข้อความทางบวก

2. สิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment) หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางด้านจิตใจ นั่นคือ สภาพการทำงานต้องไม่มีลักษณะที่ต้องเสี่ยงภัยจนเกินไป และจะต้องช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกสะดวกสบาย และไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย ได้แก่ข้อ 23-24 เป็นข้อความทางบวก

3. เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities) งานที่ปฏิบัติอยู่นั้นจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติ งานได้ใช้และพัฒนาทักษะความรู้อย่างแท้จริงและรวมถึงการมีโอกาสได้ทำงานที่ตนยอมรับว่าสำคัญและมีความหมาย ได้แก่ข้อ 25-26 เป็นข้อความทางบวก

4. ลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) นอกจากงานจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความสามารถแล้ว ยังช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีโอกาสก้าวหน้า และมีความมั่นคงในอาชีพ ตลอดจนเป็นที่ยอมรับทั้งของเพื่อนร่วมงาน และสมาชิกในครอบครัวของตน ได้แก่ข้อ 27-28 เป็นข้อความทางบวก

5. ลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมด้านบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (social integration) ซึ่งหมายความว่า งานนั้นช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีโอกาสสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นๆ รวมถึงโอกาสที่เท่าเทียมกันในความก้าวหน้าที่ตั้งอยู่บนฐานของระบบคุณธรรม ได้แก่ข้อ 29-30 เป็นข้อความทางบวก

6. ลักษณะงานที่ตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม (Constitutionalism) ซึ่งหมายถึง วิถีชีวิต และวัฒนธรรมในองค์กรจะส่งเสริมให้ เกิดการเคารพสิทธิส่วนบุคคลมีความเป็นธรรมในการพิจารณาให้ผลตอบแทนและรางวัล รวมทั้งโอกาสที่แต่ละคนจะได้แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย มีเสรีภาพ ในการพูด มีความเสมอภาค และมีการปกครองด้วยกฎหมาย ได้แก่ข้อ 31-32 เป็นข้อความทางบวก

7. ความสมดุลระหว่างชีวิต กับการทำงานโดยส่วนรวม (the total life space) เป็นเรื่องของการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้ใช้ชีวิตในการทำงาน และชีวิตส่วนตัวนอกองค์การ อย่างสมดุล นั่นคือต้องไม่ปล่อยให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับความกดดันจากการปฏิบัติงานมากเกินไป ด้วยการกำหนด ชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม เพื่อหลีกเลี่ยงการที่ต้องคร่ำเคร่งอยู่กับงานจนไม่มีเวลาพักผ่อน หรือได้ใช้ชีวิตส่วนตัวอย่างเพียงพอ ได้แก่อำเภอ 33, 34, 36 และอำเภอ 38 เป็นข้อความทางบวก และข้อความทางลบในข้อ 35 และ 37

8. ลักษณะงานมีส่วนเกี่ยวข้อง และสัมพันธ์กับสังคมโดยตรง (social relevance) ซึ่งนับเป็นเรื่องที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานจะต้องรู้สึก และยอมรับว่าองค์การที่ตนปฏิบัติงานอยู่นั้นรับผิดชอบต่อสังคมในด้านต่างๆ ทั้งในด้านผลผลิต การจำกัดของเสีย การรักษาสุขภาพแวดล้อม การปฏิบัติเกี่ยวกับการจ้างงาน และเทคนิคด้านการตลาด ได้แก่ อำเภอ 39-40 เป็นข้อความทางบวก

การแปลคะแนนสถานะสุขภาพ และคุณภาพชีวิต

1. คะแนนสถานะสุขภาพ จะแปลผลโดยแบ่ง เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มป่วย ตามการประเมินสุขภาพ และประเมินความเสี่ยงด้านสุขภาพ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

1.1 คะแนนประเมินสถานะสุขภาพโดยใช้เครื่องมือประเมินและการตรวจสุขภาพ ให้คะแนน ดังนี้

คะแนนประเมิน (ค่าร้อยละ)	ระดับสถานะสุขภาพ
1- 33.33	มีปัญหาสุขภาพไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ ช่วยเหลือตนเองได้น้อย ต้องการผู้ช่วยเหลือ หรือกลุ่มป่วย
33.34 - 66.66	มีความผิดปกติเล็กน้อยถึงปานกลางแต่ไม่กระทบต่อการประกอบอาชีพ เป็นกลุ่มที่ต้องควบคุมอาการหรือกลุ่มเสี่ยง
66.67 - 100.00	ไม่มีปัญหาสุขภาพ หรือสุขภาพปกติ

1.2 คะแนนประเมินสถานะสุขภาพโดยกลุ่มตัวอย่างเองดังนี้ ประเมินภาพรวมในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา รู้สึกว่าสุขภาพตนเองอยู่ในระดับใด (ข้อคำถามที่ 12) มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

ระดับ 5 ไม่มีความผิดปกติ

ระดับ 4 มีความผิดปกติเล็กน้อยแต่ไม่กระทบต่อการทำงาน

ระดับ 3 มีความผิดปกติระดับปานกลางแต่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

ระดับ 2 มีความผิดปกติระดับมากแต่ยังช่วยเหลือตนเองได้

ระดับ 1 มีความผิดปกติมากและไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

ค่าคะแนนร้อยละ	ระดับสถานะสุขภาพ
1- 33.33	กลุ่มป่วย
33.34 - 66.66	กลุ่มเสี่ยง
66.67 - 100.00	กลุ่มปกติ

2. คะแนนคุณภาพชีวิต จะแปลผลเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

2.1 การแปลผลคะแนนข้อความที่เป็นบวก ให้คะแนนตามที่คุณเลือก

- 1 หมายถึง พึงพอใจในคุณภาพชีวิตข้อนั้นๆ น้อยมาก หรือคุณภาพชีวิตไม่ดี แย่มาก
- 2 หมายถึง พึงพอใจในคุณภาพชีวิตข้อนั้นๆ น้อย หรือคุณภาพชีวิตระดับพอใช้
- 3 หมายถึง พึงพอใจในคุณภาพชีวิตข้อนั้นๆ ปานกลางหรือคุณภาพชีวิตระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง พึงพอใจในคุณภาพชีวิตข้อนั้นๆ มากหรือคุณภาพชีวิตระดับดี
- 5 หมายถึง พึงพอใจในคุณภาพชีวิตข้อนั้นๆ มากที่สุดหรือคุณภาพชีวิตระดับดีมาก

2.2 การแปลผลคะแนนข้อความที่เป็นลบ ได้แก่ข้อ 35 และข้อ 37 ให้กลับคะแนนจากข้อคะแนนที่เป็นบวกดังนี้

หมายเลขที่เลือก	คะแนนที่ได้
1	5
2	4
3	3
4	2
5	1

คะแนนคุณภาพชีวิตแบ่งเป็น ระดับสูง (ดีถึงดีมาก) ระดับปานกลาง และระดับต่ำ (พอใช้ถึงไม่ดี)

ค่าคะแนนร้อยละ	ระดับคุณภาพชีวิต
1- 33.33	ต่ำ (ไม่ดีถึงพอใช้)
33.34 - 66.66	ระดับปานกลาง
66.67 - 100.00	ระดับสูง (ดีถึงดีมาก)

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม และแบบสังเกตซึ่งครอบคลุมตามประเด็นที่กำหนดดังนี้

ประเด็น	วิธีการ
1. กฎหมายข้อตกลงชุมชนเกี่ยวกับมาตรการประมงชายฝั่ง	- สนทนากลุ่ม
2. การกำหนดราคาสัตว์น้ำ	- สนทนากลุ่ม
3. ความเพียงพอของรายได้ครอบครัวและภาระ	- สัมภาษณ์เชิงลึก
4. วิธีการดำเนินชีวิตประมงชายฝั่งทั้งในอดีตและปัจจุบัน	- สนทนากลุ่ม
5. พฤติกรรมเสี่ยงและความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเอง	- สังเกต สัมภาษณ์
6. ระบบบริการสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง	- สนทนากลุ่ม
7. การประเมินภาวะสุขภาพในความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่าง	- สัมภาษณ์เชิงลึก
8. ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาสุขภาพประมงชายฝั่ง	- สนทนากลุ่ม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย :

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือประเมินสถานะสุขภาพและนำเกณฑ์คุณภาพชีวิตการทำงาน ประกอบด้วย 8 ประการของ วัลตัน (Walton. 1973: 11 อ้างถึงในผจญ เณสิมสาร, 2553) มาปรับเพื่อสร้างเป็นเครื่องมือการวิจัยสถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอำเภอบ้านดอน เป็นแบบสัมภาษณ์ได้มีการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา โดยปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และนำเครื่องมือหาความเชื่อมั่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปใช้ระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยโดยใช้วิธีตรวจสอบความเข้าใจประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ได้มีการขออนุญาตด้วยวาจาในแต่ละบุคคลก่อนที่จะมีการสัมภาษณ์ โดยผู้สัมภาษณ์ที่ผ่านการอบรมแล้ว จะสนทนากับผู้ถูกสัมภาษณ์ แต่ละคนเป็นส่วนตัว และจะไม่เก็บคุณลักษณะส่วนตัวของผู้ถูกสัมภาษณ์ รวมทั้งจะไม่ขอข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษร ยกเว้นข้อมูลด้านสุขภาพจะเก็บด้วยการประเมินสุขภาพโดยใช้อุปกรณ์ประเมินที่เหมาะสม เก็บข้อมูลระหว่างเดือนกันยายน 2553–พฤศจิกายน 2554

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วมได้คำนึงถึงจริยธรรม โดยการชี้แจงวัตถุประสงค์ และผู้ให้ข้อมูลสมัครใจเข้าร่วมโครงการเอง และมีสิทธิ์ที่จะให้ข้อมูล และกำหนดเวลาในการให้ข้อมูลโดย

ไม่กระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน การให้ข้อมูลโดยการบันทึกให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้ให้ข้อมูล ระหว่างการเก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสามารถบอกยกเลิกการให้ข้อมูลได้ โดยไม่เกิดผลเสียหาใด ๆ ต่อผู้ให้ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นไปตามความเป็นจริง และการนำเสนอข้อมูลในภาพรวมและเป็นการนำเสนอหรือเผยแพร่เชิงวิชาการเท่านั้น

การควบคุมความลับของข้อมูล

การควบคุมความลับของข้อมูลดำเนินการดังนี้

1. กำหนดให้ชุดทำงานดำเนินการเก็บข้อมูลตามที่กำหนดไว้
2. กำหนดผู้เกี่ยวข้องเท่านั้นที่จะเข้าถึงข้อมูลได้
3. ข้อมูลที่สัมภาษณ์ด้านข้อคิดเห็นจะนำเสนอเฉพาะข้อคิดเห็นเป็นกลุ่มประกอบ

อาชีพโดยไม่ระบุชื่อบุคคลที่ให้สัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และจัดเป็นหมวดหมู่ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC (statistical package for the social science) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และร้อยละ ได้แก่ คะแนนสถานะสุขภาพ และคะแนนคุณภาพชีวิต
2. สถิติเชิงเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) ตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดไว้และ ข้อมูลที่เก็บได้โดยวิธีการต่างๆ ตามแนวคิดทฤษฎีในการวิจัย (Conceptual framework)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาถึงข้อเท็จจริงด้าน สถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งรอบอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาเป็นชุมชนรอบอ่าวบ้านดอน เลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง ซึ่งศึกษาทั้งเจ้าของกิจการเอง ลูกจ้าง และสมาชิกของครอบครัวรวมทั้ง 317 คน โดยประชากรที่เป็นสมาชิกในครอบครัวจำนวน 212 คน ศึกษาสถานะสุขภาพเพียงประเด็นเดียว โดยใช้แบบสัมภาษณ์สถานะสุขภาพ ส่วนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 105 คน ศึกษาสถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิต โดยใช้แบบสัมภาษณ์สถานะสุขภาพ คุณภาพชีวิต และการตรวจสุขภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต โดยใช้แบบสัมภาษณ์ได้ตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลในเชิงปริมาณในด้านสถานะสุขภาพ และคุณภาพชีวิต ตามวัตถุประสงค์การศึกษาดังต่อไปนี้

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ นำเสนอเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ข้อมูลด้านเพศ อายุ และกลุ่มประกอบอาชีพ

ส่วนที่ 2 สถานะสุขภาพ ประกอบด้วย

1. ผลการตรวจสุขภาพครั้งล่าสุด

- ดัชนีมวลกาย เส้นรอบเอว ความดันโลหิต
- ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ ผลตรวจสุขภาพประจำปี ผลตรวจปอดและหัวใจ

2. ภาวะเสี่ยงและ พฤติกรรมเสี่ยง

- โรคประจำตัว
- การสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า เบียร์หรือเครื่องดื่มชูกำลัง
- การออกกำลังกาย อาการเจ็บหน้าอก,การรับประทานอาหารหวาน มัน เค็ม
- ระยะเวลาที่ต้องแช่น้ำในการประกอบอาชีพ,ปัญหาอนไม่หลับ และการพลัด ตกหกล้ม
- ภาวะเครียด, การเยี่ยมเพื่อนหรือมีเพื่อนเยี่ยมเยียน

3. การประเมินภาวะสุขภาพด้วยตนเอง โดยการประเมินความรู้สึกด้านสุขภาพโดยตนเองในระยะเวลา 2 สัปดาห์ที่ผ่านมาที่มีผลต่อการประกอบอาชีพ

ส่วนที่ 3 ระดับคุณภาพชีวิตประกอบด้วย

- ข้อมูลที่ได้จากการประเมินคุณภาพชีวิตในการทำงานหรือประกอบอาชีพ 8 ด้าน ได้แก่

1. ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (adequate and fair compensation)
2. สิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment)
3. ลักษณะงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี

(development of human capacities)

4. ลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security)

5. ลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social integration)
6. ลักษณะงานตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม (Constitutionalism)
7. ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานส่วนตัว (the total life space)
8. ลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (Social relevance)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของอำเภอบ้านดอน และชุมชนกลุ่มตัวอย่าง

ภาพที่ 1 แผนที่ อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พื้นที่ ที่ใช้ในการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป : ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยข้อมูลด้านเพศ อายุ สถานะของการประกอบอาชีพ (เจ้าของ และ ลูกจ้าง) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ อายุ กลุ่มอาชีพ และสถานะอาชีพ

กลุ่มประกอบอาชีพ n=105								
ประชากร	เลี้ยง กุ้ง	เลี้ยง หอย	เลี้ยง หอย	เลี้ยง หอย	เลี้ยง ปลา	ประมง ชายฝั่ง	จับสัตว์น้ำ ตาม	จำนวน ร้อยละ

		นางรม	เครง	แมลงภู่	อื่นๆ		ธรรมชาติ			
เพศ	ชาย	11	11	10	10	10	11	9	72	68.57
	หญิง	4	4	5	5	5	4	6	33	31.43
รวม		15	15	15	15	15	15	15	105	100.00
อายุ (ปี)										
	21 – 30	2	3	3	1	2	2	2	15	14.29
	31 – 40	2	2	3	3	2	2	2	16	15.24
	41 – 50	5	2	2	3	3	4	5	24	22.86
	51 – 60	4	3	3	4	6	3	4	27	25.71
	มากกว่า 60	2	5	4	4	2	4	2	23	21.90
รวม		15	15	15	15	15	15	15	105	100.00
สถานะอาชีพ										
	เจ้าของ	4	3	5	5	4	6	-	27	25.71
	ลูกจ้าง	11	12	10	10	11	9	15	78	74.29
รวม		15	15	15	15	15	15	15	105	100.00

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 72 คน (ร้อยละ 68.57) เพศหญิง 33 คน (ร้อยละ 31.43) ซึ่งเมื่อจำแนกรายกลุ่มประกอบอาชีพ จะเป็นสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือเพศชาย : เพศหญิง เท่ากับ 11 : 4 , 10 : 5 และ 9 : 6 ตามลำดับช่วงอายุที่พบมากที่สุดได้แก่ 51-60 ปี 27 ราย (ร้อยละ 25.71) ช่วงอายุ 41 – 50 ปี 24 ราย (ร้อยละ 22.86) และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป 23 ราย (ร้อยละ 21.91) กลุ่มตัวอย่าง 78 ราย (ร้อยละ 74.29) เป็นลูกจ้าง โดยมีเจ้าของกิจการจำนวนน้อย 27 ราย (ร้อยละ 25.71) โดยพบว่ากลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติทั้งหมดประกอบอาชีพด้วยตนเอง

ส่วนที่ 2 สถานะสุขภาพ: ประกอบด้วยผลการตรวจตรวจสุขภาพ การประเมินพฤติกรรมเสี่ยง ผลการศึกษา
ดังแสดงในตารางที่ 2-9

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามผลการตรวจสุขภาพด้านดัชนีมวลกาย เส้นรอบเอว

ผลการตรวจ สุขภาพ	กลุ่มประกอบอาชีพ							การแปลผล คะแนน สุขภาพ
	เลี้ยง กุ้ง	เลี้ยง หอย นางรม	เลี้ยง หอย แครง	เลี้ยง หอย แมลงภู่	เลี้ยง ปลา	ประมง ชายฝั่ง อื่นๆ	จับสัตว์ น้ำตาม ธรรมชาติ	
ดัชนีมวลกาย (กก/ม ²) n=105								
>18.5–23.4	4 (3.80)	5 (4.76)	4 (3.80)	2 (1.90)	3 (2.85)	4 (3.80)	7 (6.66)	สุขภาพปกติ
23.5 – 28.4	1 (0.95)	5 (4.76)	4 (3.80)	5 (4.76)	6 (5.71)	5 (4.76)	3 (2.85)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
28.5 – 34.9	8 (7.61)	-	3 (2.85)	8 (7.61)	2 (1.90)	3 (2.85)	3 (2.85)	โรคอ้วนระดับ1
35.0 – 39.9	2 (1.90)	5 (4.76)	4 (3.80)	-	4 (3.80)	3 (2.85)	2 (1.90)	โรคอ้วนระดับ2
รวม	15	15	15	15	15	15	15	
เส้นรอบเอว (เซนติเมตร) n=105								
ชาย< 90 เซนติเมตร	3 (2.85)	1 (0.95)	4 (3.80)	3 (2.85)	2 (1.90)	3 (2.85)	3 (2.85)	สุขภาพปกติ
ชาย ≥90 เซนติเมตร	8 (7.61)	10 (9.52)	6 (5.71)	7 (6.66)	8 (7.61)	8 (7.61)	6 (5.71)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
หญิง< 80 เซนติเมตร	1 (0.95)	2 (1.90)	-	2 (1.90)	-	-	1 (0.95)	สุขภาพปกติ
หญิง≥ 80 เซนติเมตร	3 (2.85)	2 (1.90)	5 (4.76)	3 (2.85)	5 (4.76)	4 (3.80)	5 (4.76)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
รวม	15	15	15	15	15	15	15	

จากตารางที่ 2 กลุ่มตัวอย่างมีดัชนีมวลกายปกติ 29 ราย (ร้อยละ 27.61) เสี่ยงต่อโรคอ้วน 29 ราย (ร้อยละ 27.61) โรคอ้วนระดับ 1 และระดับ 2 จำนวน 47 ราย (ร้อยละ 44.76) กลุ่มเลี้ยงกุ้งมีดัชนีมวลกายเกิน จำนวน 10 ราย (ร้อยละ 9.52) รองลงมาเป็นกลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ 8 ราย และหอยแครง 7 ราย (ร้อยละ

7.61 และ 6.66) ตามลำดับ เส้นรอบเอวเกินพบว่าผู้ชาย ≥ 90 เซนติเมตร และผู้หญิง ≥ 80 เซนติเมตร เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง โดยกลุ่มเสี่ยงปลามีภาวะเสี่ยงต่ออ้วนลงพุงเป็นฝ่ายชาย 8 ราย ผู้หญิง 5 ราย (ผู้หญิงทุกคน) กลุ่มหอยนางรม 12 ราย ผู้ชาย 10 ราย ผู้หญิง 2 ราย กลุ่มประมงชายฝั่งอื่นๆ 12 ราย เป็นฝ่ายชาย 8 ราย ผู้หญิง 4 ราย (ผู้หญิงทุกราย) กลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ ผู้ชาย 6 ราย ผู้หญิง 5 ราย จากทั้งหมด 6 ราย

ตารางที่ 3 จำนวน และร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามผลการวัดความดันโลหิตและตรวจระดับไขมันในเลือด

ผลการตรวจสุขภาพ	กลุ่มประกอบอาชีพ							การแปลผลคะแนนสุขภาพ
	เลี้ยงกุ้ง	เลี้ยงหอยนางรม	เลี้ยงหอยแครง	เลี้ยงหอยแมลงภู่	เลี้ยงปลา	ประมงชายฝั่งอื่นๆ	จับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ	
ความดันโลหิต (มิลลิเมตรปรอท, mm Hg) n=105								
110/70 – 120/80	2 (1.90)	3 (2.85)	2 (1.90)	3 (2.85)	4 (3.80)	3 (2.85)	3 (2.85)	สุขภาพปกติ
>120/80 – 139/89	8 (7.61)	7 (6.66)	10 (9.52)	10 (9.52)	7 (6.66)	10 (9.52)	7 (6.66)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
140/90 – 159/ 99	5 (4.76)	5 (4.76)	3 (2.85)	2 (1.90)	2 (1.90)	2 (1.90)	4 (3.80)	ความดันโลหิตสูงระดับ1
≥160/100	-	-	-	-	2 (1.90)	-	1 (0.95)	ความดันโลหิตสูงระดับ2
รวม	15	15	15	15	15	15	15	
ระดับไขมันในเลือด (mg/dl) n=105								
ไตรกลีเซอไรด์ < 150	4 (3.80)	2 (1.90)	2 (1.90)	4 (3.80)	2 (1.90)	3 (2.85)	6 (5.71)	สุขภาพปกติ
ไตรกลีเซอไรด์ > 150	3 (2.85)	4 (3.80)	2 (1.90)	3 (2.85)	3 (2.85)	4 (3.80)	4 (3.80)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
โคเลสเตอรอล < 200	1 (0.95)	2 (1.90)	4 (3.80)	2 (1.90)	2 (1.90)	2 (1.90)	2 (1.90)	สุขภาพปกติ
โคเลสเตอรอล 201- 239	2 (1.90)	2 (1.90)	3 (2.85)	3 (2.85)	6 (5.71)	3 (2.85)	3 (2.85)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
โคเลสเตอรอล ≥ 240	5 (4.76)	5 (4.76)	4 (3.80)	3 (2.85)	2 (1.90)	3 (2.85)	-	ภาวะไขมันในเลือดสูง

≥240	(4.76)	(4.76)	(3.80)	(2.85)	(1.90)	(2.85)	ในเลือดสูง
รวม	15	15	15	15	15	15	15

จากตารางที่ 3 ภาวะสุขภาพ ด้านความดันโลหิต กลุ่มตัวอย่างมีความดันปกติ 20 ราย เสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูง 59 ราย (ร้อยละ 56.19) พบมากในกลุ่มเลี้ยงหอยแครง เลี้ยงหอยแมลงภู่ และกลุ่มทำประมงชายฝั่งอื่นๆ จำนวนเท่าๆกันคือ 10 ราย (ร้อยละ 9.52) ป่วยเป็นความดันโลหิตสูงในระดับที่ 1 จำนวน 23 ราย (ร้อยละ 21.90) และป่วยเป็นความดันโลหิตสูงในระดับที่ 2 จำนวน 3 ราย (ร้อยละ 2.85) และกลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะไขมันในเลือดสูง 22 ราย (ร้อยละ 20.95) ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อโรคหัวใจ และหลอดเลือดหัวใจ และอาจจะมีปัญหาต่อการประกอบอาชีพ

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามผลการตรวจสุขภาพด้านระดับน้ำตาลในเลือด การตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ และการตรวจปอดทางรังสี

ผลการตรวจสุขภาพ	กลุ่มประกอบอาชีพ							การแปลผลคะแนนสุขภาพ
	เลี้ยงกุ้ง	เลี้ยงหอยนางรม	เลี้ยงหอยแครง	เลี้ยงหอยแมลงภู่	ปลา	ประมงชายฝั่งอื่นๆ	จับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ	
ระดับน้ำตาลในเลือด (mg%) n=105								
<110 mg%	3 (2.85)	3 (2.85)	6 (5.71)	7 (6.66)	3 (2.85)	5 (4.76)	7 (6.66)	สุขภาพปกติ
111– 126 mg%	9 (8.57)	8 (7.61)	6 (5.71)	5 (4.76)	7 (6.66)	7 (6.66)	5 (4.76)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
> 126 mg%	3 (2.85)	4 (3.80)	3 (2.85)	3 (2.85)	5 (4.76)	3 (2.85)	3 (2.85)	ป่วยเป็นเบาหวาน
การตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ (EKG) n=105								
ปกติ	6 (5.71)	8 (7.61)	4 (3.80)	3 (2.85)	3 (2.85)	8 (7.61)	3 (2.85)	สุขภาพปกติ
ไม่ได้ตรวจ	7 (6.66)	7 (6.66)	9 (8.57)	8 (7.61)	8 (7.61)	5 (4.76)	12 (11.42)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
ผิดปกติ	2 (1.90)	-	2 (1.90)	4 (3.80)	4 (3.80)	2 (1.90)	-	ป่วยด้วยโรคหัวใจ

การตรวจปอดทางรังสี (chest x - ray) n=105

ปกติ	2	5	4	6	4	7	4	สุขภาพปกติ
	(1.90)	(4.76)	(3.80)	(5.71)	(3.80)	(6.66)	(3.80)	
ไม่ได้ตรวจ	12	10	11	8	11	8	9	เสี่ยงต่อสุขภาพ
	(11.42)	(9.52)	(10.47)	(7.61)	(10.47)	(7.61)	(8.57)	
ผิดปกติ	1	-	-	1	-	-	2	ป่วยด้วยโรค
	(0.95)	-	-	(0.95)	-	-	(1.90)	เกี่ยวกับปอด
รวม	15	15	15	15	15	15	15	

จากตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างมีสถานะสุขภาพที่เป็นกลุ่มเสี่ยงนั้นพบว่า มีระดับน้ำตาลในเลือด 111 – 126 mg% 47 ราย (ร้อยละ 44.76) และไม่ได้ตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ 56 ราย (ร้อยละ 53.33) ไม่ได้ตรวจปอด 69 ราย (ร้อยละ 65.71) เป็นกลุ่มเสี่ยงเนื่องจากประชากรอายุ 30 ปีขึ้นไป ควรตรวจปอดและหัวใจอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้งตามชุดตรวจสุขภาพประจำปี เพื่อจะได้ประเมินสมรรถภาพของหัวใจ และปอด ซึ่งเป็นอวัยวะสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อระบบอื่นๆต่อไป เป็นการตรวจเพื่อป้องกันการเกิดโรคเบื้องต้น มีกลุ่มป่วย 42 ราย (ร้อยละ 40) เป็นเบาหวาน (ระดับน้ำตาล>126 mg%) จำนวน 24 ราย (ร้อยละ 22.85) ป่วยด้วยโรคหัวใจและหลอดเลือด 14 ราย (ร้อยละ 13.33) และป่วยด้วยโรคเกี่ยวกับปอด และระบบทางเดินหายใจ 4 ราย (ร้อยละ 3.80)

ผลการประเมินภาวะเสี่ยงและ พฤติกรรมเสี่ยง : ได้แก่โรคประจำตัว การสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า เบียร์หรือเครื่องดื่มชูกำลัง การออกกำลังกาย อาการเจ็บหน้าอก การรับประทานอาหาร ระยะเวลาที่ต้องแช่น้ำปัญหานอนไม่หลับ ภาวะเครียด การพลัดตกหกล้ม การเยี่ยมเพื่อน ดังแสดงในตารางที่ 5-8

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกภาวะเสี่ยงและพฤติกรรมเสี่ยง ด้านมีโรคประจำตัว การสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า เบียร์ หรือเครื่องดื่มชูกำลัง และพฤติกรรมการออกกำลังกาย

พฤติกรรม / ภาวะสุขภาพ	กลุ่มประกอบอาชีพ							
	เลี้ยง	เลี้ยง	เลี้ยง	เลี้ยง	เลี้ยง	ประมง	จับสัตว์	การแปรรูป
	กุ้ง	หอยนางรม	หอยแครง	หอยแมลงภู่	ปลา	ชายฝั่งอื่นๆ	น้ำตามธรรมชาติ	คะแนนสุขภาพ

โรคประจำตัว n=105

ไม่มีโรคประจำตัว /	4	5	5	4	4	6	7	สุขภาพปกติ
อาการเจ็บป่วย	(3.80)	(4.76)	(4.76)	(3.80)	(3.80)	(5.71)	(6.66)	
มีโรคประจำตัว/***	11	10	10	11	11	9	8	มีโรค /
อาการเจ็บป่วย	(10.47)	(9.52)	(9.52)	(10.47)	(10.47)	(8.57)	(7.61)	เจ็บป่วย

สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า เบียร์ หรือเครื่องดื่มชูกำลัง (n=105)

ไม่ใช้	3 (2.85)	3 (2.85)	6 (5.71)	7 (6.66)	3 (2.85)	5 (4.76)	6 (5.71)	สุขภาพปกติ
ใช้*** (ใช้มากกว่า 1 อย่าง)	17 (15.45)	12 (10.90)	9 (8.18)	8 (7.27)	12 (10.90)	10 (9.09)	9 (8.18)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
พฤติกรรมออกกำลังกายเกิน 3 ครั้ง /สัปดาห์ครั้งละ30-45 นาที n=105								
ออกกำลังกาย	4 (3.80)	6 (5.71)	6 (5.71)	5 (4.76)	7 (6.66)	5 (4.76)	6 (5.71)	สุขภาพปกติ
ไม่ออกกำลังกาย	11 (10.47)	9 (8.57)	9 (8.57)	10 (9.52)	8 (7.61)	10 (9.52)	9 (8.57)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
รวม	15	15	15	15	15	15	15	

***ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 5 กลุ่มตัวอย่าง มีโรคประจำตัว 70 ราย (ร้อยละ 66.67) โดยกลุ่มที่พบมากที่สุดได้แก่กลุ่ม เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงหอยแมลงภู่และกลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มละ 11 ราย (ร้อยละ 10.47) ความเสี่ยงด้านการสูบบุหรี่ดื่มเหล้า เบียร์ หรือเครื่องดื่มชูกำลัง 72 ราย (ร้อยละ 68.57) โดยบางรายใช้มากกว่า 1 ชนิด พบมากที่สุดในกลุ่มเลี้ยงกุ้ง 17 ราย (ร้อยละ 15.45) ด้านการออกกำลังกาย กลุ่มตัวอย่าง 66 ราย (ร้อยละ 62.86) ไม่ออกกำลังกายโดยพบ มากในกลุ่มเลี้ยงกุ้งร้อยละ 10.47 กลุ่มเลี้ยงปลาและจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติร้อยละ 9.52

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภาวะเสี่ยงและพฤติกรรมเสี่ยง ด้านอาการเจ็บ หน้าอก และระยะเวลาในการแช่น้ำเพื่อประกอบอาชีพ

ภาวะเสี่ยง	กลุ่มประกอบอาชีพ							การแปลผล คะแนนสุขภาพ
	เลี้ยงกุ้ง	เลี้ยง หอย	เลี้ยง หอย	เลี้ยง หอย	เลี้ยง ปลา	ประมง ชายฝั่ง อื่นๆ	จับสัตว์ น้ำตาม ธรรมชาติ	
		นางรม	แครง	แมลงภู่				
อาการเจ็บหน้าอก n=105								
ไม่มี	8	9	7	9	8	9	11	สุขภาพปกติ
	(7.61)	(8.57)	(6.66)	(8.57)	(7.61)	(8.57)	(10.47)	
มี	7	6	8	6	7	6	4	เสี่ยงต่อสุขภาพ
	(6.66)	(5.71)	(7.61)	(5.71)	(6.66)	(5.71)	(3.80)	

2 – 5 นาที	7 (6.66)	5 (4.76)	8 (7.61)	6 (5.71)	5 (4.76)	5 (4.76)	2 (1.90)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
> 20 – 30 นาที	- -	1 (0.95)	- -	- -	2 (1.90)	1 (0.95)	2 (1.90)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
ระยะเวลาที่ต้องแช่น้ำในการประกอบอาชีพ n=105								
ไม่ใช่	5 (4.76)	7 (6.66)	4 (3.80)	3 (2.85)	6 (5.71)	5 (4.76)	8 (7.61)	สุขภาพปกติ
ใช่	10 (9.52)	8 (7.61)	11 (10.47)	12 (10.90)	9 (8.57)	10 (9.52)	7 (6.66)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
< 30 นาที/ครั้ง/วัน	4 (3.80)	3 (2.85)	4 (3.80)	6 (5.71)	5 (4.76)	6 (5.71)	4 (3.80)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
>30 นาที/ครั้ง / วัน	6 (5.71)	5 (4.76)	7 (6.66)	6 (5.71)	4 (3.80)	4 (3.80)	3 (2.85)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
รวม	15	15	15	15	15	15	15	

จากตารางที่ 6 กลุ่มตัวอย่างมีอาการเจ็บหน้าอก 44 ราย (ร้อยละ 41.90) ที่มีอาการเจ็บหน้าอกนาน 2 – 5 นาที 38 ราย (ร้อยละ 36.19) และที่มีอาการเจ็บหน้าอกนาน 30 นาที 6 ราย (ร้อยละ 5.71) กลุ่มที่เป็นกลุ่มเสี่ยงมากเนื่องจากมีการเจ็บหน้าอกขณะประกอบอาชีพนานกว่า 30 นาที ซึ่งอาการเจ็บอกนานๆ อาจจะเป็นอาการเบื้องต้นของการเจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ ในระบบหัวใจและหลอดเลือด ได้แก่กลุ่มเสี่ยงหอยนางรม กลุ่มเสี่ยงปลา กลุ่มทำประมงชายฝั่งอื่นๆ และกลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มที่ต้องแช่น้ำเกือบทั้งตัวในการประกอบอาชีพ 67 ราย (ร้อยละ 63.81) โดยที่ 35 ราย (ร้อยละ 33.33) แช่น้ำนานกว่า 30 นาที / ครั้ง / วัน การแช่น้ำเป็นเวลานานๆอาจจะมีผลต่อสุขภาพ เนื่องจากอาจจะติดเชื้อแบคทีเรีย โลหะหนัก หรือสารเคมีจากน้ำใช้จากแหล่งต่างๆ ที่ไหลลงสู่แอ่งโดยไม่มีการบำบัดก่อนปล่อยทิ้งลงสู่แหล่งน้ำสาขาและไหลลงสู่แอ่งบ้านดอน

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภาวะเสี่ยงและพฤติกรรมเสี่ยง ด้านพฤติกรรมบริโภค และภาวะเศร้า

ภาวะเสี่ยง	กลุ่มประกอบอาชีพ							
	เลี้ยง	เลี้ยง	เลี้ยง	เลี้ยง	เลี้ยง	ประมง	จับสัตว์	การแปล
	กุ้ง	หอย	หอย	หอย	ปลา	ชายฝั่ง	น้ำตาม	ผลคะแนน
		นางรม	แครง	แมลงภู		อื่นๆ	ธรรมชาติ	สุขภาพ

การรับประทานอาหารหวาน มัน เค็ม n=105								
ไม่ใช้	6 (5.71)	8 (7.61)	7 (6.66)	9 (8.57)	10 (9.52)	9 (8.57)	8 (7.61)	สุขภาพปกติ
ใช้***	9 (8.57)	7 (6.66)	8 (7.61)	6 (5.71)	5 (4.76)	6 (5.71)	7 (6.66)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
ทุกมื้อ	1 (0.95)	-	1 (0.95)	-	-	1 (0.95)	1 (0.95)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
วันละมื้อ	3 (2.85)	6 (5.71)	6 (5.71)	1 (0.95)	2 (1.90)	3 (2.85)	3 (2.85)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
สัปดาห์ละ 1 มื้อ	5 (4.76)	1 (0.95)	1 (0.95)	5 (4.76)	3 (2.85)	2 (1.90)	3 (2.85)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
ปัญหาอนไม่หลับ n=105								
- ไม่มี	11 (10.47)	10 (9.52)	9 (8.57)	9 (8.57)	9 (8.57)	10 (9.52)	11 (10.47)	สุขภาพปกติ
- มี	4 (3.80)	5 (4.76)	6 (5.71)	6 (5.71)	6 (5.71)	5 (4.76)	4 (3.80)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
มีภาวะเศร้า n=105								
- ไม่มี	10 (9.52)	11 (10.47)	10 (9.52)	10 (9.52)	10 (9.52)	9 (8.57)	10 (9.52)	สุขภาพปกติ
- มี	5 (4.76)	4 (3.80)	5 (4.76)	5 (4.76)	5 (4.76)	6 (5.71)	5 (4.76)	เสี่ยงต่อสุขภาพ
รวม	15	15	15	15	15	15	15	

*** อาหารหวาน มัน เค็ม อย่างน้อย 1 อย่าง

จากตารางที่ 7 กลุ่มตัวอย่างมีความเสี่ยงด้านพฤติกรรมบริโภคไม่เหมาะสม 48 ราย (ร้อยละ 45.71) ที่มีภาวะเสี่ยงมากๆ เนื่องจากมีพฤติกรรมบริโภคไม่เหมาะสมทุกมื้อ 4 ราย (ร้อยละ 3.81) พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาด้านการนอนหลับ 36 ราย (ร้อยละ 34.29) ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการทำประมงได้ พบมากในกลุ่มเลี้ยงหอยแครง หอยแมลงภู่ และกลุ่มเลี้ยงปลา ปัญหาด้านจิตใจพบว่ามีความเศร้า 35 ราย (ร้อยละ 33.33) กลุ่มที่รู้สึกเศร้าได้แก่ กลุ่มเลี้ยงหอย และกลุ่มประมงชายฝั่งอื่นๆ 6 ราย (ร้อยละ 5.71) ส่วนกลุ่มที่เหลือกลุ่มละ 5 ราย (ร้อยละ 4.76)

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกภาวะเสี่ยงและพฤติกรรมเสี่ยงด้านพลัดตกหกล้ม และการเยี่ยมเยียนเพื่อนฝูงหรือมีเพื่อนฝูงมาเยี่ยม

ภาวะเสี่ยง	กลุ่มประกอบอาชีพ						ประมง ชายฝั่ง อื่นๆ	จับสัตว์ น้ำตาม ธรรมชาติ	การแปลผล คะแนน สุขภาพ
	เลี้ยงกุ้ง	หอย นางรม	หอย แครง	หอย แมลงภู	เลี้ยง ปลา				
การปลัดตกหกล้ม (ขณะประกอบอาชีพ) n=105									
-ไม่มี	7 (6.66)	7 (6.66)	4 (3.80)	6 (5.71)	6 (5.71)	5 (4.76)	9 (8.57)	สุขภาพปกติ	
-มี	8 (7.61)	8 (7.61)	11 (10.47)	9 (8.57)	9 (8.57)	10 (9.52)	6 (5.71)	เสี่ยงต่อสุขภาพ	
รวม	15	15	15	15	15	15	15		
การเยี่ยมเพื่อนหรือมีเพื่อนเยี่ยมเยียน (ในระยะเวลา 2 สัปดาห์) n=105									
-ไม่มี	-	-	-	-	-	-	-		
-มี	15	15	15	15	15	15	15	ปกติ	
1 - 2 ครั้ง	4 (3.80)	3 (2.85)	2 (1.90)	4 (3.80)	3 (2.85)	5 (4.76)	6 (5.71)	ปกติ	
3 - 4 ครั้ง	11 (10.47)	12 (11.42)	13 (12.38)	11 (10.47)	12 (11.42)	10 (9.52)	9 (8.57)	ปกติ	
รวม	15	15	15	15	15	15	15		

จากตารางที่ 8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีปัญหาปลัดตกหกล้มขณะประกอบอาชีพ 61 ราย (ร้อยละ 58.09) โดยพบมากในกลุ่มเลี้ยงหอยแครง 11 ราย (ร้อยละ 10.47) รองลงมาได้แก่ กลุ่มประมงชายฝั่งอื่นๆ 10 ราย (ร้อยละ 9.52) กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู และกลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มละ 9 ราย (ร้อยละ 8.57) กลุ่มเลี้ยงกุ้ง และกลุ่มเลี้ยงหอยนางรม กลุ่มละ 8 ราย (ร้อยละ 7.61) พบว่ากลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงด้านปลัดตกหกล้มน้อยที่สุดจำนวน 6 ราย (ร้อยละ 5.71) กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 105 ราย หรือร้อยละ 100 มีการพบปะเพื่อนฝูงหรือมีเพื่อนฝูงมาเยี่ยมอย่างน้อย 1 ครั้งใน 2 สัปดาห์

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับสถานะสุขภาพกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และ กลุ่มป่วย

สถานะสุขภาพ	n= 105	
	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มปกติ	35	33.33
กลุ่มเสี่ยง***	44	41.91
- พฤติกรรมบริโภคไม่เหมาะสมและสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า ดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง และน้ำชา กาแฟ	38	
- ดัชนีมวลกายเกินเกณฑ์มาตรฐาน	36	
- เพศชายมีเส้นรอบเอวเกิน 90 เซนติเมตร	21	
- มีภาวะเสี่ยงต่อป่วยเป็นเบาหวาน (ระดับน้ำตาล 111–126 mg%)	14	
- ระดับไตรกลีเซอไรด์ เกินค่ามาตรฐานคือ 150 mg/dl	12	
- หญิง มีเส้นรอบเอวเกิน 80 เซนติเมตร	12	
กลุ่มป่วย**	26	24.76
- เบาหวาน	12	
- ความดันโลหิตสูง	15	
- โรคกระเพาะอาหาร	14	
- เบาหวานรวมกับความดันโลหิตสูง	13	
- เก๊าท์	9	
- โรคระบบทางเดินหายใจ (ถุงลมโป่งพองเรื้อรัง หอบหืด)	6	
- โรคตา (ต้อกระจก ต้อเนื้อ และต้อลม)	6	
รวม	105	100.00

หมายเหตุ *** กลุ่มเสี่ยง มีภาวะเสี่ยงมากกว่า 1 อย่าง ต่อคน

** กลุ่มป่วย เจ็บป่วยมากกว่า 1 โรค/อาการ ต่อคน

จากตารางที่ 9 ภาพรวมของสถานะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง สถานะสุขภาพปกติ 35 ราย (ร้อยละ 33.33) เป็นกลุ่มเสี่ยง 44 ราย (ร้อยละ 41.91) พบมากด้านดัชนีมวลกายเกินเกณฑ์มาตรฐาน และมีพฤติกรรมบริโภคไม่เหมาะสม และสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า ดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง และดื่มน้ำชา กาแฟ (36 และ 38 ราย ตามลำดับ) และ มีกลุ่มป่วย 26 ราย (ร้อยละ 24.76) พบมากอันดับแรกๆ ได้แก่โรคความดันโลหิตสูง 15 ราย และโรคกระเพาะอาหาร 14 ราย

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของสมาชิกครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับสถานะสุขภาพ ปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มป่วย

สถานะสุขภาพ	n= 212	
	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มปกติ	107	50.47
กลุ่มเสี่ยง***	53	25.00
- ดัชนีมวลกายเกินเกณฑ์มาตรฐาน	43	
- มีภาวะเสี่ยงต่อป่วยเป็นเบาหวาน (ระดับน้ำตาล 111–126 mg%)	11	
- หญิง มีเส้นรอบเอวเกิน 80 เซนติเมตร	11	
- เพศชายมีเส้นรอบเอวเกิน 90 เซนติเมตร	9	
- ระดับไตรกลีเซอไรด์ เกินค่ามาตรฐานคือ 150 mg/dl	9	
กลุ่มป่วย**	52	24.53
- เบาหวาน	12	
- ความดันโลหิตสูง	15	
- อื่นๆ (ไทรอยด์ มะเร็ง หัวใจ)	14	
- เบาหวานรวมกับความดันโลหิตสูง	13	
- แก้ว	9	
- โรคตา	6	
รวม	212	100.00

หมายเหตุ *** กลุ่มเสี่ยง มีภาวะเสี่ยงมากกว่า 1 อย่าง ต่อคน

** กลุ่มป่วย เจ็บป่วยมากกว่า 1 โรค ต่อคน

จากตารางที่ 10 ภาพรวมของสถานะสุขภาพ และระดับคุณภาพชีวิต ของสมาชิกในครัวเรือนของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งมีสถานะสุขภาพปกติ 107 ราย (ร้อยละ 50.47) เป็นกลุ่มเสี่ยง 53 ราย (ร้อยละ 25) และกลุ่มป่วย 52 ราย (ร้อยละ 24.53)

3. การประเมินภาวะสุขภาพในภาพรวมด้วยตนเอง โดยการประเมินความรู้สึกด้านสุขภาพในระยะเวลา 2

สัปดาห์ที่ผ่านมาที่มีผลต่อการประกอบอาชีพ ดังแสดงผล ในตารางที่ 11 – 12

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการประเมินสถานะสุขภาพด้วยตนเองจำแนกตามกลุ่มอาชีพและเพศ

กลุ่มอาชีพ n=105		ระดับการประเมินภาวะสุขภาพด้วยตนเอง									
		ระดับ 1		ระดับ 2		ระดับ 3		ระดับ 4		ระดับ 5	
		จำนวน	คะแนน	จำนวน	คะแนน	จำนวน	คะแนน	จำนวน	คะแนน	จำนวน	คะแนน
เลี้ยงกุ้ง	ชาย	-	-	1	2	4	12	3	12	2	10
	หญิง	-	-	1	2	2	6	1	4	1	5
เลี้ยงหอยนางรม	ชาย	-	-	-	-	2	6	3	12	6	30
	หญิง	-	-	-	-	3	9	1	4	-	-
เลี้ยงหอยแครง	ชาย	-	-	-	-	2	6	4	16	4	20
	หญิง	-	-	-	-	4	12	1	4	-	-
เลี้ยงหอยแมลงภู่	ชาย	-	-	-	-	1	3	2	8	7	35
	หญิง	-	-	-	-	4	12	1	4	-	-
เลี้ยงปลา	ชาย	-	-	-	-	5	15	4	16	1	5
	หญิง	1	1	2	4	2	6	-	-	-	-
ประมงชายฝั่งอื่นๆ	ชาย	-	-	-	-	6	18	4	16	1	5
	หญิง	-	-	2	4	2	6	-	-	-	-

จับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ	ชาย	-	-	-	-	2	6	4	16	4	20
	หญิง					2	6	3	12	-	-
รวม		1	1	6	12	41	123	31	124	26	130

จากตารางที่ 11 กลุ่มตัวอย่างประเมินตนเองมีภาวะสุขภาพในระดับ 3-5 (ร้อยละ 39.04, 29.52 และ 24.76 ตามลำดับ) ซึ่งเป็นภาวะสุขภาพในระดับปานกลางถึงดีมาก จะมีกลุ่มเลี้ยงปลาเป็นหญิง 1 ราย ที่ประเมินภาวะสุขภาพตนเองในระดับ 1 ซึ่งหมายถึงมีสถานะสุขภาพไม่ดี มีปัญหาสุขภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ และจะต้องเป็นภาระแก่ครอบครัวในการดูแลช่วยเหลือ และผู้หญิงอีก 5 ราย (ร้อยละ 4.7) ประเมินสถานะสุขภาพในระดับ 2 ซึ่งเป็นสถานะสุขภาพระดับพอใช้ คือช่วยตนเองได้บ้างแต่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ แบ่งเป็นเลี้ยงกุ้ง 1 ราย เลี้ยงปลา และทำประมงชายฝั่งอื่นๆ กลุ่มละ 2 ราย

เป็นการประเมินสุขภาพด้วยตนเองของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง โดยประเมินว่าในภาพรวมแล้วว่ใน 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา ตนเองมีภาวะสุขภาพในระดับใด ซึ่งเป็นการประเมินเบื้องต้น (ข้อคำถามที่ 12) โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง ไม่มีความผิดปกติ ทำงานได้ตามปกติ ระดับ 4 หมายถึง มีความผิดปกติเพียงเล็กน้อย แต่ไม่กระทบต่อการทำงานเลย ระดับ 3 หมายถึง มีความผิดปกติในระดับกลางๆ และกระทบต่อการทำงานเล็กน้อย ระดับ 2 หมายถึง มีความผิดปกติหรือเจ็บป่วยที่ไม่สามารถทำงานได้แต่ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง ในกิจวัตรประจำวัน ไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น ระดับ 1 หมายถึง เจ็บป่วยหรือมีปัญหาสุขภาพที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้แม้กระทั่งในด้านกิจวัตรประจำวัน ต้องพึ่งผู้อื่นเกือบทุกๆ ด้านในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างประเมินสถานะสุขภาพโดยรวมจำแนกตามกลุ่มอาชีพ และอายุ

กลุ่มอาชีพ / กลุ่มอายุ (n = 105)	ระดับการประเมินสุขภาพ											
	ระดับที่1		ระดับที่2		ระดับที่3		ระดับที่4		ระดับที่5		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มเลี้ยงกุ้ง 21 - 30 ปี (2)	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1.90	2	1.90
31 - 40 ปี (2)	-	-	-	-	-	-	1	0.95	1	0.95	2	1.90
41 - 50 ปี (5)	-	-	-	-	2	1.90	3	2.86	-	-	5	4.76
51 - 60 ปี (4)	-	-	1	0.95	3	2.86	-	-	-	-	4	3.80
มากกว่า 60 ปี(2)	-	-	1	0.95	1	0.95	-	-	-	-	2	1.90
รวม	-	-	2	1.90	6	5.71	4	3.80	3	2.86	15	14.28
กลุ่มเลี้ยงหอยนางรม 21 - 30 ปี (3)	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2.86	3	2.86
31 - 40 ปี (2)	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1.90	2	1.90
41 - 50 ปี (2)	-	-	-	-	-	-	1	0.95	1	0.95	2	1.90
51 - 60 ปี (3)	-	-	-	-	-	-	3	2.86	-	-	3	2.86
มากกว่า 60 ปี(5)	-	-	-	-	5	4.76	-	-	-	-	5	4.76
รวม	-	-	-	-	5	4.76	4	3.80	6	5.71	15	14.28
กลุ่มเลี้ยงหอยแครง 21 - 30 ปี (3)	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2.86	3	2.86

31 - 40 ปี (3)	-	-	-	-	-	-	2	1.90	1	0.95	3	2.86
41 - 50 ปี (2)	-	-	-	-	-	-	2	1.90	-	-	2	1.90

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างประเมินสถานะสุขภาพโดยรวมจำแนกตามกลุ่มอาชีพ และอายุ (ต่อ)

กลุ่มอาชีพ / กลุ่มอายุ (n = 105)	ระดับการประเมินสุขภาพ											
	ระดับที่1		ระดับที่2		ระดับที่3		ระดับที่4		ระดับที่5		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
51 - 60 ปี (3)	-	-	-	-	2	1.90	1	0.95	-	-	3	2.86
มากกว่า 60 ปี(4)	-	-	-	-	4	3.80	-	-	-	-	4	3.80
รวม	-	-	-	-	6	5.71	5	4.76	4	3.80	15	14.28
กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ 21 - 30 ปี (1)	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.95	1	0.95
31 - 40 ปี (3)	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2.86	3	2.86
41 - 50 ปี (3)	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2.86	3	2.86
51 - 60 ปี (4)	-	-	-	-	1	0.95	3	2.86	-	-	4	3.80
มากกว่า 60 ปี(4)	-	-	-	-	4	3.81	-	-	-	-	4	3.80
รวม	-	-	-	-	5	4.76	3	2.86	7	6.66	15	14.28
กลุ่มเลี้ยงปลา 21 - 30 ปี (2)	-	-	-	-	-	-	1	0.95	1	0.95	2	1.90

31 - 40 ปี (2)	-	-	-	-	-	-	2	1.90	-	-	2	1.90
41 - 50 ปี (3)	-	-	-	-	3	2.86	-	-	-	-	3	2.86
51 - 60 ปี (6)	-	-	1	0.95	4	3.81	1	0.95	-	-	6	5.71
มากกว่า 60 ปี(2)	1	0.95	1	0.95	-	-	-	-	-	-	2	1.90

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างประเมินสถานะสุขภาพโดยรวมจำแนกตามกลุ่มอาชีพ และอายุ (ต่อ)

กลุ่มอาชีพ / กลุ่มอายุ (n = 105)	ระดับการประเมินสุขภาพ											
	ระดับที่1		ระดับที่2		ระดับที่3		ระดับที่4		ระดับที่5		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รวม	1	0.95	2	1.90	7	6.66	4	3.80	1	0.95	15	14.28
ทำประมงชายฝั่งอื่นๆ 21 - 30 ปี (2)	-	-	-	-	-	-	1	0.95	1	0.95	2	1.90
31 - 40 ปี (2)	-	-	-	-	-	-	2	1.90	-	-	2	1.90
41 - 50 ปี (4)	-	-	-	-	4	3.80	-	-	-	-	4	3.80
51 - 60 ปี (3)	-	-	-	-	2	1.90	1	0.95	-	-	3	2.86
มากกว่า 60 ปี(4)	-	-	2	1.90	2	1.90	-	-	-	-	4	3.80
รวม			2	1.90	8	7.61	4	3.80	1	0.95	15	14.28

กลุ่มจับสัตว์น้ำ	21 - 30 ปี (2)	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1.90	2	1.90
	31 - 40 ปี (2)	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1.90	2	1.90
	41 - 50 ปี (5)	-	-	-	-	-	-	5	4.76	-	-	5	4.76
	51 - 60 ปี (4)	-	-	-	-	2	1.90	2	1.90	-	-	4	3.80
	มากกว่า 60 ปี(2)	-	-	-	-	2	1.90	-	-	-	-	2	1.90
	รวม	-	-	-	-	4	3.80	7	6.66	4	3.80	15	14.28
	รวมทุกกลุ่ม	1	0.95	6	5.71	41	39.05	31	29.52	26	24.76	105	100.0

จากตารางที่ 12 การประเมินสถานะสุขภาพโดยรวมตามกลุ่มอายุและกลุ่มอาชีพจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประเมินสุขภาพตนเองในระดับปานกลางถึงระดับดี (ระดับ3-5) ซึ่งหมายถึงสุขภาพปกติหรือแม้ว่ามีปัญหาสุขภาพเล็กน้อยก็ไม่รบกวนการประกอบอาชีพ จำนวน 41, 31 และ 26 ราย (ร้อยละ 39.05 , 29.52 และ 24.76 ตามลำดับ) และพบว่ากลุ่มเสี่ยงปลา 3 ราย และทำประมงชายฝั่งอื่นๆ 2 ราย ซึ่งอยู่ในวัยมากกว่า 60 ปี ประเมินว่าตนเองมีสถานะสุขภาพไม่ดี และไม่สามารถประกอบอาชีพได้ และต้องเป็นภาระแก่ครอบครัวซึ่งหมายถึงอาจมีความเสี่ยงต่อสุขภาพที่จะรบกวนการประกอบอาชีพนั่นเอง

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ในการประเมินสถานะสุขภาพจำแนกตามอายุและเพศ

สถานะสุขภาพ	กลุ่มอายุ/เพศ										รวม
	21 – 30 ปี		31 – 40 ปี		41 – 50 ปี		51 – 60 ปี		มากกว่า60ปี		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
กลุ่มปกติ 35 ราย (ร้อยละ 33.33)	5	5	8	2	8	1	4	1	1	-	35
กลุ่มเสี่ยง***44 ราย (ร้อยละ 41.91)	3	2	21	6	27	15	33	8	21	3	139
-พฤติกรรมบริโภคไม่เหมาะสมและสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า ดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง และนำชา กาแฟ 38 ราย	3	2	10	2	12	1	12	-	10	-	52
-ดัชนีมวลกายเกินเกณฑ์มาตรฐาน 36 ราย	-	-	7	2	8	4	6	4	4	1	36
-เพศชายมีเส้นรอบเอวเกิน 90 เซนติเมตร 21 ราย	-	-	4	-	8	-	6	-	3	-	21
-หญิง มีเส้นรอบเอวเกิน 80 เซนติเมตร 12 ราย	-	-	-	2	-	6	-	3	-	1	12
-เสี่ยงต่อป่วยเป็นเบาหวาน 14 ราย	-	-	-	-	3	2	5	1	2	1	14
-ระดับไตรกลีเซอไรด์ > 150 mg/dl 12 ราย	-	-	-	-	4	2	4	-	2	-	12
กลุ่มป่วย** 26 (ร้อยละ 24.76)	-	-	-	2	13	9	21	13	15	2	75
- เบาหวาน 12 ราย	-	-	-	-	3	2	3	1	3	-	12
- ความดันโลหิตสูง 15 ราย	-	-	-	2	2	2	4	3	1	1	15
- โรคกระเพาะอาหาร 14 ราย	-	-	-	-	3	1	5	2	3	-	14
- เบาหวานรวมกับความดันโลหิตสูง 13 ราย	-	-	-	-	4	-	4	2	3	-	13
- เก๊าท์ 9 ราย	-	-	-	-	1	4	1	3	-	-	9
- โรคระบบทางเดินหายใจ (หอบ หืด) 6 ราย	-	-	-	-	-	-	2	1	3	-	6
- โรคตา (ต้อกระจก ต้อเนื้อ และ ต้อลม) 6 ราย	-	-	-	-	-	-	2	1	2	1	6

หมายเหตุ *** กลุ่มเสี่ยง มีภาวะเสี่ยงมากกว่า 1 อย่าง ต่อคน

** กลุ่มป่วย เจ็บป่วยมากกว่า 1 โรค/อาการ ต่อคน

จากตารางที่ 13 แสดงสถานะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ และอายุ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มปกติจำนวน 35 ราย เป็นผู้หญิง 9 ราย (ร้อยละ 25.71) ผู้ชายจำนวน 26 ราย (ร้อยละ 74.29) กลุ่มเสี่ยงเป็น

ผู้หญิง 34 ราย (24.46%) ผู้ชายจำนวน 105 ราย (75.54 %) ซึ่งทั้งกลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยง ผู้ชายมากกว่าผู้หญิง เท่ากับสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง ด้านกลุ่มป่วย เป็นผู้หญิง 26 ราย (34.679.%) เป็นผู้ชาย 49 ราย (65.33 %) ผู้ชายมีการเจ็บป่วยเป็น 2 เท่าของผู้หญิงโดยทั้งผู้หญิง และชายมีอาการเจ็บป่วยมากกว่า 1 อาการ / โรค และเมื่อจำแนกกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุน้อยมีภาวะเสี่ยง และเจ็บป่วยน้อยกว่า กลุ่มอายุที่มากขึ้น และกลุ่มอายุน้อย จะมีสุขภาพปกติมากกว่ากลุ่มอายุที่มากขึ้น

ส่วนที่ 3 ระดับคุณภาพชีวิตประกอบด้วยคุณภาพชีวิตในการทำงานหรือประกอบอาชีพ 8 ด้าน ได้แก่ ด้านค่าตอบแทนเป็นธรรมและเพียงพอ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถ ด้านการส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ด้านการส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน ด้านกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานส่วนตัว และด้านความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม นำเสนอในรูปตาราง ที่ 14 - 21

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เสี่ยงภัย จำแนกคุณภาพชีวิตรายด้าน

คุณภาพชีวิตรายด้าน	คะแนนคุณภาพชีวิต		ระดับคุณภาพชีวิต
	คะแนน	ร้อยละ	
1. ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (adequate and fair compensation)	82	54.67	ระดับปานกลาง
2. สิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment)	73	48.67	ระดับปานกลาง
3. ลักษณะงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities)	104	69.33	ระดับสูง (ดีถึงดีมาก)
4. ลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคง ให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security)	113	75.33	ระดับสูง (ดีถึงดีมาก)
5. ลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social integration)	97	64.67	ระดับปานกลาง
6. ลักษณะงานตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม (Constitutionalism)	71	47.33	ระดับปานกลาง
7. ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานส่วนตัว (the total life space)	246	54.67	ระดับปานกลาง

8. ลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (social relevance)	74	49.33	ระดับปานกลาง
ภาพรวมคุณภาพชีวิตกลุ่มเลี้ยงกุ้ง	860	57.33	ระดับปานกลาง

จากตารางที่.14 กลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงกุ้งมีคุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคง (growth and security) ในระดับระดับสูง (ดีถึงดีมาก) รองลงมาได้แก่ด้านลักษณะงานที่เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities) ส่วนระดับคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ และคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงหอยนางรม จำแนกตามคุณภาพชีวิตรายด้าน

คุณภาพชีวิตรายด้าน	คะแนนคุณภาพชีวิต		ระดับคุณภาพชีวิต
	คะแนน	ร้อยละ	
1. ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (adequate and fair compensation)	79	52.67	ระดับปานกลาง
2. สิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment)	86	57.33	ระดับปานกลาง
3. ลักษณะงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities)	102	68.00	ระดับสูง (ดีถึงดีมาก)
4. ลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security)	109	72.67	ระดับสูง (ดีถึงดีมาก)
5. ลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social integration)	113	75.33	ระดับสูง (ดีถึงดีมาก)
6. ลักษณะงานตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม (Constitutional)	94	62.67	ระดับปานกลาง
7. ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานส่วนตัว (the total life space)	267	59.33	ระดับปานกลาง

8. ลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (social relevance)	92	61.33	ระดับปานกลาง
ภาพรวมคุณภาพชีวิตกลุ่มเลี้ยงหอยนางรม	942	62.80	ระดับปานกลาง

จากตารางที่ 15 กลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงหอยนางรม มีคุณภาพชีวิตในระดับระดับสูง (ดีถึงดีมาก) ในคุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (social relevance) รองลงมาได้แก่ ด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโต และความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) และ ด้านลักษณะงานเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities) ส่วนระดับคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ และคุณภาพชีวิตโดยรวมของกลุ่มเลี้ยงหอยนางรม อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงหอยแครง จำแนกตามคุณภาพชีวิตรายด้าน

คุณภาพชีวิตรายด้าน	คะแนนคุณภาพชีวิต		ระดับคุณภาพชีวิต
	คะแนน	ร้อยละ	
1. ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (adequate and fair compensation)	87	58.00	ระดับปานกลาง
2. สิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment)	76	50.66	ระดับปานกลาง
3. ลักษณะงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities)	93	62.00	ระดับปานกลาง
4. ลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security)	96	64.00	ระดับปานกลาง
5. ลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social integration)	95	63.33	ระดับปานกลาง

6. ลักษณะงานตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือ กระบวนการยุติธรรม(Constitutionalism)	84	56.00	ระดับปานกลาง
7. ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ส่วนตัว (the total life space)	289	62.22	ระดับปานกลาง
8. ลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (social relevance)	84	56.00	ระดับปานกลาง
ภาพรวมคุณภาพชีวิตกลุ่มเลี้ยงหอยแครง	904	60.26	ระดับปานกลาง

จากตารางที่ 16 กลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงหอยแครง มีคุณภาพชีวิตโดยรวมในระดับปานกลาง โดยมีคุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโต และความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) ด้านลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (social relevance) และ คุณภาพชีวิตด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานส่วนตัว (the total life space) มีคะแนนคุณภาพชีวิตที่มากกว่าด้านอื่นๆ

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงหอยแมลงภู่ จำแนกตามคุณภาพชีวิตรายด้าน

คุณภาพชีวิตรายด้าน	คะแนนคุณภาพชีวิต		ระดับคุณภาพชีวิต
	คะแนน	ร้อยละ	
1. ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (adequate and fair compensation)	95	63.66	ระดับปานกลาง
2. สิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment)	77	51.33	ระดับปานกลาง
3. ลักษณะงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนา ความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี	88	58.66	ระดับปานกลาง

(development of human capacities)			
4. ลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security)	110	73.33	ระดับสูง (ดีถึงดีมาก)
5. ลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social integration)	84	56.00	ระดับปานกลาง
6. ลักษณะงานตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม (Constitutionalism)	78	52.00	ระดับปานกลาง
7. ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานส่วนตัว (the total life space)	298	66.22	ระดับปานกลาง
8. ลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (social relevance)	78	52.00	ระดับปานกลาง
ภาพรวมคุณภาพชีวิตกลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่	908	60.53	ระดับปานกลาง

จากตารางที่ 17 กลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงหอยแมลงภู่ มีคุณภาพชีวิตภาพรวมในระดับสูงในด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโต และความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) ระดับคุณภาพชีวิตที่อยู่ในระดับปานกลาง แต่มีค่าคะแนนในระดับต่ำ ได้แก่ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment) ส่วนคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ และคุณภาพชีวิตโดยรวมของกลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ออยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงปลา จำแนกตามคุณภาพชีวิตรายด้าน

คุณภาพชีวิตรายด้าน	คะแนนคุณภาพชีวิต		ระดับคุณภาพชีวิต
	คะแนน	ร้อยละ	

1. ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (adequate and fair compensation)	87	58.00	ระดับปานกลาง
2. สิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment)	73	48.67	ระดับปานกลาง
3. ลักษณะงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนา ความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities)	93	62.00	ระดับปานกลาง
4. ลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความ มั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security)	96	64.00	ระดับปานกลาง
5. ลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคม ของผู้ปฏิบัติงาน (Social integration)	97	64.67	ระดับปานกลาง
6. ลักษณะงานตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือ กระบวนการยุติธรรม (Constitutionalism)	84	56.00	ระดับปานกลาง
7. ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานส่วนตัว (the total life space)	246	54.67	ระดับปานกลาง
8. ลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (social relevance)	78	52.00	ระดับปานกลาง
ภาพรวมคุณภาพชีวิตกลุ่มเลี้ยงปลา	854	56.93	ระดับปานกลาง

จากตารางที่ 18 กลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงปลามีคุณภาพชีวิตภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และระดับคุณภาพชีวิตที่อยู่ในระดับปานกลางแต่มีค่าคะแนนในระดับต่ำได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment) และลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (social relevance) คุณภาพชีวิตโดยรวมกลุ่มเลี้ยงปลาอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ทำประมงชายฝั่งอื่นๆ จำแนกตามคุณภาพชีวิตรายด้าน

คุณภาพชีวิตรายด้าน	คะแนนคุณภาพชีวิต		ระดับคุณภาพชีวิต
	คะแนน	ร้อยละ	
1. ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (adequate and fair compensation)	107	71.33	ระดับสูง(ดีถึงดีมาก)
2. สิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment)	100	66.66	ระดับปานกลาง
3. ลักษณะงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities)	88	58.66	ระดับปานกลาง
4. ลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security)	105	70.00	ระดับสูง(ดีถึงดีมาก)
5. ลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social integration)	83	55.33	ระดับปานกลาง
6. ลักษณะงานตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม(Constitutionalism)	83	55.33	ระดับปานกลาง
7. ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานส่วนตัว (the total life space)	295	65.55	ระดับปานกลาง
8. ลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (social relevance)	78	52.00	ระดับปานกลาง
ภาพรวมคุณภาพชีวิตกลุ่มเลี้ยงหอยอื่นๆ	939	62.60	ระดับปานกลาง

จากตารางที่ 19 กลุ่มตัวอย่างที่ทำประมงชายฝั่งอื่นๆ มีคุณภาพชีวิตภาพรวมในระดับสูงในด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรม และเพียงพอ (adequate and fair compensation) และด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโต และความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) ส่วนคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ ในระดับปานกลาง และระดับคุณภาพชีวิตที่อยู่ในระดับปานกลาง แต่มีค่าคะแนนในระดับต่ำ ได้แก่ ด้านลักษณะงานเกี่ยวข้อง และสัมพันธ์กับสังคม (social relevance)

ตารางที่ 20 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่จับสัณฐานตามธรรมชาติ จำแนกตามคุณภาพชีวิต
รายด้าน

คุณภาพชีวิตรายด้าน	คะแนนคุณภาพชีวิต		ระดับคุณภาพชีวิต
	คะแนน	ร้อยละ	
1. ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (adequate and fair compensation)	76	50.66	ระดับปานกลาง
2. สิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment)	78	52.00	ระดับปานกลาง
3. ลักษณะงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนา ความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities)	115	76.66	ระดับสูง (ดีถึงดีมาก)
4. ลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความ มั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security)	72	48.00	ระดับปานกลาง
5. ลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคม ของผู้ปฏิบัติงาน (Social integration)	67	63.80	ระดับปานกลาง
6. ลักษณะงานตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือ กระบวนการยุติธรรม(Constitutionalism)	81	54.00	ระดับปานกลาง
7. ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ส่วนตัว (the total life space)	243	54.00	ระดับปานกลาง
8. ลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (social relevance)	78	52.00	ระดับปานกลาง
ภาพรวมคุณภาพชีวิตกลุ่มจับสัณฐานตามธรรมชาติ	810	54.00	ระดับปานกลาง

จากตารางที่ 20 กลุ่มตัวอย่างที่จับสัณฐานตามธรรมชาติมีคุณภาพชีวิตโดยรวม ในระดับปานกลาง โดยมี
คุณภาพชีวิตลักษณะงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี
(development of human capacities) อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 76.66) โดยพบว่า คะแนนคุณภาพชีวิตที่

น้อยหรือต่ำสุดได้แก่ ด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโต และความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) รองลงมาได้แก่ ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (adequate and fair compensation)

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มประกอบอาชีพ และระดับคะแนนคุณภาพชีวิต

กลุ่มอาชีพ	คุณภาพชีวิตโดยรวม		ระดับคุณภาพชีวิต
	คะแนนที่ได้ /คะแนนเต็ม	ร้อยละ	
1. กลุ่มเลี้ยงกุ้ง	860 (1,500)	57.33	ระดับปานกลาง
2. กลุ่มเลี้ยงหอยนางรม	942 (1,500)	62.80	ระดับปานกลาง
3. กลุ่มเลี้ยงหอยแครง	904 (1,500)	60.26	ระดับปานกลาง
4. กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู	908 (1,500)	60.53	ระดับปานกลาง
5. กลุ่มเลี้ยงปลา	854 (1,500)	56.93	ระดับปานกลาง
6. ประมงชายฝั่งอื่นๆ	939 (1,500)	62.60	ระดับปานกลาง
7. กลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ	810 (1,500)	54.00	ระดับปานกลาง

จากตารางที่ 21 กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มอาชีพมีคุณภาพชีวิตโดยรวมในระดับปานกลาง โดยมีกลุ่มเลี้ยงหอยนางรมมีคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมมากที่สุด (942 คะแนน, ร้อยละ 62.80) รองลงมาได้แก่ กลุ่มประมงชายฝั่งอื่นๆ (939 คะแนน, ร้อยละ 62.60) และพบว่า คะแนนคุณภาพชีวิตที่น้อยหรือต่ำสุดได้แก่ กลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ (810 คะแนน ,ร้อยละ 54)

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มประกอบอาชีพ เพศ และระดับคะแนน
คุณภาพชีวิตโดยการประเมินด้วยตนเอง

กลุ่มอาชีพ (105 ราย)	คะแนนคุณภาพชีวิต					รวม		ระดับคุณภาพชีวิต
	5	4	3	2	1	คะแนน	ร้อยละ	
1. กลุ่มเลี้ยงกุ้ง (15 ราย)								
ชาย (10 ราย)	1	3	3	3	0	32	64.00	ระดับปานกลาง
หญิง (5 ราย)	0	1	2	2	0	14	56.00	ระดับปานกลาง
2. กลุ่มเลี้ยงหอยนางรม (15 ราย)								
ชาย (11 ราย)	6	2	3	0	0	47	85.45	ระดับสูง (ดีถึงดีมาก)
หญิง (4 ราย)	0	1	3	0	0	13	65.00	ระดับปานกลาง
3. กลุ่มเลี้ยงหอยแครง (15 ราย)								
ชาย (10 ราย)	4	4	2	0	0	42	84.00	ระดับสูง (ดีถึงดีมาก)
หญิง (5 ราย)	0	1	4	0	0	16	64.00	ระดับปานกลาง
4. กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ (15 ราย)								
ชาย (10 ราย)	7	2	1	0	0	46	90.00	ระดับสูง (ดีถึงดีมาก)
หญิง (5 ราย)	0	1	3	0	0	13	52.00	ระดับปานกลาง
5. กลุ่มเลี้ยงปลา (15 ราย)								
ชาย (10 ราย)	1	4	5	0	0	36	72.00	ระดับสูง (ดีถึงดีมาก)

หญิง (5ราย)	0	0	2	2	1	11	44.00	ระดับปานกลาง
6. กลุ่มประมงชายฝั่งอื่นๆ (15 ราย)								
ชาย (11 ราย)	1	4	6	0	0	39	70.91	ระดับสูง (ดีถึงดีมาก)
หญิง (4ราย)	0	0	2	2	0	10	50.00	ระดับปานกลาง
7. กลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ (15 ราย)								
ชาย (11 ราย)	4	4	2	0	0	42	76.36	ระดับสูง (ดีถึงดีมาก)
หญิง (4ราย)	0	3	2	0	0	18	90.00	ระดับสูง (ดีถึงดีมาก)

จากตารางที่ 22 การประเมินภาวะสุขภาพด้วยตนเองพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ชาย 6 กลุ่ม ประเมินตนเองมีคุณภาพชีวิตในทุกๆด้านในระดับดีมาก ยกเว้นในกลุ่มเลี้ยงกุ้งที่ประเมินตนเองในระดับปานกลาง ด้านกลุ่มตัวอย่างผู้หญิงพบว่า กลุ่มที่ประเมินตนเองมีคุณภาพชีวิตในระดับดีมากได้แก่ กลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ ในภาพรวมกลุ่มเลี้ยงกุ้ง ทั้งชาย และหญิงประเมินตนเองมีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง และกลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติประเมินตนเองมีคุณภาพชีวิตในระดับสูง (ดีถึงดีมาก)

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาสถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิตในเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งรอบอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงสำรวจ จากการใช้แบบสอบถาม แบบประเมินสถานะสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 72 คน (ร้อยละ 68.57) เพศหญิง 33 คน (ร้อยละ 31.43) ซึ่งเมื่อจำแนกรายกลุ่มประกอบอาชีพ จะเป็นสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือเพศชาย : เพศหญิง เท่ากับ 11 : 4 , 10 : 5 และ 9 : 6 ตามลำดับช่วงอายุที่พบมากที่สุดได้แก่ 51–60 ปี 27 ราย (ร้อยละ 25.71) ช่วงอายุ 41 – 50 ปี 24 ราย (ร้อยละ 22.86) และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป 23 ราย (ร้อยละ 21.90) กลุ่มตัวอย่าง 78 ราย (ร้อยละ 74.29) เป็นลูกจ้าง โดยมีจำนวนน้อย (27 ราย) ที่เป็นเจ้าของกิจการเองโดยพบว่ากลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติทั้งหมดประกอบอาชีพด้วยตนเอง (ตารางที่ 1)

ส่วนที่ 2 สถานะสุขภาพ

แบ่งเป็นสถานะสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งรอบอ่าวบ้าน และสถานะสุขภาพของสมาชิกครอบครัวผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวรอบบ้านดอน ผลการวิจัยพบว่า

2.1 สถานะสุขภาพที่ประเมินจากผลการตรวจสุขภาพกลุ่มตัวอย่าง นำเสนอผลการตรวจสุขภาพเป็น 3 กลุ่มตามวัตถุประสงค์การศึกษาดังนี้

(1.) กลุ่มปกติ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างสถานะสุขภาพปกติ 35 ราย (ร้อยละ 33.33) (ตารางที่ 9) โดยมีดัชนีมวลกายปกติปกติ 29 ราย (ร้อยละ 27.61) ซึ่งพบได้ในทุกกลุ่มทั้งเพศหญิงและเพศชาย (ตารางที่ 2 - 5) โดยเฉพาะในกลุ่มอายุ 21 - 40 ปี (ตารางที่ 11-13) รอบเอวปกติปกติ 25 ราย (ร้อยละ 23.81.) เป็นผู้ชาย 19 ราย (ร้อยละ 18.09) ผู้หญิง 6 ราย (ร้อยละ 5.71) ความดันโลหิตอยู่ในระดับปกติจำนวน 38 ราย (ร้อยละ 36.19) กลุ่มที่มีระดับความดันโลหิตปกติ พบมากที่สุดในกลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติจำนวน 8 ราย (ร้อยละ 7.62) รองลงมาได้แก่กลุ่มหอยแครง และหอยแมลงภู่กลุ่มละ 6 ราย (ร้อยละ 5.71) กลุ่มอื่นๆ กลุ่มละ 4 -5 ราย ผลระดับน้ำตาลในเลือด ปกติ 34 ราย (ร้อยละ 32.38) พบมากที่สุดในกลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ และกลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ กลุ่มละ 7 ราย (ร้อยละ 6.6) รองลงมาได้แก่ กลุ่มเลี้ยงหอยแครง 6 ราย (ร้อยละ 5.71) และกลุ่มทำประมงอื่นๆ 5 ราย (ร้อยละ 4.76) กลุ่มอื่นๆ กลุ่มละ 3 ราย (ร้อยละ 2.85) ผลการตรวจไขมันในเลือดปกติ 28 ราย (ร้อยละ 26.66) ผลการตรวจปอด และตรวจการทำงานของหัวใจปกติ 53 และ 32 ราย (ร้อยละ 50.47 และ 30.479 ตามลำดับ) ไม่มีโรคประจำตัว 35 ราย (ร้อยละ 33.33) กลุ่มตัวอย่างที่ไม่สูบบุหรี่ และไม่ดื่มเหล้า เบียร์ หรือเครื่องดื่มชูกำลัง 33 ราย (ร้อยละ 31.42) โดยที่กลุ่มตัวอย่างออกกำลังกายสม่ำเสมอ 39 ราย (ร้อยละ 37.14) ไม่มีอาการเจ็บหน้าอกขณะประกอบอาชีพ 61 ราย (ร้อยละ 58.09) ไม่ต้องแช่น้ำเกลือทั้งตัวในการประกอบอาชีพ 38 ราย (ร้อยละ 36.19) มีพฤติกรรมบริโภคเหมาะสม 57 ราย (ร้อยละ 54.28) ไม่มีปัญหาด้านจิตใจหรือไม่มีภาวะเศร้า 70 ราย (ร้อยละ 66.66) ไม่มีความเสี่ยงด้านการพลัดตกหกล้มขณะประกอบอาชีพ 44 ราย (ร้อยละ 41.90) โดยสรุป กลุ่มอายุน้อยมีสุขภาพปกติมากกว่ากลุ่มอายุที่สูงขึ้น และกลุ่มปกติมีสัดส่วนเท่าๆกันระหว่างเพศหญิง และเพศชาย

(2.) กลุ่มเสี่ยง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเสี่ยง 44 ราย (ร้อยละ 41.91) (ตารางที่ 9) พบได้ในทุกกลุ่มอาชีพทั้งหญิง และชาย โดยมีภาวะเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยอย่างน้อยหนึ่งอาการหรือหนึ่งโรคจำนวน 29-80 ราย (ร้อยละ 29-76.19) โดยผลการประเมินสถานะสุขภาพที่พบกลุ่มเสี่ยงมากที่สุด 80 ราย (ร้อยละ 76.19) เป็นภาวะเสี่ยงจากการวัดรอบเอวเพื่อประเมินภาวะเสี่ยงต่อโรคอ้วนลงพุง โดยผู้ชายมีเส้นรอบเอวมามากกว่า 90 เซนติเมตร และเพศหญิงมีเส้นรอบเอวมามากกว่า 80 เซนติเมตร กลุ่มเสี่ยงเป็นผู้ชาย 53 ราย (ร้อยละ 50.48) พบมากในกลุ่มหอยนางรม 10 ราย รองลงมาได้แก่ กลุ่มเลี้ยงกุ้ง กลุ่มเลี้ยงปลา และกลุ่มทำประมงชายฝั่งอื่นๆ กลุ่มละ 8 ราย ส่วนกลุ่มเสี่ยงที่เป็นผู้หญิง 27 ราย (ร้อยละ 25.71) ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มเลี้ยงปลามีภาวะเสี่ยงต่ออ้วนลงพุงทั้งผู้ชาย 8 ราย ผู้หญิง 5 ราย (รวม 13 ราย, ร้อยละ 12.38) กลุ่มหอยนางรม 12 ราย (ร้อยละ 11.42) กลุ่มประมงชายฝั่งอื่นๆ 12 ราย (ร้อยละ 11.42) เป็นผู้ชาย 8 ราย ผู้หญิง 4 ราย (ผู้หญิงทุกราย) กลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ 11 ราย (ร้อยละ 10.47) เป็นผู้ชาย 6 ราย ผู้หญิง 5 ราย โรคที่เสี่ยงรองลงมาได้แก่ กลุ่มเสี่ยงต่อโรคระบบทางเดินหายใจ 69 ราย (ร้อยละ 65.71) กลุ่มเสี่ยงต่อระดับไขมันในเลือดสูงกว่าปกติ จำนวน 45 ราย

(ร้อยละ 42.85) พบมากที่สุดในกลุ่มเลี้ยงปลา 9 ราย (ร้อยละ 5.71) รองลงมาได้แก่ กลุ่มทำประมงชายฝั่งอื่นๆ และกลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติกลุ่มละ 7 ราย (ร้อยละ 6.67) กลุ่มอื่นๆ กลุ่มละ 5-6 ราย กลุ่มเสี่ยงระดับน้ำตาลในเลือดสูงกว่าปกติ 47 ราย (ร้อยละ 44.76) พบมากที่สุดในกลุ่มเลี้ยงกุ้ง 9 ราย (ร้อยละ 8.57) รองลงมาได้แก่ กลุ่มเลี้ยงหอยนางรม 8 ราย (ร้อยละ 7.61) กลุ่มเลี้ยงปลา และกลุ่มทำประมงชายฝั่งอื่นๆ กลุ่มละ 7 ราย (ร้อยละ 6.66) กลุ่มเลี้ยงหอยแครง 6 ราย (ร้อยละ 5.71) กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ และกลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติกลุ่มละ 5 ราย (ร้อยละ 4.76) (ตารางที่ 4) กลุ่มตัวอย่างมีภาวะเสี่ยงเนื่องจากมีโรคประจำตัว 70 ราย (ร้อยละ 66.67) มีความเสี่ยงด้านการสูบบุหรี่ดื่มเหล้า เบียร์ หรือเครื่องดื่มชูกำลัง 72 ราย (ร้อยละ 68.57) โดยบางรายใช้มากกว่า 1 ชนิด พบมากที่สุดในกลุ่มเลี้ยงกุ้ง 17 ราย (ร้อยละ 15.45) กลุ่มตัวอย่างมีภาวะเสี่ยงเนื่องจากไม่ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ 66 ราย (ร้อยละ 62.86) พบมากในกลุ่มเลี้ยงกุ้งร้อยละ 10.47 กลุ่มเลี้ยงปลาและจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ ร้อยละ 9.52 (ตารางที่ 5) ด้านความเสี่ยงจากอาการเจ็บหน้าอกพบว่ามีอาการเจ็บหน้าอก 44 ราย (ร้อยละ 41.90) ที่มีอาการเจ็บหน้าอกนาน 2-5 นาที 38 ราย (ร้อยละ 36.19) และที่มีอาการเจ็บหน้าอกนาน 30 นาที 6 ราย (ร้อยละ 5.71) กลุ่มตัวอย่างมีความเสี่ยงด้านการผลิตตกหล่นขณะประกอบอาชีพ 61 ราย (ร้อยละ 58.09) โดยพบมากในกลุ่มเลี้ยงหอยแครง 11 ราย (ร้อยละ 10.47) รองลงมาได้แก่ กลุ่มประมงชายฝั่งอื่นๆ 10 ราย (ร้อยละ 9.52) กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ และกลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มละ 9 ราย (ร้อยละ 8.57) กลุ่มเลี้ยงกุ้ง และกลุ่มเลี้ยงหอยนางรม กลุ่มละ 8 ราย (ร้อยละ 7.61) พบว่ากลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงด้านผลิตตกหล่นน้อยที่สุดจำนวน 6 ราย (ร้อยละ 5.71) กลุ่มอายุที่มากขึ้นจะมีภาวะเสี่ยงและเจ็บป่วยมากขึ้น (ตารางที่ 13) สัดส่วนเท่าๆกันระหว่างผู้หญิง และผู้ชาย

(3.) กลุ่มป่วย ผลการศึกษาพบว่ามีการป่วย 26 ราย (ร้อยละ 24.76) (ตารางที่ 9) พบได้ในทุกกลุ่มอาชีพ จำนวน 22 - 47 ราย (ร้อยละ 20.95 - 44.76) อาการเจ็บป่วย และโรคที่พบมากที่สุดได้แก่ โรคอ้วนระดับ 1 จำนวน 27 ราย (ร้อยละ 25.71) อ้วนระดับ 2 จำนวน 20 ราย (ร้อยละ 19.04) เป็นกลุ่มเลี้ยงกุ้ง 10 ราย (ร้อยละ 9.52) กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ 8 ราย (ร้อยละ 7.61) และกลุ่มเลี้ยงหอยแครง 7 ราย (ร้อยละ 6.66) และกลุ่มอื่นๆ 22 ราย (ร้อยละ 20.95) กลุ่มป่วยเป็นความดันโลหิตสูงระดับที่ 1 จำนวน 23 ราย (ร้อยละ 21.90) เป็นกลุ่มเลี้ยงกุ้ง และเลี้ยงหอยนางรมกลุ่มละ 5 ราย รองลงมาได้แก่กลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ 4 ราย กลุ่มอื่นๆ กลุ่มละ 2-3 ราย กลุ่มป่วยเป็นไขมันในเลือดสูง จำนวน 22 ราย (ร้อยละ 20.95) พบมากที่สุดในกลุ่มเลี้ยงกุ้ง และกลุ่มหอยนางรม กลุ่มละ 5 ราย (ร้อยละ 4.76) รองลงมาได้แก่ กลุ่มเลี้ยงหอยแครง 4 ราย (ร้อยละ 3.80) กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ และกลุ่มทำประมงชายฝั่งอื่นๆ กลุ่มละ 3 ราย (ร้อยละ 2.85) กลุ่มเลี้ยงปลา 2 ราย (ร้อยละ 1.90) กลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติไม่มีไขมันในเลือดสูง แต่ก็มีกลุ่มเสี่ยง 7 ราย (ร้อยละ 6.67) กลุ่มป่วยด้วยโรคหัวใจและหลอดเลือด 14 ราย (ร้อยละ 13.33) และป่วยด้วยโรคเกี่ยวกับปอด และระบบทางเดินหายใจ 4 ราย (ร้อยละ 3.80) (ตารางที่ 4) พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาการนอนหลับ 36 ราย (ร้อยละ 34.29) พบมากในกลุ่มเลี้ยงหอยแครง กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่และกลุ่มเลี้ยงปลา ปัญหาด้านจิตใจพบว่ามีภาวะเศร้า 35 ราย (ร้อยละ 33.33) กลุ่มที่รู้สึกเศร้าได้แก่ กลุ่มเลี้ยงหอยอื่นๆ 6 ราย (ร้อยละ 5.71) ส่วนกลุ่มอื่นๆ กลุ่มละ 5 ราย (ร้อยละ 4.76) (ตารางที่ 7) และกลุ่มอายุที่มากขึ้นจะมีภาวะเจ็บป่วยมากขึ้น โดยผู้ชายมีส่วนการเจ็บป่วยเป็น 2 เท่าของผู้หญิง (ตารางที่ 13)

การอภิปรายผลภาพรวมของสถานะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง สถานะสุขภาพปกติ 35 ราย (ร้อยละ 33.33) เป็นกลุ่มเสียง 44 ราย (ร้อยละ 41.91) พบมากด้านดัชนีมวลกายเกินเกณฑ์มาตรฐาน และมีพฤติกรรมบริโภคไม่เหมาะสม และสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า ดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง และน้ำชา กาแฟ (36 และ 38 ราย ตามลำดับ) และมีกลุ่มป่วย 26 ราย (ร้อยละ 24.76) พบมากอันดับแรกๆ ได้แก่โรคความดันโลหิตสูง 15 ราย และ โรคกระเพาะอาหาร 14 ราย ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ เพิ่มศิริ นิติมานพ (2549) ร่วมกับสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ได้สำรวจ “กะเทาะชีวิตแรงงานไทย” โดยสำรวจคุณภาพชีวิตผู้ใช้แรงงานที่นิคมอุตสาหกรรม 17 แห่ง ทั้ง 4 ภาค จำนวน 2,656 ราย อายุ 18-59 ปี พบว่า การดำเนินชีวิตของแรงงานยังเต็มไปด้วยอบายมุข ทำลายสุขภาพ เกือบครึ่งคือ 48% ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ขณะที่ 29.6% สูบบุหรี่ และเมื่อถามถึงการมีคู่อหรือเพศสัมพันธ์ 51.3% ระบุว่า มี และช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา 33% ยอมรับว่ามีเพศสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่แฟน ซึ่งสิ่งที่น่าเป็นห่วงคือ คนกลุ่มนี้ 42.4% ไม่เคยใช้ถุงยางอนามัย เสี่ยงต่อโรคเอดส์ และโรคติดต่อ สำหรับค่าใช้จ่ายแต่ละเดือนส่วนใหญ่ 79% เป็นค่าโทรศัพท์มือถือเฉลี่ย 1,761 บาทต่อเดือน รองลงมาคือเครื่องสำอาง 57.5% เฉลี่ย 544 บาทต่อเดือน ค่าเหล้า เบียร์ 45.1% เฉลี่ย 644 บาทต่อเดือน ค่าซื้อหวย การพนัน 35.1% เฉลี่ย 633 บาทต่อเดือน ค่าบุหรี่ 26.7% เฉลี่ย 677 บาทต่อเดือน รายได้ จะหมดไปกับอบายมุข และสิ่งฟุ่มเฟือย เป็นหนี้ 55.8% โดยเป็นหนี้เฉลี่ยประมาณ 80,962 บาทต่อคน

2.2 ภาพรวมของสถานะสุขภาพของสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มปกติ ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งมีสถานะสุขภาพปกติ 107 ราย (ร้อยละ 50.47)

กลุ่มเสียง ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งมีภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพ 53 ราย (ร้อยละ 25) โดยพบว่าทั้งชาย และหญิงมีดัชนีมวลกายเกินเกณฑ์มาตรฐานจำนวน 43 ราย (ร้อยละ 20.28) จากการตรวจสุขภาพเพศชายมีเส้นรอบเอวเกิน 90 เซนติเมตร 9 ราย (ร้อยละ 4.25) และเพศหญิงมีเส้นรอบเอวเกิน 80 เซนติเมตร 11 ราย (ร้อยละ 5.18) และทั้งชายและหญิงมีระดับไตรกลีเซอไรด์เกินค่ามาตรฐานคือ 150 mg/dl 9 ราย (ร้อยละ 4.25) และมีภาวะเสี่ยงต่อป่วยเป็นเบาหวานเนื่องจากมีระดับน้ำตาล 111-126 mg% จำนวน 11 ราย (ร้อยละ 5.18)

กลุ่มป่วย ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งมีสมาชิกครอบครัวป่วยด้วยโรคต่างๆ จำนวน 52 ราย โดยพบว่าได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูง 15 ราย (ร้อยละ 7.07) โรคอื่นๆ (ไทรอยด์ มะเร็ง หัวใจ) 14 ราย (ร้อยละ 6.60) เป็นเบาหวานร่วมกับโรคความดันโลหิตสูง 13 ราย (ร้อยละ 6.13) เป็นเบาหวาน 12 ราย (ร้อยละ 5.66) โรคเก๊าต์ 9 ราย (ร้อยละ 4.24) โรคตา 6 ราย (ร้อยละ 2.83)

2.3 การประเมินภาวะสุขภาพด้วยตนเอง โดยการประเมินความรู้สึกด้านสุขภาพโดยตนเองในระยะเวลา 2 สัปดาห์ที่ผ่านมาที่มีผลต่อการประกอบอาชีพ

ผลการศึกษาพบว่าเมื่อให้กลุ่มตัวอย่างประเมินภาวะสุขภาพ หรือสถานะสุขภาพด้วยตนเองนั้นกลุ่มตัวอย่างประเมินตนเองมีภาวะสุขภาพในระดับ 3-5 ซึ่งหมายถึง ภาวะสุขภาพระดับปานกลางถึงดีมาก (ร้อยละ 39.04, 29.52 และ 24.76 ตามลำดับ) โดยพบว่าในกลุ่มเสียงปลาเป็นหญิง 1 ราย ที่ประเมินภาวะสุขภาพตนเองใน

ระดับ 1 ซึ่งหมายถึง มีสถานะสุขภาพไม่ดี มีปัญหาสุขภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ และจะต้องเป็นภาระแก่ครอบครัวในการดูแลช่วยเหลือ และผู้หญิงอีก 5 ราย (ร้อยละ 4.76) ประเมินสถานะสุขภาพในระดับ 2 ซึ่งเป็นสถานะสุขภาพระดับพอใช้ คือช่วยตนเองได้บ้างแต่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ แบ่งเป็นเลี้ยงกุ้ง 1 ราย กลุ่มเลี้ยงปลา และกลุ่มประมงชายฝั่งอื่นๆ กลุ่มละ 2 ราย (ตารางที่ 10) และเมื่อประเมินสถานะสุขภาพโดยรวมและมีการจำแนกตามกลุ่มอาชีพ อายุ ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ประเมินสุขภาพตนเองในระดับปานกลางถึงระดับดีมาก (ระดับ 3-5) เช่นกันซึ่งหมายถึง สุขภาพปกติ หรือแม้ว่ามีปัญหาสุขภาพเล็กน้อยก็ไม่รบกวนการประกอบอาชีพ จำนวน 41, 31 และ 26 ราย (ร้อยละ 39.05 , 29.52 และ 24.76 ตามลำดับ) และพบว่ากลุ่มเลี้ยงปลา 3 ราย และกลุ่มทำประมงชายฝั่งอื่นๆ 2 ราย ซึ่งอยู่ในวัยมากกว่า 60 ปี ประเมินว่าตนเองมีสถานะสุขภาพไม่ดี และไม่สามารถประกอบอาชีพได้ และต้องเป็นภาระแก่ครอบครัว ซึ่งหมายถึงอาจจะมีความเสี่ยงต่อสุขภาพที่จะรบกวนการประกอบอาชีพนั่นเอง (ตารางที่ 11)

ส่วนที่ 3 ระดับคุณภาพชีวิตประกอบด้วยคุณภาพชีวิตในการทำงานหรือประกอบอาชีพ 8 ด้านโดยจะนำเสนอผลการศึกษาเป็นกลุ่มอาชีพดังนี้

คุณภาพชีวิตของกลุ่มเลี้ยงกุ้ง ผลการศึกษาพบว่า มีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตด้านด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโต และความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) ในระดับระดับสูง (ดีถึงดีมาก) โดยมีระดับคะแนนคุณภาพชีวิตร้อยละ 75.33 รองลงมาได้แก่ ลักษณะงานเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities) มีระดับคะแนนคุณภาพชีวิตร้อยละ 69.33 ส่วนระดับคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ และด้านลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social integration) คะแนนคุณภาพชีวิตร้อยละ 64.67 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนคุณภาพชีวิตที่มีคะแนนในระดับต่ำ ได้แก่ ลักษณะงานตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม (Constitutionalism) มีคะแนนร้อยละ 47.33 คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment) มีคะแนนร้อยละ 48.67 และคุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (social relevance) มีคะแนนร้อยละ 49.33 สอดคล้องกับการศึกษาของกุลล สุนทรธาดา (2553) ศึกษาว่าทำไมแรงงานไทยจึงไม่ทำงานในอุตสาหกรรมประมง และประมงต่อเนื่อง และคุณภาพชีวิตของแรงงานที่ทำงานในอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นอย่างไร โดยศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานีเนื่องจากการผลิตกุ้งที่ครบวงจร ตั้งแต่การเพาะเลี้ยงลูกกุ้ง ฟาร์มกุ้ง และการแปรรูปกุ้งในรูปแบบต่างๆ จนถึงส่งออก ซึ่งแต่ละขั้นตอนต้องการใช้แรงงานจำนวนมาก พบว่าการทำงานในฟาร์มกุ้งต้องเป็นคนขยันขันแข็ง เพราะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการดูแลกุ้งด้วยความเอาใจใส่ (บางที่อาจต้องดูแลมากกว่าลูก/ครอบครัว) ทั้งการให้อาหารวันละ 4-5 ครั้งต้องดูแลความสะอาดของบ่อ ต้องสังเกตการกินอาหาร การเจ็บป่วย/โรคของกุ้ง คอยเติมออกซิเจนในบ่อ บำบัดน้ำเสียจากบ่อ เป็นต้น จนกว่ากุ้งจะโตได้ขนาดที่ขายได้ราคาดี ถ้ากุ้งเกิดตายหรือเป็นโรค ก็อาจไม่ได้เปอร์เซ็นต์จากการขายกุ้ง จะได้รับเฉพาะเงินเดือน ซึ่งสูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำไม่มาก ซึ่งด้านชีวิตความเป็นอยู่ การอยู่อาศัย เครือข่ายทางสังคม สภาพเศรษฐกิจ/การทำงาน และ

แผนการในอนาคต พบว่าแรงงานที่ทำงานในฟาร์มกุ้ง/ปลา เกือบทั้งหมดอาศัยเป็นครอบครัว ในบ้านหลังเล็กๆ ใกล้บ่อที่รับผิดชอบ แรงงานส่วนใหญ่เป็นพม่า มอญ ซึ่งเคยมีอาชีพประมงมาก่อน อาศัยอยู่กับนายจ้าง มีหัวหน้าคนงาน/เจ้าของฟาร์มฯ ดูแลด้านเทคนิคการเลี้ยง การทำงานและการอยู่การกินของแรงงาน

คุณภาพชีวิตของกลุ่มเลี้ยงหอยนางรม ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า กลุ่มเลี้ยงหอยนางรมมีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีระดับคะแนนคุณภาพชีวิตร้อยละ 62.80 เมื่อพิจารณาคุณภาพชีวิตรายด้านพบว่า กลุ่มเลี้ยงหอยนางรมมีคุณภาพชีวิตในระดับสูงถึงสามด้าน อันดับแรกได้แก่ คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงาน มีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social integration) มีคะแนนคุณภาพชีวิตมากที่สุดคือ ร้อยละ 75.33 อันดับสองได้แก่ คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) มีคะแนนคุณภาพชีวิตร้อยละ 72.67 และอันดับสามได้แก่ลักษณะงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities) มีคะแนนคุณภาพชีวิตร้อยละ 68.00 ส่วนคุณภาพชีวิตที่ได้คะแนนต่ำได้แก่ ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (adequate and fair compensation) มีคะแนนร้อยละ 52.67 ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment) มีคะแนนร้อยละ 57.33 และด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานส่วนตัว (the total life space) มีคะแนนคุณภาพชีวิตร้อยละ 59.33 สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ อารีย์ เกษม และคมสันต์ (2554) ที่ให้สัมภาษณ์ โดยอารีย์ และคมสันต์ เป็นเจ้าของฟาร์มหอยนางรม และหอยแครง คุณภาพชีวิตด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (adequate and fair compensation) เนื่องจากไม่สามารถกำหนดราคาทั้งหอยแครง และหอยแมลงภู่ได้ พ่อค้าคนกลางจะเป็นคนกำหนดราคาซื้อตามขนาดของหอย ส่วนคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment) และด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานส่วนตัว (the total life space) โดยให้เหตุผลเนื่องจากการสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของชาวประมงชายฝั่ง ส่วนมากแล้วจะอยู่ใกล้กับแหล่งประกอบอาชีพ ทำให้มีความแออัด ไม่ค่อยถูกสุขลักษณะและปลอดภัยมากนัก บางครั้งจะประสบภัยธรรมชาติ อย่างเช่นการประภัยน้ำท่วมในปลายปี 2554 และจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานส่วนตัว (the total life space) เนื่องจากไม่สามารถกำหนดเวลาเป็นส่วนตัวได้ จึงใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพ ความสมดุลกับบทบาทชีวิตของตนเองครอบครัวและกิจกรรมอื่นๆจึงมีน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของเกษม ซึ่งเป็นลูกจ้างของฟาร์มหอย (2554) ที่ได้ประเมินคุณภาพชีวิตทั้ง 8 ด้านว่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (Social relevance) คืออยากให้สังคมของประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน มีความรับผิดชอบในด้านการผลิต การกำจัดของเสีย วิธีการด้านการตลาด การฝึกปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการรณรงค์ด้านการเมือง และอื่นๆ โดยมีองค์กรกลาง เช่น กลุ่มอนุรักษ์อ่าวบ้านดอนเป็นกลไกกลาง และเป็นตัวขับเคลื่อน ด้านสุขภาพตนเองไม่มีปัญหาด้านสุขภาพถึงแม้ว่าผลการตรวจสถานะสุขภาพจะมีดัชนีมวลกายเกินปกติ ความดันโลหิต และระดับไขมันในเลือดเกินปกติเล็กน้อย

คุณภาพชีวิตของกลุ่มเลี้ยงหอยแครง ผลการศึกษามีคุณภาพชีวิตโดยรวมในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมร้อยละ 60.26 เมื่อพิจารณาคุณภาพชีวิตรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่มีคะแนนมากน้อยต่างกัน คือคุณภาพชีวิตที่มีคะแนนสูงสุดได้แก่ คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) มีคะแนนคุณภาพชีวิตร้อยละ 64.00 ด้านลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social integration) มีคะแนนคุณภาพชีวิตร้อยละ 63.33 และด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานส่วนตัว (the total life space) มีคะแนนคุณภาพชีวิตร้อยละ 62.22 ซึ่งผลการศึกษานี้จะสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงหอยแครง (2554) ผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงหอยแครงส่วนใหญ่จะมีคุณภาพชีวิตในระดับต่ำได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment) คุณภาพชีวิต มีคะแนนคุณภาพชีวิต 50.66 ด้านลักษณะงานตั้งอยู่บนฐานของกฎหมาย หรือกระบวนการยุติธรรม (Constitutionalism) และด้านลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (social relevance) มีคะแนนคุณภาพชีวิตเท่าๆกันคือ ร้อยละ 56.00 (ตารางที่ 16) ทั้งนี้เนื่องจากการประกอบอาชีพเลี้ยงหอยแครงนั้น ต้องอาศัยทรัพยากรในชายฝั่ง ถ้ามีระบบการป้องกันด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี มีการกักน้ำเสียก่อนปล่อยลงทะเล ก็จะไม่ทำลายลูกหอยแครงชายฝั่ง แต่ถ้าไม่มีกฎหมายหรือระเบียบบังคับให้โรงงานต่างๆ ต้องกักน้ำเสียก่อนปล่อยลงทะเลจะส่งผลกระทบต่อเลี้ยงหอยแครง ส่วนด้านความยุติธรรมนั้น กลุ่มเลี้ยงหอยแครงให้สัมภาษณ์ด้านราคาหอยแครง และลูกพันธุ์จะถูกกำหนดโดยตลาดกลาง ในขณะที่ลูกพันธุ์จะถูกกำหนดราคาโดยผู้ผลิต ทำให้ผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งกลุ่มเลี้ยงหอยแครง จึงประเมินว่ามีคุณภาพชีวิตในด้านนี้ในระดับต่ำ และด้านกฎหมายในการป้องกันการขโมยหอยแครงจากฟาร์มชายฝั่ง

คุณภาพชีวิตของกลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู ผลการศึกษามีคุณภาพชีวิตโดยรวมในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมร้อยละ 60.53 เมื่อพิจารณาคุณภาพชีวิตรายด้านพบว่า คุณภาพชีวิตที่มีคะแนนระดับสูง (ดีถึงดีมาก) ได้แก่ ด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโต และความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) โดยมีคะแนนคุณภาพชีวิตร้อยละ 73.33 ส่วนด้านอื่นๆ มีระดับคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง ซึ่งด้านที่มีคะแนนมาก ได้แก่ ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานส่วนตัว (the total life space) มีคะแนนคุณภาพชีวิตร้อยละ 66.22 และด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (adequate and fair compensation) มีคะแนนคุณภาพชีวิตร้อยละ 63.66 คุณภาพชีวิตที่มีคะแนนในระดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment) ซึ่งมีคะแนนคุณภาพชีวิต ร้อยละ 51.33 ลักษณะงานตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม (Constitutionalism) และด้านลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (social relevance) มีคะแนนระดับคุณภาพชีวิตเท่าๆกันคือ ร้อยละ 52.00 (ตารางที่ 17) ผลการศึกษานี้จะสอดคล้องกับการสัมภาษณ์กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู โดยให้สัมภาษณ์ " การเลี้ยงหอยแมลงภู ไม่ค่อยขาดทุนเพราะการลงทุนเพียงครั้งเดียวตั้งแต่การปักเสาหลักไว้เป็นที่ยึดเกาะของหอย โดยหอยจะมากินดินโคลนตามที่อ่าวบ้านดอน แล้วเจริญเติบโต โดยไม่ต้องให้อาหาร.มีความวิตกกังวลอย่างเดียว คือ กลัวหอยจะตายก่อนโต และมีราคาจากน้ำเสีย " ที่ว่าน้ำเสียนั้นจะมีทั้งน้ำฝนมากเกินไป และน้ำเสียจากการ

ปนเปื้อน" แต่ถ้าสังคมมีความยุติธรรมเพียงพอก็จะสามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ ยกเว้นภัยธรรมชาติดังเช่น ปลายปี 2554 ส่วนมากหอยจะตายหมด

คุณภาพชีวิตของกลุ่มเลี้ยงปลา ผลการศึกษาพบว่า มีคุณภาพชีวิตภาพรวมในระดับปานกลาง โดยมีระดับคะแนนคุณภาพชีวิต ร้อยละ 56.93 และเมื่อพิจารณาระดับคะแนนคุณภาพชีวิตในแต่ละด้าน พบว่า ด้านลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social integration) มีระดับคะแนนมากที่สุดคือ ร้อยละ 64.67 รองลงมาได้แก่ด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) มีคะแนนร้อยละ 64.00 และด้านลักษณะงานเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities) มีคะแนนร้อยละ 62.00 ส่วนคุณภาพชีวิตที่มีระดับคะแนนในระดับต่ำได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment) มีคะแนนร้อยละ 48.67 ด้านลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (social relevance) มีคะแนนคุณภาพชีวิตร้อยละ 52.00 และด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานส่วนตัว (the total life space) มีคะแนนคุณภาพชีวิตร้อยละ 54.67 (ตารางที่ 18) ผลการศึกษาดังกล่าวจะสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของกลุ่มเลี้ยงปลา ที่ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า " การเลี้ยงปลาก็เหมือนๆ กับการเลี้ยงกุ้ง เหมือนเลี้ยงลูกอ่อน จะต้องให้อาหาร ให้อาหาร ฝึกระวังน้ำเสีย เพราะผลผลิตจะไม่คุ้มค่างกับต้นทุน เพราะมีต้นทุนสูง.สูงกว่ากุ้ง.แต่ปลาจะทนกว่ากุ้ง ถ้าได้กำไรบ้างก็คุ้มแล้วถือว่าอยู่ได้แล้ว . " "ทางด้านชีวิตความเป็นอยู่นั้น ต้องลูกตั้นดึกๆตั้น ก็ทนได้ ต้องฝึกระวังมากขึ้นเมื่อนานปลาโตพอจะขายได้ เพราะเดี๋ยวนี้โจรมาก ลูกจ้างต่างชาตึกมีมากขึ้น พูดกันไม่รู้เรื่อง รัฐต้องออกกฎหมายป้องกันลูกจ้างต่างชาตึกมากขึ้น " " เรื่องการพักผ่อน หรือทำอย่างอื่นนั้น ไม่เป็นไร เลี้ยงปลาไม่ต้องเฝ้าตลอดเวลา เพียงแต่ใช้ความสังเกตว่าปลาลอยหัว.แบบไหน.ขาดออกซิเจน.หรือโดนยาเบื่อ. อันนี้ต้องฝึกระวัง สังเกต " "ด้านสุขภาพก็ไม่น่าห่วง พบหมอตามนัดก็สบายใจได้"

คุณภาพชีวิตของกลุ่มประมงชายฝั่งอื่นๆ ผลการศึกษาพบว่า มีคุณภาพชีวิตภาพรวมในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนร้อยละ 62.60 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีคะแนนคุณภาพชีวิตระดับสูงในด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (adequate and fair compensation) มีคะแนนร้อยละ 71.33 และด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) มีคะแนนร้อยละ 70.00 ส่วนคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆในระดับปานกลาง และระดับคุณภาพชีวิตที่อยู่ในระดับปานกลางแต่มีค่าคะแนนในระดับต่ำได้แก่ ด้านลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (social relevance) มีคะแนนร้อยละ 52.00 ด้านลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social integration) และด้านลักษณะงานตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม (Constitutionalism) มีระดับคะแนนเท่าๆกันคือร้อยละ 55.33 (ตารางที่ 19) ผลการศึกษาดังกล่าวจะสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของกลุ่มประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอื่นๆ เช่น ผลการให้สัมภาษณ์ของผู้เลี้ยงปูน้ำจืด เลี้ยงปูเปี้ยว (2554) ซึ่งจะต้องใช้ความพยายามสูง และจะต้องฝึกระวังทุกระบวนการหรือทุกขั้นตอน เนื่องจาก มีโอกาสตายได้ตลอดกระบวนการเลี้ยง " เลี้ยงปูน้ำจืดนอกจากจะต้องใช้ความชำนาญในการเลือกแม่พันธุ์แล้ว..จะต้องมีความรู้ตั้งแต่การผสมพันธุ์ วงจรชีวิต ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลอกคราบ...การให้อาหาร และขั้นตอนอื่นๆ อีกหลายขั้นตอน...จนถึงการขนส่งสู่ตลาด " เลี้ยงปูน้ำจืดตรงที่ขายได้ราคาดี แต่ต้องตรงตามความต้องการของตลาด ด้านราคาถือว่ายุติธรรมแล้ว "

กลุ่มตัวอย่างที่จับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่า มีคุณภาพชีวิตโดยรวมในระดับปานกลาง คะแนนร้อยละ 54 โดยมีคุณภาพชีวิตลักษณะงานเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities) อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 76.66) คุณภาพชีวิตด้านอื่นๆอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า คะแนนคุณภาพชีวิตที่น้อยหรือต่ำสุดได้แก่ด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) มีคะแนนร้อยละ 48.00 รองลงมาได้แก่ ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (adequate and fair compensation) คะแนนร้อยละ 50.66 ด้านลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (social relevance) และด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment) มีคะแนนเท่าๆกันคือ ร้อยละ 52.00 (ตารางที่ 20) ผลการศึกษาสอดคล้องกับการสัมภาษณ์กลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ โดยเครื่องมือส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องมือที่ใช้กันมาตั้งแต่รุ่นเก่าก่อน และตกทอดกันมา คุณภาพชีวิตที่อยู่ในระดับต่ำของกลุ่มนี้ได้แก่ ด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) ทั้งนี้เนื่องจาก การหาสัตว์น้ำตามธรรมชาติ ผู้ประกอบอาชีพสามารถที่จะปรับเปลี่ยน หรือเลือกที่จะทำได้เองตามฤดูกาลได้อย่างเสรี จึงไม่ค่อยมีองค์กรหรือหน่วยงานใดที่จะเข้ามาช่วยบริหารจัดการอย่างเป็นระบบหรือ จัดตั้งกลุ่มต่างๆขึ้น โดยตัวแทนกลุ่มให้สัมภาษณ์ " เพราะเราไม่ค่อยมีเงินลงทุน จึงใช้เครื่องมือที่มีมาตั้งแต่ก่อน..เป็นพวก..เบ็ดราว..ไซดักปลา มีการจับปลาตุ๊กทะเลในรูด้วยในบริเวณน้ำตื้น โดยใช้ไซ สวิง ไม้พาย ส่วนเวลากลางคืนเมื่อน้ำใส ออกหาปลา ใช้ฉมวกแทงปลา ถ้าหาปลาบริเวณป่าชายเลน หรือตามลำคลอง..จะดักปลาด้วยแร้ว..ไซ..จับกุ้งด้วยฉมวกและ ไซตามวิถีชีวิตชาวใต้แต่ดั้งเดิม ..แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าสิ่งดี ๆ เหล่านี้กำลังเปลี่ยนแปลงไปตามสังคมปัจจุบัน ..คงต้องฝากให้คนรุ่นหลังทุกคนช่วยกันอนุรักษ์และพัฒนาในทางที่ถูกที่ควร..คนรุ่นเก่าก็สบายใจแล้ว" "สรุปแล้วพวกเรา..อยู่กันได้ ..ถ้าไม่ฟุ่มเฟือย คุณภาพชีวิตที่ว่า..เป็นกลางๆ ไม่ดี..ไม่เลวร้าย"

การอภิปรายผลคุณภาพชีวิตรายด้านของกลุ่มตัวอย่าง

1. คุณภาพชีวิตด้านการได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม (Adequate and fair compensation) คือ ค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานนั้นจะต้องมีความเพียงพอในการดำรงชีวิตตามมาตรฐานการครองชีพ ที่สมเหตุสมผลในสังคมนั้นๆ สำหรับค่าตอบแทนที่มีความยุติธรรมก็เกิดจากการเปรียบเทียบค่าตอบแทนจากการทำงานในลักษณะงานและความรับผิดชอบที่คล้ายคลึงกันหรือเปรียบเทียบกัน โดยสรุปผลการศึกษาคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทำประมงชายฝั่งอื่นๆ มีคุณภาพชีวิตด้านค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม (Adequate and fair compensation) อยู่ในระดับสูง ส่วนกลุ่มอื่นๆ มีคุณภาพชีวิตด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มทำประมงอื่นๆ สามารถปรับเปลี่ยนการประกอบอาชีพตามความต้องการของสังคมหรือตลาดได้ โดยไม่มุ่งเน้นในการประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียวเหมือนกลุ่มอื่นๆ จึงทำให้ได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอ สอดคล้องกับ การให้สัมภาษณ์ของกลุ่มเลี้ยงปูน้ำจืดเลี้ยงปูเปี้ยว ที่สามารถตั้งราคาผลผลิตของตนเองตามคุณภาพที่ตลาดต้องการได้ ในขณะที่กลุ่มอื่นๆ

คำตอบแทน ค่าจ้าง หรือราคาผลผลิตขึ้นกับพ่อค้าคนกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของกุลล สุนทรธาดา (2553) ศึกษาว่า ทำไมแรงงานไทยจึงไม่ทำงานในอุตสาหกรรมประมงและประมงต่อเนื่อง และคุณภาพชีวิตของแรงงาน ที่ทำงานในอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นอย่างไรมั้ยจึงเลือกศึกษาที่ภาคใต้ คือจังหวัดสุราษฎร์ธานีก่อน และมีการผลิตกุ้งที่ครบวงจร ตั้งแต่การเพาะเลี้ยงลูกกุ้ง ฟาร์มกุ้ง และการแปรรูปกุ้งในรูปแบบต่างๆ จนถึงส่งออก ซึ่งแต่ละขั้นตอนต้องการใช้แรงงานจำนวนมาก พบว่าการทำงานในฟาร์มกุ้ง ต้องเป็นคนขยันขันแข็ง เพราะต้องใช้ เวลาส่วนใหญ่ในการดูแลกุ้งด้วยความเอาใจใส่ (บางทีอาจต้องดูแลมากกว่าลูก/ครอบครัว) ทั้งการให้อาหารวัน ละ 4-5 ครั้ง ต้องดูแลความสะอาดของบ่อ ต้องสังเกตการกินอาหาร การเจ็บป่วย/โรคของกุ้ง คอยเติมออกซิเจน ในบ่อ บำบัดน้ำเสียจากบ่อ เป็นต้น จนกว่ากุ้งจะโตได้ขนาดที่ขายได้ราคาดี ถ้ากุ้งเกิดตายหรือเป็นโรค ก็อาจ ไม่ได้เปอร์เซ็นต์จากการขายกุ้ง จะได้รับเฉพาะเงินเดือน ซึ่งสูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำไม่มาก ซึ่งด้านชีวิตความเป็นอยู่ การอยู่อาศัย เครือข่ายทางสังคม สภาพเศรษฐกิจ/การทำงาน และแผนการในอนาคต พบว่า แรงงานที่ทำงาน ในฟาร์มกุ้ง/ปลา เกือบทั้งหมดอาศัยเป็นครอบครัว ในบ้านหลังเล็กๆ ใกล้บ่อที่รับผิดชอบ แรงงานส่วนใหญ่เป็น พม่า มอญ ซึ่งเคยมีอาชีพประมงมาก่อน อาศัยอยู่กับนายจ้าง มีหัวหน้าคนงาน/เจ้าของฟาร์มฯ ดูแลด้านเทคนิค การเลี้ยง การทำงานและการอยู่การกินของแรงงาน แรงงานเกือบทุกครอบครัว/คนก็มีโทรศัพท์มือถือ มี เครือข่ายทางสังคมทั้งในพื้นที่ที่ทำงานหรือต่างพื้นที่ ทำให้แรงงานพม่าสามารถย้ายงานกันไม่ยาก โดยเฉพาะ แรงงานที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายจะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานหรือเปลี่ยนนายจ้างบ่อย แรงงานที่จด ทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายมักได้ค่าแรงใกล้เคียงกับค่าจ้างขั้นต่ำ และมีแรงจูงใจ ส่วนที่เป็นแรงงานที่ไม่ได้จด ทะเบียนก็อาจได้ค่าจ้างต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ ไม่ต้องถูกนายจ้างหักค่าจดทะเบียน แต่ก็อาจถูกหักค่าคุ้มครอง แต่ก็ มีรายได้เหลือหลังจากหักค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเสื้อผ้า จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่นๆ นอกเหนือจากกลุ่มประมงชายฝั่งอื่นๆ ประเมินคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง

2. คุณภาพชีวิตด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพ (Safe and healthy working condition) หมายถึง คุณภาพชีวิตที่ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ประกอบการอาชีพไม่ควรอยู่ใน สภาพแวดล้อมที่ไม่ดี ทั้งต่อร่างกายและการทำงานหรือการประกอบอาชีพ ผลการศึกษาโดยพบว่าคุณภาพชีวิต ของกลุ่มตัวอย่าง ทุกกลุ่มอาชีพมี คุณภาพชีวิตด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัย และส่งเสริม สุขภาพ (Safe and healthy working condition) อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาระดับคะแนนคุณภาพ ชีวิตผลการศึกษาพบว่า ในกลุ่มทำประมงชายฝั่งอื่นๆ ระดับคะแนนคุณภาพชีวิตด้านนี้สูงกว่ากลุ่มอื่นๆ ทั้งนี้ อธิบายได้ว่า จากลักษณะของกลุ่มทำประมงชายฝั่งอื่นๆ สามารถเลือกประกอบอาชีพได้หลายอย่าง ตามความ ชำนาญ เหมาะสมและหรือความต้องการของตลาด กลุ่มนี้สามารถที่จะหลีกเลี่ยงการประกอบอาชีพที่ไม่ปลอดภัย หรือแหล่งประกอบอาชีพที่ไม่ปลอดภัยหรือส่งเสริมสุขภาพ จากการสัมภาษณ์กลุ่มเลี้ยงปูเปี้ยว (2554) โดยให้ สัมภาษณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการทำประมงชายฝั่ง เช่น ช่วงน้ำหลากก็จะเลี้ยงปูเปี้ยวในบ่อกุ้งร้างซึ่งอาจจะ ปรับสภาพบ่อกุ้งให้เหมาะสม แต่ถ้าน้ำลดก็จะบริการปูเปี้ยวบริเวณป่าชายเลน ที่ใกล้ๆ บ้านโดยสามารถหลีกเลี่ยง ป่าชายเลนที่เสื่อมโทรมหรือมีสารอันตราย ซึ่งจะเป็นอันตรายแก่ผู้ประกอบการอาชีพเองและผู้บริโภคปูเปี้ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ รศ.ดร. สืบพงศ์ ธรรมชาติ และคณะฯ (2547) ได้ศึกษาลำดับความสำคัญของปัญหา และความต้องการของประชาชนเพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่มี

ความสำคัญคือปริมาณของสัตว์น้ำในพื้นที่ต่างๆ ของการทำประมงพื้นบ้านดังกล่าวลดลงไปมาก ทำให้จับสัตว์น้ำได้น้อย มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตด้านเศรษฐกิจอย่างยิ่ง และพบว่าสาเหตุของปัญหาคือการถ่ายเทของน้ำในแม่น้ำปากพนังมีน้อย เนื่องมาจากการเปิดประตูน้ำอุทกวิทยาประสิทธิ์เป็นเวลานานน้อย เกิดความเปลี่ยนแปลงของวงจรชีวิตสัตว์น้ำ ปลาหลายชนิดสูญพันธุ์ไปและเกิดสภาพตื้นเขินและผักตบชวาในลำน้ำมีมาก ทำให้น้ำเน่าเหม็นในบางพื้นที่ อันเป็นเหตุให้เกิดปัญหาในการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ กรณีของประมงพื้นบ้านริมฝั่งทะเลเหตุสำคัญที่ทำให้ปริมาณสัตว์น้ำลดลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งปลา คือ เรืออวนลากขนาดใหญ่ เรืออวนรุน และเรือคันไซปู การจับปลาดังกล่าวนี้จะจับได้ปริมาณมาก สัตว์น้ำขนาดเล็กก็ถูกจับด้วย ดังนั้นจึงทำให้ปริมาณของสัตว์น้ำลดลงอย่างรวดเร็ว และขาดช่วงวงจรการขยายพันธุ์ของสัตว์น้ำชายฝั่งทะเล ป่าชายเลนอันเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำถูกทำลายจำนวนมาก มีปัญหามลพิษ จากการใช้สารเคมีในการทำเกษตรต่างๆ ทั้งการปลูกพืช และการเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลี้ยงกุ้ง (นากุ้ง) น้ำจากนากุ้งส่งผลต่อการเกิดสภาพน้ำเสียในแหล่งน้ำ ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพในเรื่องน้ำใช้ รวมทั้งส่งผลกระทบต่อสุขภาพและการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำด้วย ความต้องการของประชาชนในชุมชนคือ ต้องการให้ลุ่มน้ำปากพนังมีสภาพเหมาะกับการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำ เพราะจะเป็นการเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำได้ ผลการศึกษาครั้งนี้ทุกกลุ่มตัวอย่างจึงมีคุณภาพชีวิตด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพ (Safe and healthy working condition) อยู่ในระดับปานกลาง

3. คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities) หมายถึง โอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล ในการพัฒนาและการใช้ความสามารถของผู้ประกอบอาชีพตามทักษะและความรู้ที่มีซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบอาชีพรู้สึก ว่าตนมีคุณค่า และรู้สึกท้าทายในการทำงาน ได้ใช้ความสามารถในการทำงานเต็มที่รวมทั้งความรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการทำงาน ผลการศึกษาโดยพบว่า คุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่มีระดับคะแนนคุณภาพชีวิตในระดับสูง 3 อันดับแรกได้แก่ กลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ ร้อยละ 76.66 กลุ่มเลี้ยงกุ้ง ร้อยละ 69.33 และกลุ่มเลี้ยงหอยนางรม ร้อยละ 68.00 จากลักษณะของทั้ง 3 กลุ่มที่มีคะแนนคุณภาพชีวิตในระดับดีถึงดีมาก สามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่ต้องลงทุนมากนักแต่ต้องใช้เวลาและการสังเกต ช่วงจังหวะว่าเมื่อใดจะจับสัตว์น้ำชนิดใดโดยใช้เครื่องมืออะไร ทำให้มีโอกาสที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดีจากคุณภาพของผลผลิตหรือปริมาณของผลผลิตตามที่คาดหวังจึงประเมินคุณภาพชีวิตด้านนี้ในระดับสูงหรือดีมาก เช่นเดียวกับกลุ่มเลี้ยงกุ้ง และกลุ่มเลี้ยงหอยนางรม จากการสัมภาษณ์พบว่าจะต้องใช้ทักษะ และความสามารถสูง เพราะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการดูแลกุ้งด้วยความเอาใจใส่ (บางทีอาจต้องดูแลมากกว่าลูก/ครอบครัว) ทั้งการให้อาหารวันละ 4-5 ครั้งต้องดูแลความสะอาดของบ่อ ต้องสังเกตการกินอาหาร การเจ็บป่วย/โรคของกุ้ง คอยเติมออกซิเจนในบ่อ บำบัดน้ำเสียจากบ่อ เป็นต้น จนกว่ากุ้งจะโตได้ขนาดที่ขายได้ราคาดี.ในขณะที่กลุ่มหอยนางรมก็ต้องเฝ้าระวังภาวะมลพิษของน้ำ หรืออุณหภูมิที่เหมาะสมซึ่งถ้าหากไม่มีการพัฒนาความรู้ความสามารถก็อาจจะทำให้สูญเสียผลผลิตได้ระดับปานกลาง

4. คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) หมายถึง ควรให้ความสนใจโดยการให้ลูกจ้างหรือผู้ประกอบอาชีพได้เพิ่มความสามารถ

ในการทำงานของเขามากกว่าที่จะคอยเป็นผู้ทำให้เขาทำตาม จะต้องมอบหมายงานใหม่ หรืองานที่ต้องใช้ความรู้ หรือทักษะที่ต้องเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต จะต้องเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาภายในการประกอบอาชีพ ผลการศึกษากลุ่ม เลี้ยงกุ้งและกลุ่มเลี้ยงหอยนางรมมีระดับคะแนนคุณภาพชีวิตในระดับสูงหรือในระดับที่ดีถึงดีมากแต่กลุ่มหอยนางรม มีคะแนนคุณภาพชีวิตน้อยกว่า จากผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ว่า ทั้งกลุ่มเลี้ยงกุ้ง และกลุ่มเลี้ยงหอยนางรม เป็นกลุ่มที่จะต้องใช้เวลา ความชำนาญ ทักษะ และจะต้องมีความต่อเนื่องจึงจะสามารถพัฒนาผลผลิตทั้งปริมาณและ คุณภาพได้ และกลุ่มตัวอย่างส่วนมากจะเป็นลูกจ้าง (ตารางที่ 1) จึงทำให้คุณภาพชีวิตด้านนี้มีความจำเป็นในการ ขึ้นเงินเดือนปรับตำแหน่งงานให้สูงขึ้นตามผลปฏิบัติงานซึ่งจะต้องมีการแข่งขันด้านคุณภาพ ในขณะที่กลุ่มจับสัตว์ น้ำตามธรรมชาติมีคะแนนคุณภาพชีวิตในด้านนี้ต่ำมาก คือร้อยละ 48 (ตารางที่ 19) อธิบายได้ว่า กลุ่มจับสัตว์น้ำ ตามธรรมชาติจะเป็นกลุ่มที่ประกอบอาชีพด้วยตนเอง ไม่มีลูกจ้าง (ตารางที่ 1) ดังนั้น การประเมินคุณภาพชีวิตใน ด้านลักษณะงานส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงแก่ผู้ปฏิบัติงานนั้น อาจจะไม่มีความสำคัญกับกลุ่มนี้ เพราะประกอบอาชีพด้วยตนเอง ผลผลิตจะมากขึ้นขึ้นกับการปฏิบัติของตนเอง จึงประเมินคุณภาพชีวิตในด้านนี้ ในระดับปานกลางสอดคล้องกับชวาร์ตน์ เสียงชิต (2553) ที่ได้สรุปรายงานผลโครงการบ้านมั่นคงไทยเข้มแข็ง ภาคใต้โดยสำนักงานปฏิบัติการภาคใต้ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) หรือพอช.ภาคใต้ จนถึงเดือน พฤษภาคม 2553 มีการดำเนินงานใน 14 จังหวัด โดยเน้นการพัฒนา 3 เรื่องคือ 1) การพัฒนาที่อยู่อาศัยตาม โครงการบ้านมั่นคงซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายคนจนในเมือง 40 ชุมชน 5,500 ครอบครัว 2) การแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัย และการประกอบอาชีพของพี่น้องในชนบทใน 14 ตำบล และ3) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน โดยการจัดกลุ่มออมทรัพย์/สหกรณ์ของชุมชนโดยขบวนชุมชนและเครือข่าย การพัฒนาชุมชนในอนาคต มี กระบวนการพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิต อาชีพรายได้ สังคม สิ่งแวดล้อมชุมชนและเมืองโดยขบวนชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เกิดขบวนชุมชนในรูปของเครือข่ายชุมชนเมือง ที่จะเป็นพลังสำคัญของการพัฒนาชุมชนและ ท้องถิ่น เชื่อมโยงเพื่อนชุมชนอื่น ๆ ในเมือง และการเชื่อมโยงเครือข่ายทุกระดับ

5. คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social integration) คือ การที่ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ประกอบอาชีพรู้สึกว่ามีคุณค่า ได้รับการยอมรับและร่วมมือกันทำงาน จากกลุ่มเพื่อนร่วมงานรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มผู้ร่วมงาน มีการเปิดเผยตนเอง มีบรรยากาศในการทำงานที่ ดี ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะในหน่วยงาน ปราศจากการถือคติและการทำลายซึ่งกันและกัน ผลการศึกษพบว่ากลุ่ม ตัวอย่างที่มีคุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social integration) ในระดับสูง หรือระดับที่ดีถึงดีมาก ผลการศึกษากลุ่มเลี้ยงหอยนางรมมีระดับคะแนนคุณภาพชีวิตใน ระดับสูงหรือในระดับที่ดีถึงดีมาก จากผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มเลี้ยงหอยนางรม เป็นกลุ่มที่จะต้องใช้เวลา ความชำนาญ ทักษะ และจะต้องมีความต่อเนื่องจึงจะสามารถพัฒนาผลผลิตทั้งปริมาณและคุณภาพได้ และกลุ่ม ตัวอย่างส่วนมากจะเป็นลูกจ้าง (ตารางที่ 1) จึงทำให้คุณภาพชีวิตด้านนี้มีความจำเป็นในการขึ้นเงินเดือนปรับ ตำแหน่งงานให้สูงขึ้นตามผลปฏิบัติงานซึ่งจะต้องมีการแข่งขันด้านคุณภาพ จากการสัมภาษณ์กลุ่มหอยนางรม (2554) พบว่า มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน หรือการจัดตั้งเครือข่าย เพื่อใช้พัฒนาในการประกอบอาชีพให้ มีผลผลิตที่ดีมีคุณภาพซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ ต่อไปทำให้บรรยากาศในการประกอบอาชีพที่ดี มีการ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกันได้ ในขณะที่กลุ่มที่ทำประมงชายฝั่งอื่นๆ มีระดับคะแนนคุณภาพชีวิตในระดับ

ปานกลางแต่มีค่าคะแนนในระดับต่ำ อธิบายได้ว่ากลุ่มทำประมงชายฝั่งอื่นๆ มีโอกาสเลือกและมีทางเลือกในการประกอบอาชีพ แหล่งประกอบอาชีพหรือแม้แต่ช่วงเวลา และเครื่องมือในการประกอบอาชีพ จึงทำให้การที่ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ประกอบอาชีพรู้สึกว่าจะไม่จำเป็นต้องได้รับการยอมรับและร่วมมือกันทำงานจากกลุ่มเพื่อนร่วมงานอื่นสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ทำประมงชายฝั่งอื่นๆ ที่รู้สึกว่าตนเองเป็นผู้ที่สามารถจัดการกับการประกอบอาชีพของตนเองได้ และการประกอบอาชีพของตนเองอาจจะไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับกลุ่มอื่น แต่ก็ไม่ใช่ขัดขวางหรือทำลายล้างการประกอบอาชีพของกลุ่มอื่นจึงประเมินคุณภาพชีวิตด้านนี้ในระดับปานกลาง

6. คุณภาพชีวิตด้านประชาธิปไตยในองค์การ (Constitutionalism) คือ พนักงานหรือลูกจ้างมีสิทธิอะไรบ้าง และจะปกป้องสิทธิของตนเองได้อย่างไรบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมขององค์กรนั้นๆ ว่ามีความเคารพสิทธิส่วนตัวมากน้อยเพียงใด ยอมรับในการขัดแย้งทางความคิด รวมทั้งวางมาตรฐานให้ผลตอบแทนที่ยุติธรรมแก่พนักงาน มีการจัดเตรียมงานให้เกิดความเหมาะสมและมีความสัมพันธ์กัน จากผลการศึกษา พบว่ากลุ่มเลี้ยงหอยนางรม มีระดับคะแนนคุณภาพชีวิตในด้านนี้สูงสุดในทุกกลุ่ม โดยมีคะแนนในระดับปานกลาง จากการสัมภาษณ์กลุ่มเลี้ยงหอยนางรม " ลักษณะการประกอบอาชีพเลี้ยงหอยนางรม จะมีการว่าจ้างแรงงานเครือญาติ เนื่องจากจะต้องเฝ้าหอยในทะเล มีการทำงานร่วมกันแบบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมออกความคิดเห็น..ที่สำคัญ ความคิดเห็นของคนงานหรือคนเฝ้าฟาร์มหอยจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพหอยของฟาร์มนั้นๆ เพราะเขาอยู่ใกล้ชิดตลอดเวลา เรา..เจ้าของก็ต้องฟังการรายงานหรือบอกกล่าวจากเขา ..เพราะนานๆ จึงจะไปดูที่ฟาร์มสักที..บางทีก็ต้องให้เขาตัดสินใจเองช่วงเราไม่อยู่ " จากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มเจ้าของฟาร์ม สามารถอธิบายได้ว่าการมีเครือญาติเป็นลูกจ้างสามารถแสดงความคิดเห็น เสนอสิทธิต่างในการประกอบอาชีพ มีการแจ้งผลตอบแทนให้รับทราบ และลูกจ้างสามารถโต้แย้งในบางสิ่งบางอย่างที่มีผลประโยชน์แก่การประกอบอาชีพ การประเมินคุณภาพชีวิตของกลุ่มนี้ซึ่งมีทั้งลูกจ้างและเจ้าของฟาร์มจึงอยู่ในระดับปานกลาง ด้านกลุ่มที่มีคะแนนคุณภาพด้านนี้น้อยที่สุดได้แก่กลุ่มเลี้ยงกุ้ง จากการสัมภาษณ์เจ้าของบ่อกุ้ง " การทำนากุ้งมันไม่ใช่แต่ว่าลงทุนแล้วให้ลูกจ้าง มาดูแลให้ เรา ..เจ้าของต้องมีความรู้ในหลายๆ ด้าน และต้องจัดการเองทุกขั้นตอน ..เว้นแต่ว่า..การใช้แรงงาน..เราต้องพึ่งคนงาน หลายสิ่งหลายอย่างต้องชัดเจนและมีความรู้จริง ..แล้วต้องตรงเวลาเป๊ะเลย..ที่สำคัญ..ความรับผิดชอบต้องมาที่หนึ่ง..ไม่จู้จี้จemandตัว " สอดคล้องกับการศึกษาของกุศล สุนทรธาดา (2553) ศึกษาจากข้อสงสัยว่าทำไมแรงงานไทยจึงไม่ทำงานในอุตสาหกรรมประมงและประมงต่อเนื่อง และคุณภาพชีวิตของแรงงานที่ทำงานในอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นอย่างไรโดยศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานีก่อน ผลการศึกษาพบว่าแรงงานไทยในปัจจุบันหันไปทำอาชีพอื่นที่มีรายได้มากกว่า เช่นรับจ้างกรีดยางหรืองานบริการเป็นต้น เพราะการทำงานในฟาร์มกุ้ง ต้องเป็นคนขยันขันแข็ง เพราะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการดูแลกุ้งด้วยความเอาใจใส่ (บางที่อาจต้องดูแลมากกว่าลูก/ครอบครัว) ทั้งการให้อาหารวันละ 4-5 ครั้งต้องดูแลความสะอาดของบ่อ ต้องสังเกตการกินอาหาร การเจ็บป่วย/โรคของกุ้ง คอยเติมออกซิเจนในบ่อ บำบัดน้ำเสียจากบ่อ เป็นต้น จนกว่ากุ้งจะโตได้ขนาดที่ขายได้ราคาดี (ประมาณ 4-6 เดือน) ถ้ากุ้งเกิดตายหรือเป็นโรค ก็อาจไม่ได้เปอร์เซ็นต์จากการขายกุ้ง จะได้รับเฉพาะเงินเดือน ซึ่งสูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำไม่มากนัก จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างประเมินคุณภาพชีวิตด้านนี้ในระดับปานกลางแต่คะแนนในระดับต่ำ (ตารางที่ 12) เนื่องจากลูกจ้างหรือคนงานจะมองว่าถ้ากุ้งตายเขาจะไม่ได้เปอร์เซ็นต์จากการเลี้ยงกุ้งเพราะจะมองว่าไม่ยุติธรรมกับคนงานหรือลูกจ้าง

7. **คุณภาพชีวิตด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว (Total life space)** หมายถึงบุคคลจะต้องจัดความสมดุลให้เกิดขึ้นในชีวิต โดยจะต้องจัดสรรบทบาทให้สมดุล จัดเวลาในการทำงานของตนเองให้เหมาะสมและ มีความสมดุลกับบทบาทชีวิตของตนเองครอบครัวและกิจกรรมอื่นๆ ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานส่วนตัว (the total life space) กลุ่มที่มีคะแนนระดับคุณภาพชีวิตมากที่สุดได้แก่ กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ จากการสัมภาษณ์ กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ (2554) "การเลี้ยงหอยแมลงภู่ ไม่ยากเหมือนที่คิด..เหนื่อยสักนิด.ตอนใช้ไม้ไผ่ปักในทะเลประมาณ 3 เดือน เพื่อให้ลูกหอยแมลงภู่มานะ และตอนนำลูกหอยแมลงภู่มานะแบ่งเลี้ยงบนไม้ไผ่อีกหลาย ๆ ลำ โดยเอาอวนมาหุ้มเพื่อป้องกันหอยร่วง เลี้ยงไปประมาณ 7-8 เดือนก็จะได้หอยที่มีขนาด 20 ตัวต่อกิโลกรัม ก็นำมาขายได้แล้ว และถ้าชุดเพรียงทำความสะอาดจะขายได้ราคาเพิ่มขึ้นอีก ปีหนึ่งๆทำเงินได้ประมาณ 150,000 บาท ซึ่งก็ดีกว่าการทำประมงชายฝั่งอย่างอื่น เพราะเป็นอาชีพที่รายได้แน่นอน ตลาดมีความต้องการสม่ำเสมอ ไม่มีปัญหาเรื่องราคา..ถ้ารู้จักเลี้ยงแล้วหลังๆ จะไม่เหนื่อยแล้ว..มีเวลาเหลือไว้ทำอื่นๆได้มาก..ไม่ต้องเฝ้าตลอดเวลา " กลุ่มที่มีคะแนนระดับคุณภาพชีวิตมากอันดับสองได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ทำประมงชายฝั่งอื่นๆ โดยประเมินคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง อธิบายผลการศึกษาได้ว่า ลักษณะกลุ่มอาชีพที่ทำประมงชายฝั่งอื่นๆ จะมีความหลากหลายในการประกอบอาชีพ และสามารถที่จะปรับเปลี่ยนเวลาให้เหมาะสมกับตนเองได้ เช่นการเลี้ยงปูนิม การเลี้ยงปูเปี้ยว จากการสัมภาษณ์ "การเลี้ยงปูนิม มีหลายขั้นตอนก็จริงอยู่ แต่เราก็สามารถปรับเวลาเพื่อที่จะใช้ทำอย่างอื่นได้บ้างเมื่อจำเป็น..ไม่ต้องเฝ้าอยู่ตลอดเวลา..มีเวลาไปออกกำลังกาย...ไปเที่ยวกับเพื่อนฝูง..หรือเวลาจะอยู่กับครอบครัวสบายมาก " การสัมภาษณ์ผู้เลี้ยงปูเปี้ยว (2554) " ดูเหมือนว่าจะไม่ค่อยลงทุน ..แต่จริงๆแล้ว..ลงทุนด้านเวลา..ให้อาหาร..จับปูเปี้ยว..แต่ก็สามารถทำให้เป็นกิจกรรมในครอบครัวได้..เด็กก็ได้สนุกสนาน..เราก็ได้งานได้เงินมาใช้จ่าย..สรุปลงแล้วไม่มีปัญหาเรื่องเวลา. ยังได้ทำหน้าที่ดูแลรักษาป่าชายเลนแหล่งทำมาหากินได้อีก " แต่ผลการศึกษาพบว่าในกลุ่มอาชีพอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติมีคะแนนคุณภาพชีวิตในระดับที่ต่ำสุด คือร้อยละ 54 อันดับรองได้แก่ กลุ่มเลี้ยงกุ้งและกลุ่มเลี้ยงปลา มีคะแนนคุณภาพชีวิตร้อยละ 54.67 อธิบายได้ว่า ลักษณะการเลี้ยงกุ้งและปลา ต้องใช้เวลาในการดูแลในหลายๆด้าน จะต้องใช้ทักษะ และความสามารถสูง เพราะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการดูแลด้วยความเอาใจใส่ ทั้งการให้อาหารวันละ 4-5 ครั้งต้องดูแลความสะอาดของบ่อ ต้องสังเกตการกินอาหาร การเจ็บป่วย/โรคของกุ้ง คอยเติมออกซิเจนในบ่อ บำบัดน้ำเสียจากบ่อ เป็นต้น จนกว่ากุ้งจะโตได้ขนาดที่ขายได้ราคาดี.ในขณะที่กลุ่มเลี้ยงปลา ก็ต้องเฝ้าระวังภาวะมลพิษของน้ำ การให้อาหาร ทั้งสองกลุ่มจึงมีคุณภาพชีวิตด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานส่วนตัว ในระดับปานกลาง แต่ระดับคะแนนคุณภาพชีวิตในระดับต่ำ

8. **คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานเกี่ยวข้องกับสังคม (Social relevance)** คือ การที่ลูกจ้าง หรือผู้ประกอบการอาชีพมีความรู้สึกว่าการกระทำนั้นเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีความรับผิดชอบต่อสังคมรวมทั้งกลุ่มอาชีพของตนได้ทำประโยชน์ให้สังคม เช่น ความรู้สึกของกลุ่มเลี้ยงปูเปี้ยวที่รับรู้ว่าการอาชีพของตนมีส่วนรับผิดชอบต่อสังคมในด้านฟื้นฟูป่าชายเลน การกำจัดของเสียจากการประกอบอาชีพ ของกลุ่มเลี้ยงกุ้ง และการมีส่วนร่วมในการรณรงค์ด้านการเมือง การเข้าร่วมเวทีเสวนาหรือแม้แต่การสมัครใจเข้าร่วมในโครงการวิจัยครั้งนี้และอื่นๆ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงหอยนางรม มีระดับคะแนนคุณภาพชีวิตด้าน

ลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคมมากกว่ากลุ่มอื่นๆ (ร้อยละ 61.33) อธิบายผลการศึกษาได้ว่า กลุ่มหอยนางรม มีลักษณะการประกอบอาชีพที่จะต้องมีความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นๆ ทางสังคม เช่น การเป็นสมาชิกกลุ่มหอยนางรมในการพัฒนาคุณภาพหอย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีหอยจะต้องสด สะอาด มีคุณภาพและมีระบบเลี้ยงที่ดีเชื่อถือได้ การให้ความร่วมมือในด้านการควบคุมผลิตผล มีประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม จึงทำให้คุณภาพชีวิตที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคมของกลุ่มเลี้ยงหอยนางรมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มอาชีพอื่น มีคะแนนคุณภาพชีวิตในระดับปานกลางเช่นกัน แต่ระดับคะแนนต่ำกว่ากลุ่มเลี้ยงหอยนางรม ได้แก่กลุ่ม เลี้ยงกุ้ง น้อยสุด (ร้อยละ 49.33) กลุ่มเลี้ยงหอยแครงร้อยละ 56 กลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ กลุ่มทำประมงชายฝั่งอื่นๆ และกลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติมีคะแนนเท่าๆกันคือร้อยละ 52 อธิบายได้ว่าทั้ง 6 กลุ่มล้วนเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม แต่จะต่างกันในลักษณะของกลุ่มสัมพันธ์ทางสังคม และส่วนมากแล้วเกือบทุกกลุ่ม จะเกี่ยวข้องกับสังคมทั้งโดยตรง และโดยอ้อม ทั้งด้านความร่วมมือในการประกอบอาชีพ และความร่วมมือในการพัฒนาผลผลิตตามนโยบายหลักของจังหวัด คุณภาพชีวิตด้านนี้จึงมีคะแนนใกล้เคียงกันในระดับปานกลาง หลากๆ กลุ่ม

สรุป การอภิปรายผลในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่ม มีคะแนนคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณา ระดับคะแนนและค่าร้อยละของคะแนนคุณภาพชีวิต แบ่งเป็น สองกลุ่มคือ กลุ่มที่คะแนนมากกว่า 900 คะแนน ได้แก่ กลุ่มเลี้ยงหอยนางรม 942 คะแนน (ร้อยละ 62.80) กลุ่มประมงชายฝั่งอื่นๆ 939 คะแนน (ร้อยละ 62.60) กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ 908 คะแนน (ร้อยละ 60.53) และกลุ่มเลี้ยงหอยแครง 904 คะแนน (ร้อยละ 60.26) ส่วนกลุ่มที่คะแนนคุณภาพชีวิตน้อยกว่า 900 คะแนนได้แก่ กลุ่มเลี้ยงกุ้ง 860 คะแนน (ร้อยละ 57.33) กลุ่มเลี้ยงปลา 854 คะแนน (ร้อยละ 56.93) และกลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ ซึ่งมีคะแนนคุณภาพชีวิตในภาพรวมน้อยที่สุด คือ 810 คะแนน (ร้อยละ 54.00) โดยที่คุณภาพชีวิตรายด้านนั้น กลุ่มเลี้ยงหอยนางรมมีคุณภาพชีวิตในระดับสูงถึงสามด้าน คือคุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social integration) คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities) มีคะแนนคุณภาพชีวิตร้อยละ 75.33, 72.67 และ ร้อยละ 68.00 ตามลำดับ

จากการนำเสนอผลการศึกษา จะเห็นได้ว่ากลุ่มที่มีคะแนนคุณภาพชีวิตในระดับต่ำนั้นได้แก่ กลุ่มเลี้ยงกุ้ง กลุ่มเลี้ยงปลา และกลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ และเมื่อนำมาพิจารณากับสถานะของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง คือกลุ่มเลี้ยงกุ้ง และกลุ่มเลี้ยงปลา เป็นเจ้าของกิจการเองกลุ่มละ 4 ราย และเป็นลูกจ้าง11 ราย กลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ เป็นการประกอบอาชีพด้วยตนเองทั้ง 15 ราย จะเห็นได้ว่าลักษณะอาชีพที่ต่างกัน และสถานะในการประกอบอาชีพที่ต่างกันแต่เมื่อประเมินคุณภาพชีวิตด้วยเครื่องประเมินคุณภาพชีวิตในการทำงานพบว่า กลุ่มเลี้ยงกุ้ง กลุ่มเลี้ยงปลา และกลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องมีความอดทน และขยันประกอบอาชีพทั้ง การจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ เพราะถ้าไม่ได้จับสัตว์น้ำ ก็หมายถึง รายได้หดหายไปหรือไม่มี

รายได้เลย ถ้าหากว่ามีการประกอบอาชีพอย่างเดียว เช่นเดียวกับการเลี้ยงปลาและเลี้ยงกุ้ง ซึ่งจะต้องเอาใจใส่ดูแลให้อาหาร เผื่อระวังโรคระบาด ซึ่งถ้ากุ้งตายหรือปลาตาย จะหมายถึงค่าจ้าง ลดลงหรือ รายได้ลดลง และจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิต และการศึกษาของ สุธีรา ชัยรักษา (2544) ศึกษาวิถีชีวิตของครัวเรือนประมงพื้นบ้าน : กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวไทยหรือบริเวณทะเลสาบสงขลา จ.สงขลา วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของครัวเรือนประมงพื้นบ้านในด้านการทำมาหากิน ด้านความสัมพันธ์ในครัวเรือน และเครือข่าย และด้านความเป็นอยู่ และศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนประมงพื้นบ้านที่มีสภาพแวดล้อมและทรัพยากรสัตว์น้ำแตกต่างกัน คือ พื้นที่อ่าวไทยกับพื้นที่ทะเลสาบสงขลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่อ่าวไทย บ้านบ่ออิฐ ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 92 ครัวเรือน กับพื้นที่ทะเลสาบ บ้านท่าเสา ตำบลสะทิงหม้อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา 120 ครัวเรือน รวมทั้งสิ้น 212 คน ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่าวิถีชีวิตของครัวเรือนประมงพื้นบ้านด้านการทำประมงระหว่างพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมและทรัพยากรสัตว์น้ำที่แตกต่างกัน มีความแตกต่างกันในด้านช่วงเวลาในการทำประมง ระยะทาง ระยะเวลาที่ใช้ในการทำประมงตลอดจนอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการทำประมง รวมถึงการลงทุนในการทำประมง แต่สิ่งที่ไม่แตกต่างกันคือ ลักษณะการขายสัตว์น้ำส่วนใหญ่ทั้งสองพื้นที่จะขายกับเจ้าแก่ผู้รับซื้อสัตว์น้ำในชุมชน ด้านวิถีชีวิตด้านความสัมพันธ์ในครัวเรือนและเครือข่าย มีทั้งความแตกต่างและเหมือนกัน ในส่วนที่แตกต่างกัน คือ ด้านบทบาทของสมาชิกในครัวเรือนที่ร่วมทำประมงกับหัวหน้าครัวเรือนพบว่าผู้หญิงหรือภรรยาในพื้นที่ทะเลสาบ จะร่วมทำประมงกับหัวหน้าครัวเรือนมากกว่าพื้นที่อ่าวไทย เนื่องจากสภาพสิ่งแวดล้อมทางทะเลและทรัพยากรสัตว์น้ำแตกต่างกันในพื้นที่พื้นที่อ่าวไทย มีคลื่นลมแรงกว่าพื้นที่พื้นที่ทะเลสาบ รวมถึงเครื่องมือที่ใช้ในการจับสัตว์น้ำมีขนาดใหญ่และมีน้ำหนักกว่า จึงไม่เหมาะกับสภาพร่างกายของผู้หญิงมากนัก และผลการศึกษาของ สืบพงศ์ ธรรมชาติ และคณะฯ (2547) ได้ศึกษาลำดับของปัญหาและความต้องการของประชาชนเพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง: กลุ่มประมงพื้นบ้านโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาปัญหาของชาวประมงพื้นบ้านพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง เป็นปัญหาสำคัญตามลำดับ และมีความต้องการอย่างไรบ้าง เลือกพื้นที่ 3 แห่งตามสภาพภูมิศาสตร์ในเขตอำเภอปากพนัง คือ 1) การประมงพื้นบ้านในลำน้ำเลือก บ้านบางด้วน ตำบลปากแพรก 2) การประมงปากอ่าว เลือกบ้านต้นหาด ตำบลปากพนังฝั่งตะวันออกและ 3) การประมงริมฝั่งทะเล เลือกพื้นที่บ้านหน้าโกฏี ตำบลท่าพญา โดยการร่วมสนทนากลุ่ม จึงทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำประมงพื้นบ้านอย่างทั่วถึง ร่วมกับการสังเกตและการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่าปัญหาสำคัญคือปริมาณของสัตว์น้ำในพื้นที่ต่างๆ ของการทำประมงลดลงไปมาก ทำให้จับสัตว์น้ำได้น้อย กระทบต่อการดำรงชีวิตด้านเศรษฐกิจอย่างยิ่ง และพบว่าสาเหตุของปัญหาคือการถ่ายเทของน้ำในแม่น้ำปากพนังมีน้อยเนื่องมาจากการเปิดประตูน้ำอุทกวิทยาประสิทธิ์เป็นเวลานานน้อย เกิดความเปลี่ยนแปลงของวงจรชีวิตสัตว์น้ำ ปลาหลายชนิดสูญพันธุ์ไปและเกิดสภาพตื้นเขิน และผักตบชวาในลำน้ำมีมาก ทำให้น้ำเน่าเหม็นในบางพื้นที่ อันเป็นเหตุให้เกิดปัญหาในการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ กรณีของประมงพื้นบ้านริมฝั่งทะเล สาเหตุสำคัญที่ทำให้สัตว์น้ำลดลงโดยเฉพาะอย่างยิ่งปลา คือเรืออวนลากขนาดใหญ่ เรืออวนรุน และเรือคันไชปู การจับปลาดังกล่าวจะจับได้มาก สัตว์น้ำขนาดเล็กก็ถูกจับด้วย จึงทำให้ปริมาณของสัตว์น้ำลดลงอย่างรวดเร็ว และขาดช่วงวงจรการขยายพันธุ์ของสัตว์น้ำชายฝั่งทะเล ส่วนประมงปากอ่าวทะเล สัตว์น้ำลดลงมีสาเหตุจากการระบายของน้ำเช่นเดียวกันกับประมง

ลำน้ำ และป่าชายเลนถูกทำลายจำนวนมาก ปัญหาต่อมาคือปัญหามลพิษ จากการใช้สารเคมีในการทำการเกษตรต่างๆ ทั้งการปลูกพืช และการเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลี้ยงกุ้ง (นากุ้ง) น้ำจากนากุ้งส่งผลต่อการเกิดสภาพน้ำเสียในแหล่งน้ำ ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องน้ำใช้ รวมทั้งส่งผลกระทบต่อการเพาะพันธุ์ และการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำ ความต้องการของผู้ทำอาชีพประมงพื้นบ้านในพื้นที่ คือการทำให้สภาพแหล่งน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเหมาะกับการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำ เพราะจะเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำได้ คือการเปิดประตูน้ำอุทกวิทยาประสิทธิ์ให้มากขึ้น การกวาดค้นเรือจับปลาขนาดใหญ่ให้จริงจังกฎหมาย การทำให้ป่าชายเลนมีความอุดมสมบูรณ์ดังเดิม ความต้องการต่อมาคือการควบคุมเกี่ยวกับใช้สารเคมีในการทำการเกษตรกรรม

สรุปผลการศึกษา กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มมีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง แต่ระดับคะแนนและคำร้อยละของคะแนนคุณภาพชีวิต แบ่งเป็นสองกลุ่มคือกลุ่มที่คะแนนมากกว่า 900 คะแนน ได้แก่ *กลุ่มเลี้ยงหอยนางรม* กลุ่มตัวอย่างเพศชาย (10 ราย) กลุ่มอายุ 21-50 ปี (6 ราย) มีคุณภาพชีวิตในระดับดีถึงดีมาก กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง (5 ราย) มีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง *กลุ่มประมงชายฝั่งอื่นๆ* กลุ่มตัวอย่างเพศชาย (11 ราย) กลุ่มอายุ 21- 30 ปี (1 ราย) มีคุณภาพชีวิตในระดับดีมาก 21- 40 ปี (3 ราย) และ กลุ่มอายุ 51 - 60 ปี (1 ราย) มีคุณภาพชีวิตในระดับดี กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง (ทั้งหมด 4 ราย) และเพศชายอายุ 51 - 60 ปี และ มากกว่า 60 ปี (รวม 7 ราย) มีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง *กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่* กลุ่มตัวอย่างเพศชาย (10 ราย) กลุ่มอายุ 21-50 ปี (7 ราย) มีคุณภาพชีวิตในระดับดีถึงดีมาก กลุ่มอายุ 51- 60 และมากกว่า 60 (3 ราย) และกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง (5 ราย) มีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง *กลุ่มเลี้ยงหอยแครง* ตัวอย่างเพศชาย (10ราย) กลุ่มอายุ 21- 40 ปี (4 ราย) มีคุณภาพชีวิตในระดับดีถึงดีมาก กลุ่มอายุ 31- 50 และมากกว่า 60 ปี (6 ราย) และกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง (5 ราย) มีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มที่คะแนนคุณภาพชีวิตน้อยกว่า 900 คะแนน ได้แก่ *กลุ่มเลี้ยงกุ้ง* กลุ่มตัวอย่างเพศชาย (10 ราย) กลุ่มอายุ 21-40 ปี (8 ราย) และ มีคุณภาพชีวิตในระดับดีถึงดีมาก กลุ่มอายุ 51- 60 และมากกว่า 60 ปี (2 ราย) และกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง (5 ราย) มีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง *กลุ่มเลี้ยงปลา* กลุ่มตัวอย่างเพศชาย (10 ราย) กลุ่มอายุ 21-40 ปี (5 ราย) มีคุณภาพชีวิตในระดับดีถึงดีมาก และ กลุ่มอายุ 41 - 60 ทั้งชายหญิง (7 ราย) มีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง กลุ่มอายุ 51- 60 และมากกว่า 60 ปี (1 ราย) และกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง (2 ราย) มีคุณภาพชีวิตในระดับต่ำถึงพอใช้ และ*กลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ* ซึ่งมีคะแนนคุณภาพชีวิตในภาพรวมน้อยที่สุด กลุ่มตัวอย่างเพศชาย (10 ราย) กลุ่มอายุ 21-40 ปี (4 ราย) กลุ่มอายุ 41- 60 (7 ราย) มีคุณภาพชีวิตในระดับดีถึงดีมาก และมากกว่า 60 ปี (1 ราย) และกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง (4 ราย) คุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตรายด้านนั้น กลุ่มเลี้ยงหอยนางรมมีคุณภาพชีวิตในระดับสูงถึงสามด้าน คือคุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคม (Social integration) คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคง (growth and security) คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities) อธิบายได้ว่าจากลักษณะการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับประมง และบริบทของพื้นที่หรือแหล่งประกอบอาชีพในจังหวัดเดียวกัน และได้รับผลกระทบจากธรรมชาติ หรือผลกระทบต่างๆ ด้วยกัน จึงทำให้การประเมินคุณภาพชีวิตของทั้ง 6 กลุ่มอาชีพ เกลี่ยอยู่ในระดับเดียวกันคือ ระดับปานกลาง (ระดับ 3-5) ซึ่งหมายถึงกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ยังคงประกอบอาชีพประมงชายฝั่งได้ตามปกติ ถึงแม้ว่าบางคน บางกลุ่มอาจจะมีปัญหา

ด้านสุขภาพบ้างแต่ไม่ทำให้ต้องหยุดการประกอบอาชีพ หรือทำให้ผลผลิตเสียหาย และเมื่อประเมินคุณภาพชีวิตในภาพรวมทั้งหมด พบว่ากลุ่มเลี้ยงหอยนางรมมีคุณภาพชีวิตดีที่สุด (อยู่ในช่วงบนของคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวม) รองลงมาได้แก่ กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู และกลุ่มเลี้ยงหอยแครง (อยู่ในช่วงกลางของคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวม) ส่วนกลุ่มที่ที่คุณภาพชีวิตไม่ค่อยดี (อยู่ในช่วงล่างของคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวม) ได้แก่ กลุ่มเลี้ยงกุ้ง กลุ่มเลี้ยงปลา และกลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ ส่วนคุณภาพชีวิตรายด้านพบว่าด้านที่กลุ่มตัวอย่างเกือบทุกกลุ่มประเมินในระดับดีถึงดีมากได้แก่ คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) จะเห็นได้ว่าทุกกลุ่มอาชีพยังคงยึดมั่นในการประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง ทั้งนี้เนื่องจากเป็นอาชีพที่ส่งสมกันมารุ่นต่อรุ่น หลายคนมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพจนมีความชำนาญ และสามารถปรับตัวได้ทุกสถานการณ์ เช่นเมื่อเกิดอุทกภัยในปลายปี 2554 จากบทสัมภาษณ์ (ภาคผนวก) กลุ่มตัวอย่าง ทุกกลุ่มได้ให้สัมภาษณ์ในแนวทางเดียวกันคือ " ภัยน้ำท่วม เป็นภัยธรรมชาติที่เราไม่สามารถกำหนดหรือบังคับไม่ให้เกิดขึ้นได้ แต่เราก็สามารถที่จะปรับตัวได้..ความเสียหายมีทุกอาชีพแล้วแต่ว่าจะมาน้อย ปีนี้พวกประมงชายฝั่งโดนมาก แต่ถ้าเราเงินมีเก็บไว้บ้าง ก็สามารถนำมาใช้ในช่วงประสบภัยได้ไม่ได้หวังค่าชดเชยจากหลวงเพียงอย่างเดียว " จากการให้สัมภาษณ์จะเห็นได้ว่าทุกกลุ่มอาชีพยังมีความมั่นใจในอาชีพ และเชื่อมั่นว่าอาชีพนี้มีความมั่นคงต่อครอบครัวตราบดีที่ยังมีผู้สืบทอดรุ่นหลังๆ ให้ความสำคัญในอาชีพนี้ตลอดไป

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิตในเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งรอบอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งได้แก่ในเขตอำเภอไชยา อำเภอนาตาล อำเภอพุนพิน อำเภอเมือง อำเภอกาญจนดิษฐ์ และอำเภอดอนสักจังหวัดสุราษฎร์ธานี เลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง ซึ่งเป็นผู้ที่สนใจและเต็มใจเข้าร่วมในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่กลุ่มเลี้ยงกุ้งทะเล กลุ่มเลี้ยงหอยแครง กลุ่มเลี้ยงหอยนางรม กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ กลุ่มประมงชายฝั่งอื่นๆ กลุ่มเพาะเลี้ยงปลา กลุ่มประมงที่หาสัตว์น้ำตามธรรมชาติ และครอบครัวของทุกกลุ่ม ประชากรทั้งหมดรวม 317 คน เป็นสมาชิกเป็นครอบครัวจำนวน 212 คน และกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งจำนวน 105 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ได้มีการขออนุญาตด้วยวาจาในแต่ละบุคคลก่อนที่จะมีการสัมภาษณ์ โดยผู้สัมภาษณ์ที่ผ่านการอบรมแล้ว จะสนทนากับผู้ถูกสัมภาษณ์ แต่ละคนเป็นการส่วนตัว และจะไม่เก็บคุณลักษณะส่วนตัวของผู้ถูกสัมภาษณ์ รวมทั้งจะไม่ขอข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษร ยกเว้นข้อมูลด้านสุขภาพจะเก็บด้วยการประเมินสุขภาพโดยใช้อุปกรณ์ประเมินที่เหมาะสม เก็บข้อมูลระหว่าง เดือนกันยายน 2553 – พฤศจิกายน 2554

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อความหรือบทสัมภาษณ์ และจัดเป็นหมวดหมู่ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปSPSS/PC (statistical package for the social science) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่การแจกแจงความถี่ และร้อยละได้แก่ คะแนนสถานะสุขภาพ และคะแนนคุณภาพชีวิต
2. สถิติเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) ตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดไว้และข้อมูลที่เก็บได้โดยวิธีการต่างๆตามแนวคิดทฤษฎีในการวิจัย (conceptual framework) ใช้วิธีวิจัยโดยการสังเกต สัมภาษณ์ สนทนากลุ่มในประเด็นต่อไปนี้
 1. ภูมิหายข้อตกลงชุมชนเกี่ยวกับ มาตรการประมงชายฝั่ง
 2. การกำหนดราคาสัตว์น้ำ
 3. ความเพียงพอของรายได้ครอบครัวและภาระ
 4. วิธีการดำเนินชีวิตประมงชายฝั่งทั้งในอดีตและปัจจุบัน

5. พฤติกรรมเสี่ยงและความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเอง
6. ระบบบริการสุขภาพที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง
7. การประเมินภาวะสุขภาพในความรู้สึกรู้สึกของกลุ่มตัวอย่าง
8. ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาสุขภาพประมงชายฝั่ง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยจะนำเสนอเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 72 คน (ร้อยละ 68.57) เพศหญิง 33 คน (ร้อยละ 31.43) ซึ่งเมื่อจำแนกรายกลุ่มประกอบอาชีพ จะเป็นสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือเพศชาย : เพศหญิง เท่ากับ 11 : 4 , 10 : 5 และ 9 : 6 ตามลำดับช่วงอายุที่พบมากที่สุดได้แก่ 51–60 ปี 27 ราย (ร้อยละ 25.71) ช่วงอายุ 41 – 50 ปี 24 ราย (ร้อยละ 22.86) และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป 23 ราย (ร้อยละ 21.90) กลุ่มตัวอย่าง 78 ราย (ร้อยละ 74.29) เป็นลูกจ้าง โดยมีจำนวนน้อย 27 ราย ที่เป็นเจ้าของฟาร์มโดยพบว่ากลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติทั้งหมดประกอบอาชีพด้วยตนเอง (ตารางที่ 1)

ส่วนที่ 2 สถานะสุขภาพ

แบ่งเป็นสถานะสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งรอบอ่าวบ้าน และสถานะสุขภาพของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างพบว่า

2.1 ผลการตรวจสุขภาพ นำเสนอผลการตรวจสุขภาพเป็น 3 กลุ่มตามวัตถุประสงค์การศึกษาดังนี้

2.1.1 กลุ่มปกติ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างสถานะสุขภาพปกติ ประกอบอาชีพได้ตามปกติ สามารถสร้างผลผลิตได้ตามที่ต้องการ 35 ราย (ร้อยละ 33.33) (ตารางที่9) ผู้ชายมีเปอร์เซ็นต์สุขภาพแข็งแรงปกติมากกว่าผู้หญิง กลุ่มอายุน้อย มีสุขภาพแข็งแรงกว่ากลุ่มอายุที่สูงขึ้น (ตารางที่ 13)

2.1.2 กลุ่มเสี่ยง เป็นกลุ่มที่มีอาการเจ็บป่วยถึงแม้ว่าจะเจ็บป่วยเรื้อรังก็ยังประกอบอาชีพได้ซึ่งเป็นกลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองได้ดี และกลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเสี่ยง 44 ราย (ร้อยละ 41.91) พบมากด้านดัชนีมวลกายเกินเกณฑ์มาตรฐาน และมีพฤติกรรมบริโภคไม่เหมาะสม และสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า ดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง และน้ำชา กาแฟ (36 และ 38 ราย ตามลำดับ) (ตารางที่ 9) ผู้ชายมีเปอร์เซ็นต์เสี่ยงต่อสุขภาพมากกว่าผู้หญิง กลุ่มอายุน้อยมีภาวะเสี่ยงน้อยกว่ากลุ่มอายุที่สูงขึ้น (ตารางที่ 13)

2.1.3 กลุ่มป่วย เป็นกลุ่มที่ได้รับการวินิจฉัยเป็นโรคเรื้อรังมีทั้งพึ่งพาผู้อื่นบางส่วนจนถึงพึ่งพาผู้อื่นทุกอย่าง และไม่สามารถฟื้นฟูสุขภาพกลับมาเป็นกลุ่มปกติได้อีก ผลการศึกษาพบว่า มีกลุ่มป่วย 26 ราย (ร้อยละ 24.76) พบมากอันดับแรกๆได้แก่โรคความดันโลหิตสูง 15 ราย และโรคกระเพาะอาหาร 14 ราย (ตารางที่ 9) ผู้ชายมีการเจ็บป่วยเป็น 2 เท่าของผู้หญิงโดยทั้งผู้หญิง และชายมีอาการเจ็บป่วยมากกว่า 1 อาการ / โรค กลุ่มอายุน้อยมีอาการเจ็บป่วยหรือมีโรคเรื้อรังน้อยกว่ากลุ่มอายุที่สูงขึ้น (ตารางที่ 13)

2.2 แนวทางการสร้างเสริมสถานะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง

2.2.1 การจัดทำแนวทางปฏิบัติสำหรับสร้างเสริมสถานะสุขภาพผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง อ่าวบ้านดอน โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนโดยเฉพาะด้านสุขภาพให้สามารถเข้าถึงการบริการสุขภาพที่ครอบคลุมทั้งด้านส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาและการฟื้นฟู โดยเน้นระบบบริการสุขภาพปฐมภูมิมากที่สุด โดยการพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขซึ่งเป็นบริการสุขภาพภาคประชาชนและอยู่ใกล้ชิดกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด (ภาคผนวก)

2.2.2 การให้ความรู้เฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงทั้งที่ป่วยต้องพึ่งพาบางส่วน และกลุ่มที่ไม่สามารถทำงานให้ผลผลิต ซึ่งเป็นการให้บริการของระบบบริการสุขภาพปัจจุบันเพียงแต่จัดกิจกรรมสุขภาพให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตและปัญหาสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งฯ

2.2.3 การสนับสนุนระบบส่งต่อตามระบบกระทรวงสาธารณสุขโดยเน้นการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้มีบทบาทมากขึ้น ทั้งด้านการสนับสนุนการส่งต่อและการติดตามผลการดูแลสุขภาพในระดับต่างๆ

2.3 ภาพรวมของสถานะสุขภาพของสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาในกลุ่มสมาชิกในครอบครัวพบว่า

(1.) **กลุ่มปกติ** สมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งมีสถานะสุขภาพปกติ 107 ราย (ร้อยละ 50.47)

(2.) **กลุ่มเสี่ยง** ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งมีภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพ 53 ราย (ร้อยละ 25) โดยพบว่า ทั้งชายและหญิงมีดัชนีมวลกายเกินเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 43 ราย (ร้อยละ 20.28) จากการตรวจสุขภาพเพศชายมีเส้นรอบเอวเกิน 90 เซนติเมตร 9 ราย (ร้อยละ 4.25) และเพศหญิงมีเส้นรอบเอวเกิน 80 เซนติเมตร 11 ราย (ร้อยละ 5.18) และทั้งชายและหญิงมีระดับไตรกลีเซอไรด์ เกินค่ามาตรฐานคือ 150 mg/dl 9 ราย (ร้อยละ 4.25) และมีภาวะเสี่ยงต่อป่วยเป็นเบาหวานเนื่องจากมีระดับน้ำตาล 111 – 126 mg% จำนวน 11 ราย (ร้อยละ 5.18) ผู้ชายมีส่วนการเจ็บป่วยเป็น 2 เท่าของผู้หญิง (ตารางที่ 13)

(3.) **กลุ่มป่วย** ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง มีสมาชิกครอบครัวป่วยด้วยโรคต่างๆ จำนวน 52 ราย โดยพบว่า ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูง 15 ราย (ร้อยละ 7.07) โรคอื่นๆ (ไทรอยด์ มะเร็ง หัวใจ) 14 ราย (ร้อยละ 6.60) เป็นเบาหวานร่วมกับโรคความดันโลหิตสูง 13 ราย (ร้อยละ 6.13) เป็นเบาหวาน 12 ราย (ร้อยละ 5.66) โรคเก๊าต์ 9 ราย (ร้อยละ 4.24) โรคตา 6 ราย (ร้อยละ 2.83)

2.4 **การประเมินสถานะสุขภาพตนเองของกลุ่มตัวอย่าง** ผลการประเมินตามกลุ่มอายุและกลุ่มอาชีพจะพบว่า ส่วนใหญ่ประเมินสุขภาพตนเองในระดับปานกลางถึงระดับดี (ระดับ 3-5) ซึ่งหมายถึง สุขภาพปกติหรือแม้ว่ามีปัญหาสุขภาพเล็กน้อยก็ไม่รบกวนการประกอบอาชีพ จำนวน 41,31 และ 26 ราย (ร้อยละ 39.05 , 29.52 และ 24.76 ตามลำดับ) และพบว่ากลุ่มเลี้ยงปลา 3 ราย และทำประมงชายฝั่งอื่นๆ 2 ราย ซึ่ง

อยู่ในวัยอายุมากกว่า 60 ปี ประเมินว่าตนเองมีสถานะสุขภาพไม่ดี และไม่สามารถประกอบอาชีพได้ และต้องเป็นภาระแก่ครอบครัว ซึ่งหมายถึงอาจจะมีความเสี่ยงต่อสุขภาพที่จะรบกวนการประกอบอาชีพนั่นเอง (ตารางที่ 12)

ส่วนที่ 3 ระดับคุณภาพชีวิต

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการศึกษาคุณภาพชีวิต พบว่ากลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มอาชีพ มีคุณภาพชีวิตโดยรวมในระดับปานกลาง โดยมีกลุ่มเลี้ยงหอยนางรมมีคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมมากที่สุด (942 คะแนน, ร้อยละ 62.80) รองลงมา ได้แก่ กลุ่มประมงชายฝั่งอื่นๆ (939 คะแนน, ร้อยละ 62.60) และพบว่า คะแนนคุณภาพชีวิตที่น้อยหรือต่ำสุด ได้แก่กลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ (810 คะแนน, ร้อยละ 54) (ตารางที่ 21) โดยนำเสนอรายการกลุ่มได้แก่

1. กลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงกุ้งมีคุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคง (growth and security) ในระดับระดับสูง (ดีถึงดีมาก) รองลงมาได้แก่ด้านลักษณะงานที่เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities) ส่วนระดับคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ และคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 14)

2. กลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงหอยนางรม มีคุณภาพชีวิตในระดับระดับสูง (ดีถึงดีมาก) ในคุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (social relevance) รองลงมาได้แก่ด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) และ ด้านลักษณะงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities) ส่วนระดับคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆและคุณภาพชีวิตโดยรวมของกลุ่มเลี้ยงหอยนางรมอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 15)

3. กลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงหอยแครงมีคุณภาพชีวิตโดยรวมในระดับปานกลาง โดยมีคุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) ด้านลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (social relevance) และคุณภาพชีวิตด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานส่วนตัว (the total life space) มีคะแนนคุณภาพชีวิตที่มากกว่าด้านอื่นๆ (ตารางที่ 16)

4. กลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงหอยแมลงภู่มียุภาพชีวิตภาพรวมในระดับสูงในด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) ระดับคุณภาพชีวิตที่อยู่ในระดับปานกลางแต่มีค่าคะแนนในระดับต่ำได้แก่ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment) ส่วนคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆและคุณภาพชีวิตโดยรวมของกลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู้อยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 17)

5. กลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงปลา มีคุณภาพชีวิตภาพรวมในระดับปานกลาง และระดับคุณภาพชีวิตที่อยู่ในระดับปานกลางแต่มีค่าคะแนนในระดับต่ำได้แก่ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and

healthy environment) และลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (social relevance) คุณภาพชีวิตโดยรวมกลุ่มเสี่ยงปลาอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 18)

6. กลุ่มตัวอย่างที่ทำประมงชายฝั่งอื่น ๆ มีคุณภาพชีวิตภาพรวมในระดับสูงในด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (adequate and fair compensation) และด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) ส่วนคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆในระดับปานกลาง และระดับคุณภาพชีวิตที่อยู่ในระดับปานกลางแต่มีค่าคะแนนในระดับต่ำได้แก่ด้านลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (social relevance) (ตารางที่ 19)

7. กลุ่มตัวอย่างที่จับสัตว์น้ำตามธรรมชาติมีคุณภาพชีวิตโดยรวมในระดับปานกลางโดยมีคุณภาพชีวิตลักษณะงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities) อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 76.66) โดยพบว่าคะแนนคุณภาพชีวิตที่น้อยหรือต่ำสุดได้แก่ด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) รองลงมาได้แก่ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (adequate and fair compensation) (ตารางที่ 20)

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ

เป็นข้อมูลที่ได้จาก การสังเกต สทนากลุ่ม สัมภาษณ์: ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นปัญหาในการพัฒนาหรือสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของกลุ่มอย่างไร ซึ่งเป็นความต้องการที่ต้องการการตอบสนองนั่นเองได้แก่

1. กฎหมายข้อตกลงชุมชนเกี่ยวกับมาตรการประมงชายฝั่ง : เป็นคุณภาพชีวิตด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม
2. การกำหนดราคาสัตว์น้ำ: เป็นคุณภาพชีวิตด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม
3. ความเพียงพอของรายได้ครอบครัวและภาระ : เป็นคุณภาพชีวิตด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และด้านจิตใจ
4. วิธีการดำเนินชีวิตประมงชายฝั่งทั้งในอดีตและปัจจุบัน : เป็นคุณภาพชีวิตด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อมร่างกาย จิตใจ และด้านจิตวิญญาณ
5. พฤติกรรมเสี่ยงและความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเอง: เป็นคุณภาพชีวิตด้านสังคมและด้านร่างกาย
6. ระบบบริการสุขภาพที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง : เป็นคุณภาพชีวิตด้านสังคมและด้านร่างกาย
7. การประเมินภาวะสุขภาพในความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่าง : เป็นคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ
8. ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาสุขภาพประมงชายฝั่ง: จะเป็นภาพรวมคุณภาพชีวิตในทุกๆด้าน ซึ่งในบุคคลเดียวอาจจะมีครอบคลุมทุกด้านก็ได้

3) แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ซึ่งจะต้องพัฒนาทุกมิติพร้อมๆกัน หลายการศึกษาพบว่าประเทศไทยยังต้องการการพัฒนา (<http://61.19>

.244. 12/rdic/report.php?id=rep02&year=2552&loc_id=52 12 กันยายน 2553) ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ด้านความเท่าเทียมทางเพศ ด้านความยั่งยืน และด้านความมั่นคงของมนุษย์ หากต้องการยกระดับคุณภาพของคนไทยให้สูงขึ้นกว่าในปัจจุบัน ก็ต้องพัฒนาในทุกกลุ่มประชากรซึ่งรวมทั้งผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

องค์กรที่เกี่ยวข้องด้านบริการสุขภาพ (สถานีอนามัย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงพยาบาลชุมชน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสัตหีบ สาธารณสุขจังหวัด)

1. การฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการเฝ้าระวังอาการเจ็บป่วยหรือโรคที่จะเกิดจากการประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง
2. การใช้แนวทางปฏิบัติในการคัดกรองโรคในผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่งเพื่อจะได้ค้นพบโรคหรืออาการเจ็บป่วยในระยะเริ่มต้น
3. เสนอแนะให้มีช่องทางด่วนสำหรับกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่งเนื่องจากข้อจำกัดในการประกอบอาชีพมีผลต่อการติดตามผลการรักษาได้
4. สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพใกล้แหล่งประกอบอาชีพเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่งได้ตระหนักในการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง
5. เสนอแนะให้หน่วยงานบริการสุขภาพในพื้นที่ จัดกิจกรรมด้านบริการสุขภาพให้เหมาะสมกับกลุ่มประมงชายฝั่ง เช่นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเยี่ยมบ้านผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่งที่มีโรค / อาการเจ็บป่วยเรื้อรัง เฝ้าระวังและติดตามกลุ่มเสี่ยง และคัดกรองโรคในกลุ่มทั่วไป

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ประมงอำเภอ ประมงจังหวัด สำนักวิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่ง)

1. ควรสนับสนุนให้ผู้ประกอบการอาชีพประมงพื้นบ้านหรือประมงชายฝั่งได้จัดกลุ่ม เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้อื่นมาเอาเปรียบด้านผลผลิต หรือแย่งชิงหรือทำลายแหล่งประกอบอาชีพ เพราะจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่งในด้านต่างๆได้
2. การจัดการระบบใหม่ โดยมีชาวประมงพื้นบ้านหรือประมงชายฝั่งมีส่วนร่วม ในการสร้างความร่วมมือกับผู้คนทุกระดับ ที่ไม่ใช่ผู้คนที่อยู่ในภาคประมง และสร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้กำหนดนโยบายในประเด็นประมงชายฝั่งภายใต้การจัดการทรัพยากรประมง จะส่งผลให้ผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่งมีคุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (Social relevance) ในระดับดี รวมทั้งคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
3. การให้ความรู้ในระบบนิเวศของทรัพยากร แหล่งทรัพยากร รู้จักฤดูกาล ชนิดสัตว์น้ำ การเติบโต ถิ่นที่อยู่ การเลือกจับ ฯลฯ เพื่อเพิ่มผลผลิต ซึ่งฐานะทางเศรษฐกิจก็จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและสถานะสุขภาพ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ควรมีแผนจัดเวทีเพื่อกลุ่มประมงชายฝั่ง ได้เสนอแนะ แสดงสิทธิต่างๆที่พึงมีพึงได้ เพราะสิ่งต่างๆดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมสถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิต
2. จัดระบบการดูแลกลุ่มประมงชายฝั่ง เพื่อให้ผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่งมีคุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) และด้านด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านเพศ (Gender health) ต่อการประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง โดยออกแบบระเบียบวิธีการวิจัยให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ซึ่งอาจจะได้รูปแบบเฉพาะกลุ่มนี้ได้ อันจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนานวัตกรรมสร้างสุขภาวะในประชาชนกลุ่มนี้
2. การวิจัยผลกระทบของภัยธรรมชาติที่มีผลกระทบต่อสุขภาพผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่ง
กรณีศึกษา : ประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน
3. ผลกระทบของวิกฤตน้ำมันแพงต่อคุณภาพชีวิตผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่ง กรณีศึกษา : ประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน

เอกสารอ้างอิง

เกษม สาและ. (2553, 10 ธันวาคม). สัมภาษณ์.

_____. (2554, 18 มกราคม). สัมภาษณ์.

_____. (2554, 22 มกราคม). สัมภาษณ์.

กุศล สุนทรธาดา .(2553,ธันวาคม - มกราคม). คุณภาพชีวิตแรงงาน.วารสารประชากรและพัฒนา. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2554,จาก<http://www.popterms.mahidol.ac.th/newsletter/showarticle.php?articleid>.

กรมประมง. 2553. สถิติการประมงแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551. เอกสารฉบับที่ 12/2553. ศูนย์สารสนเทศ, กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. (2545).คีนสุนทรียภาพให้สุขภาพ : กระบวนทัศน์ใหม่ : จิตวิญญาณ สุนทรียภาพ และความเป็นมนุษย์. กรุงเทพฯ : สวนเงินมีมา. หน้า ๔๒-๔๓.

ชฎารัตน์ เสียงจิต .(2553).ผลประชุมคณะทำงานบ้านมั่นคงภาคใต้. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2554 ,จาก http://www.souththai.org/index.php?option=com_content&task=view&id)

ปณิธาน หล่อเลิศวิทย์ .(2541). คู่ศตวรรษใหม่ของการส่งเสริมสุขภาพ. ปณิธาน หล่อเลิศวิทย์ บรรณาธิการ. พิมพ์ลักษณ์, กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

ประเวศ วะสี .(2545:). การพัฒนามนุษย์แนวใหม่เพื่ออนาคตที่ยั่งยืน.พิมพ์ครั้งที่1.กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

ผจญ เฉลิมสาร .(2553, มีนาคม-เมษายน). คุณภาพชีวิตการทำงาน. Productivity World, 2, 24-25.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2543). 38 มงคล . พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550.(2554). [ออนไลน์].สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2554 . เข้าถึงได้จาก http://www.nationalhealth.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=87&Itemid=130.

เพิ่มศิริ นิติมานพ. (2549). กะเทาะชีวิตแรงงานไทย. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2554.เข้าถึงได้จาก [:http://9digits.com/index.php?option=com_content&task](http://9digits.com/index.php?option=com_content&task).

ม.ป.ป. (2554).ความสำคัญของประมงทะเล. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2554.เข้าถึงได้จาก http://fishco.fisheries.go.th/fisheconomic/fish_News 52.

ม.ม.ป. (2554). การศึกษาข้อมูลของชุมชนชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่รอบอ่าวปัตตานี. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2554. เข้าถึงได้จาก http://www.wildlifefund.or.th/02_Pattani Project/PTproject_00.html.

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.(2554).ทะเลไทยกับสิทธิชุมชนชายฝั่ง. สืบค้นเมื่อ10 เมษายน 2554. เข้าถึงได้จาก <http://www.sdfthai.org./k-manage/manage-social.htm>.

ระพีพรรณ คำหอม .(2540). “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย ในประเด็นการเกื้อหนุนทางสังคมแก่ผู้สูงอายุ พื้นที่ศึกษาในเขตภาคเหนือ, กลาง, ตะวันออกเฉียงเหนือ”กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรุงเทพฯ: บริษัทบางกอกบล็อก จำกัด.

รายงานการสัมมนาการสร้าง และพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชนเมืองภาคใต้ วันที่ 17พฤษภาคม - 2

มิถุนายน 2553. สืบค้น 20 เมษายน 2554 จาก http://www.souththai.org/index.php?option=com_content&task=view&id=)

คันสนีย์ หวังวรลักษณ์, จันทรา ศรีสมวงศ์ และแสงเทียน อัจจิมากร .(2548).**ผลกระทบจากวิกฤตน้ำมันต่อการทำประมงพื้นบ้าน: กรณีศึกษาจังหวัดพังงา**.เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 45: สาขาประมง.กรุงเทพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท.(2553). **ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน**. สืบค้น 12 กันยายน 2553 จาก http://61.19.244.12/rdic/report.php?id=rep02&year=2552&loc_id=52

สุริรา ชัยรักษา (2544). **วิถีชีวิตของครัวเรือนประมงพื้นบ้าน : กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนประมง พื้นที่บริเวณอ่าวๆไทยกับบริเวณทะเลสาบสงขลา**.วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหามหาบัณฑิต (สังคมวิทยา) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมพร ชูช่วย. (2554, 21 มีนาคม). สัมภาษณ์.

สืบพงศ์ ธรรมชาติ, ไพฑูรย์ มีกุล, ณรงค์ บุญสวยขวัญ และสุพัทธ์ พู่ผกา (2547).**รายงานการวิจัยลำดับความสำคัญของปัญหา และความต้องการของประชาชนเพื่อการวิจัย และพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง : กลุ่มประมงพื้นบ้าน**.นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

สมจิต หนูเจริญกุล. (2543). **การพยาบาล : ศาสตร์ของการปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพมหานคร: หจก. วี เจ พรินติ้ง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2553). **ความยากจนและการกระจายรายได้**. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2553 จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=>

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.(2550). **พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550**. สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2553 จาก <http://www.nationalhealth.or.th>.

สำนักงานประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2553).**การจัดทำแผนที่แปลงเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งจำนวน 5 อำเภอในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี**, สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2553 จาก <http://www.fisheries.go.th/fpo-suratthani>.

อารี สายพันธ์. (2554, 18 มกราคม). สัมภาษณ์.

Dubos, René. (1965). **Man Adapting**. New Haven, Conn.: Yale University Press London.

Frederick, Herzberg et al. (1959). **The Motivation of work**. New York: John Wiley & Sons

Orem, D.E. (1995).**Nursing: Concept of Practice** (5 th ed.). St. Louis: Mosby Year Book.

Pender, N.J. (1987). **Health Promotion in Nursing Practice. 2nd (ed)**. Connecticut : Appleton & Lange.

Pender, N. J. (1996). **Health promotion in nursing practice (3rd ed.)**. Stamford, CT: Appleton and Lange.

Smith, A.D. (Ed.). (1983). **Psychology : Principle and Practice**. New York : Theime.

- Walton, R.E. (1973). “**Improving the Quality of Work Life**,” Harvard Business review. 4(7): 12-14.
- World Health Organization; WHO. (1984). [ออนไลน์]. วันที่สืบค้นข้อมูล : 8 มีนาคม 2554. เข้าถึงได้จาก : <http://www.who.int/about/definition/en/print.html>.
- Zhan, L. (1992, April). “Quality of Work Life: Conceptual and Measurement Issues,” **Journal of Advance Nursing**. 4(4): 795-800.

ภาคผนวก

บทความสำหรับเผยแพร่

สถานะสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วรรณ กุมารจันทร์

Wanna Kumanjan*

วัฒนา รัตนพรหม

Wattana Rattanaprom*

บทนำ

เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปัจจุบันมีมากกว่า 3,100 ราย แบ่งเป็น เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล จำนวน 670 ราย พื้นที่ 23,000 ไร่ เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยแครง 1,435 ราย พื้นที่ 14,964 ไร่ เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรม 295 ราย พื้นที่ 2,540 ไร่ เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ 245 ราย เนื้อที่ 474 ไร่ เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยประเภทอื่นๆ 430 ราย เนื้อที่ 169 ไร่ ทางภาครัฐยังได้ให้ความสำคัญต่อผลผลิตหอยประเภทต่างๆ ที่ใช้ในการบริโภค โดยนำระบบการล้างทำความสะอาด (Depuration) ซึ่งกรมประมงได้พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรสามารถใช้ระบบดังกล่าว ในการล้างทำความสะอาดหอยก่อนจำหน่ายให้แก่ประชาชนทั่วไป เป็นการประกันคุณภาพของหอยจากแหล่งอ่าวบ้านดอน ในการคุ้มครองผู้บริโภค นอกจากนี้พื้นที่อ่าวบ้านดอนยังได้รับความช่วยเหลือจากโครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง (Coastal Habitats and Resources Management Project : CHARM) ซึ่งเป็นความร่วมมือของสหภาพยุโรปและประเทศไทย ที่พยายามผลักดันให้เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยมีระบบสุขอนามัยที่ดี โดยบ้านเรือนที่ใช้เฝ้าดูแลฟาร์ม ต้องมีถังบำบัด (ถัง SAT) ซึ่งในขณะนี้อยู่ในช่วงรณรงค์ให้เกษตรกรปฏิบัติตาม หากเกษตรกรรายใดที่สนใจและให้ความร่วมมือ กรมประมงจะมอบใบรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการประมงที่ดี (Good Aquaculture Practise : GAP) ซึ่งเป็นความพยายามของกรมประมงในการจัดทำฟาร์มทะเล (Sea Farming) โดยให้ประชาชนในพื้นที่มีความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการจัดทำ และใช้ทรัพยากรประมงให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและยั่งยืน (Sustainable Fishery) ซึ่งจะมีประโยชน์ในหลายๆ ด้าน อาทิ เป็นพื้นที่เฝ้าระวังการทำประมงที่ผิดกฎหมาย เป็นแหล่งแพร่พันธุ์ ขยายพันธุ์ และเจริญเติบโตของสัตว์น้ำ เป็นแหล่งอาหารโปรตีนแก่ประชาชนทั่วไปได้มีบริโภคอย่างต่อเนื่อง และยังเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรประมงให้เกิดความยั่งยืน [เกษม (สัมภาษณ์) 10 ธ.ค.2553]

อ่าวบ้านดอนเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขนาดใหญ่ ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเนื้อที่ประมาณ 477 ตารางกิโลเมตร สภาพโดยทั่วไปของอ่าวบ้านดอนส่วนใหญ่เป็นหาดโคลน มีแม่น้ำไหลลงสู่อ่าว ได้แก่ แม่น้ำตาปี

แม่น้ำพุมดวง และคลองอีก 7 สาย นับแต่อดีตชาวบ้านบริเวณรอบอ่าวบ้านดอน ทำการเลี้ยงหอยไปจัดระเบียบ การเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยจัดให้เป็นพื้นที่อนุญาตอย่างถูกต้องสำหรับประชาชนในพื้นที่ให้ทำการเลี้ยงหอย โดยคิดเป็น พื้นที่อนุญาต ประมาณ 30,000 ไร่ มีการพัฒนาด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่อ่าวบ้านดอนมีอย่างต่อเนื่อง จากลักษณะพื้นที่อาชีพ และลักษณะการประกอบอาชีพดังกล่าวแล้วนั้น ล้วนส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของ เกษตรกร ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิตใจ จิตอาภรณ์ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายถึงคุณภาพชีวิตของ เกษตรกรนั่นเอง เพราะเกษตรกรเหล่านี้จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีส่วนร่วมในการจัดทำ และใช้ทรัพยากรประมง ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและยั่งยืน (Sustainable Fishery) อาจจะทำให้วิถีชีวิตที่เคยเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป จะต้องเร่งผลผลิต จะต้องมีการควบคุมคุณภาพ หรือแม้กระทั่งการเพิ่มเวลาในการปฏิบัติมากขึ้นซึ่งอาจจะส่งผล ต่อสถานะสุขภาพ (health status) ของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งได้ เช่นพฤติกรรมบริโภคที่ไม่ เหมาะสมทั้งด้านการตรงเวลา สัดส่วนและประเภทอาหาร การเร่งรีบในการประกอบอาชีพเพื่อให้สอดคล้องกับ ธรรมชาติ อาจจะทำให้ผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งขาดการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนฝูง หรือการเข้าร่วมกิจกรรมทาง สังคมลดลง ตลอดจนพฤติกรรมการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือเครื่องดื่มชูกำลังต่างๆ พฤติกรรมดังกล่าวจะเป็น พฤติกรรมสุขภาพที่ส่งผลต่อ สถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิตตามลำดับ ถึงแม้ว่าการทำงานเป็นสิ่งที่ให้ประสบการณ์ ที่มีคุณค่าต่อชีวิตมนุษย์ เพราะเป็นโอกาสที่ทำให้เกิดการ พบปะสังสรรค์ระหว่างผู้ใช้แรงงานกับบุคคลอื่น ๆ กับ สถานที่ กับขั้นตอนและเรื่องราวต่างๆ ตลอดจนความคิดเห็นทั้งหลายจากผู้เกี่ยวข้อง อันจะนำมาซึ่งเกียรติภูมิและ ความพึงพอใจในชีวิตถ้าหากว่าเวลาส่วนมากของชีวิตในการทำงานนี้ มนุษย์ได้อยู่กับสิ่งที่ตนเองพอใจ ก็จะช่วยให้มี สภาพจิตใจและอารมณ์ที่จะส่งเสริมให้เกิดสภาพการทำงานที่ดี ซึ่งย่อมถือได้ว่ามีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี และ จะส่งผลต่อชีวิตโดยส่วนรวมของบุคคลผู้นั้นให้เป็นสุข (ผจก. เณนิสาร, 2553) การศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาถึง สถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพชาวประมงพื้นบ้านหรือประมงชายฝั่ง ซึ่งจะได้ นำ ผลการศึกษามาใช้ประโยชน์ในการดูแลสุขภาพชาวประมงพื้นบ้านหรือประมงชายฝั่งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาถึงสถานะสุขภาพ (health status) ของผู้ประกอบอาชีพ ประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการสร้างเสริมสถานะสุขภาพของผู้ ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพ 3) เพื่อศึกษา คุณภาพชีวิต (quality of Life) ของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 4) เพื่อ ศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กรอบแนวคิดในการศึกษา กลุ่มอาชีพ ด้านเพศ และด้านอายุมีผลต่อสถานะสุขภาพ และคุณภาพ ชีวิตของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี และสถานะสุขภาพและ คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผลต่อการประกอบ อาชีพประมงชายฝั่ง เครื่องมือที่ใช้ คือชุดการตรวจสอบสุขภาพ แบบสัมภาษณ์

วิธีการศึกษา

การตรวจสอบสุขภาพ การสนทนากลุ่ม การสังเกต การใช้แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล ด้าน ข้อมูล ทัวไปใช้คำร้อยละ ข้อมูลด้านสถานะสุขภาพ แบ่งเป็น ปกติ ภาวะเสี่ยง และป่วย ด้านคุณภาพชีวิตแบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับต่ำ (ไม่ดีถึงพอใช้) ปานกลาง และระดับสูง (ระดับดีถึงดีมาก)

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 72 คน (ร้อยละ 68.72) เพศหญิง 33 คน (ร้อยละ 31.43) ช่วงอายุที่พบมากที่สุดได้แก่ 51-60 ปี 27 ราย (ร้อยละ 25.71) ช่วงอายุ 41 - 50 ปี 24 ราย (ร้อยละ 22.86) และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป 23 ราย (ร้อยละ 21.91) กลุ่มตัวอย่าง 78 ราย (ร้อยละ 74.29) เป็นลูกจ้าง โดยมีจำนวนน้อย 27 ราย (ร้อยละ 25.71) ที่เป็นเจ้าของกิจการเองโดยพบว่ากลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ ทั้งหมดประกอบอาชีพด้วยตนเอง (ตารางที่1)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ อายุ กลุ่มอาชีพ และสถานะอาชีพ

กลุ่มประกอบอาชีพ n=105									
ประชากร	เลี้ยง กุ้ง	เลี้ยง หอย	เลี้ยง หอย	เลี้ยง หอย	เลี้ยง ปลา	ประมง ชายฝั่ง อื่นๆ	จับสัตว์ น้ำตาม ธรรมชาติ	จำนวน	ร้อยละ
		นางรม	แครง	แมลงภู					
เพศ ชาย	11	11	10	10	10	11	9	72	68.57
หญิง	4	4	5	5	5	4	6	33	31.43
รวม	15	15	15	15	15	15	15	105	100.00
อายุ (ปี)									
21 - 30	2	3	3	1	2	2	2	15	14.29
31 - 40	2	2	3	3	2	2	2	16	15.24
41 - 50	5	2	2	3	3	4	5	24	22.86
51 - 60	4	3	3	4	6	3	4	27	25.71
มากกว่า 60	2	5	4	4	2	4	2	23	21.90

รวม	15	15	15	15	15	15	15	105	100.00
สถานะอาชีพ									
เจ้าของ	4	3	5	5	4	6	-	27	25.71
ลูกจ้าง	11	12	10	10	11	9	15	78	74.29
รวม	15	15	15	15	15	15	15	105	100.00

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 72 คน (ร้อยละ 68.57) เพศหญิง 33 คน (ร้อยละ 31.43) ซึ่งเมื่อจำแนกรายกลุ่มประกอบอาชีพ จะเป็นสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือเพศชาย : เพศหญิง เท่ากับ 11 : 4 , 10 : 5 และ 9 : 6 ตามลำดับช่วงอายุที่พบมากที่สุดได้แก่ 51-60 ปี 27 ราย (ร้อยละ 25.71) ช่วงอายุ 41 - 50 ปี 24 ราย (ร้อยละ 22.86) และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป 23 ราย (ร้อยละ 21.90) กลุ่มตัวอย่าง 78 ราย (ร้อยละ 74.29) เป็นลูกจ้าง โดยมีเจ้าของกิจการจำนวนน้อย 27 ราย (ร้อยละ 25.71) โดยพบว่ากลุ่มจับสัตว์น้ำ ตามธรรมชาติทั้งหมดประกอบอาชีพด้วยตนเอง

ผลการศึกษาสถานะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งพบว่า *กลุ่มสุขภาพปกติ* 35 ราย (ร้อยละ 33.33) โดยมากพบในกลุ่มอายุ 21 - 40 ปี *กลุ่มเสี่ยง* ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มเสี่ยง 44 ราย (ร้อยละ 41.91) พบได้ในทุกกลุ่มอาชีพทั้งหญิงและชายมีภาวะเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยอย่างน้อยหนึ่งอาการหรือหนึ่งโรค จำนวน 29 -80 ราย (ร้อยละ 29-76.19) โดยพบกลุ่มเสี่ยงมากที่สุดคือภาวะเสี่ยงรอบเอวเกินมาตรฐานทำให้มีภาวะเสี่ยงต่อโรคอ้วนลงพุง 80 ราย (ร้อยละ 76.19) *กลุ่มป่วย* พบว่ามีกลุ่มป่วย 26 ราย (ร้อยละ 24.76) อาการเจ็บป่วยพบว่ากลุ่มตัวอย่าง 1 ราย มีการเจ็บป่วยมากกว่า 1 โรค / อาการ และโรคที่พบมากที่สุดได้แก่ โรคอ้วนระดับ 1 จำนวน 27 ราย (ร้อยละ 25.71) โรคอ้วนระดับ 2 จำนวน 20 ราย (ร้อยละ 19.04) โรคความดันโลหิตสูงระดับที่ 1 จำนวน 23 ราย (ร้อยละ 21.90) โรคไขมันในเลือดสูง จำนวน 22 ราย (ร้อยละ 20.95) ซึ่งทั้ง 3 โรคล้วนเกี่ยวข้องกับระบบหัวใจและหลอดเลือดหัวใจ ซึ่งถ้าหากว่าไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้อง เหมาะสม และได้รับการรักษาเร็ว ท้ายสุดจะเป็นโรคเรื้อรังในระบบหัวใจและหลอดเลือดหัวใจ ซึ่งเป็นโรคที่มีคุณภาพชีวิตในระดับที่ไม่ดี และอาจจะทำให้เป็นภาระแก่ครอบครัวในการดูแลช่วยเหลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีอาการมากขึ้น อาจจะต้องพึ่งพาในด้าน กิจวัตรประจำวัน ซึ่งหมายถึงบุคคลในครอบครัวอย่างน้อย 1 คนที่จะต้องคอยช่วยเหลือตั้งแต่ ล้างหน้า แปรงฟัน อาบน้ำแต่งตัว รับประทานอาหาร ตลอดจนช่วยเหลือด้านการขับถ่าย (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับสถานะสุขภาพกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และ กลุ่มป่วย

สถานะสุขภาพ	n= 105	
	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มปกติ	35	33.33

กลุ่มเสี่ยง ***	44	41.91
- พฤติกรรมบริโภคไม่เหมาะสมและสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า ดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง และน้ำชา กาแฟ	38	
- ดัชนีมวลกายเกินเกณฑ์มาตรฐาน	36	
- เพศชายมีเส้นรอบเอวเกิน 90 เซนติเมตร	21	
- มีภาวะเสี่ยงต่อป่วยเป็นเบาหวาน(ระดับน้ำตาล 111 – 126 mg%)	14	
- ระดับไตรกลีเซอไรด์ เกินค่ามาตรฐานคือ 150 mg/dl	12	
- หญิง มีเส้นรอบเอวเกิน 80 เซนติเมตร	12	
กลุ่มป่วย**	26	24.76
- เบาหวาน	12	
- ความดันโลหิตสูง	15	
- โรคกระเพาะอาหาร	14	
- เบาหวานรวมกับความดันโลหิตสูง	13	
- เก๊าท์	9	
- โรคระบบทางเดินหายใจ (ถุงลมโป่งพองเรื้อรัง หอบหืด)	6	
- โรคตา (ต้อกระจก ต้อเนื้อ และต้อลม)	6	
รวม	105	100.00

หมายเหตุ *** กลุ่มเสี่ยง มีภาวะเสี่ยงมากกว่า 1 อย่าง ต่อคน

****** กลุ่มป่วย เจ็บป่วยมากกว่า 1 โรค/อาการ ต่อคน

จากตารางที่ 2 ภาพรวมของสถานะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง สถานะสุขภาพปกติ 35 ราย (ร้อยละ 33.33) เป็นกลุ่มเสี่ยง 44 ราย (ร้อยละ 41.91)พบมากด้านดัชนีมวลกายเกินเกณฑ์มาตรฐานและมีพฤติกรรมบริโภคไม่เหมาะสมและสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า ดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง และน้ำชา กาแฟ 36 และ 38 ราย ตามลำดับ) และมีกลุ่มป่วย 26 ราย (ร้อยละ 24.76) พบมากอันดับแรกๆได้แก่โรคความดันโลหิตสูง 15 ราย และโรคกระเพาะอาหาร 14 ราย

ผลการศึกษาด้านสถานะสุขภาพของกลุ่มสมาชิกครอบครัวพบว่า *กลุ่มสุขภาพปกติ* 107 ราย (ร้อยละ 50.47) *กลุ่มเสี่ยงด้านสุขภาพ* 53 ราย (ร้อยละ 25) พบมากที่สุดคือเสี่ยงต่อโรคหัวใจและหลอดเลือดหัวใจ และมีภาวะเสี่ยงต่อป่วยเป็นเบาหวาน *กลุ่มป่วย* จำนวน 52 ราย โดยพบว่าได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูง โรคอื่นๆ (ไทรอยด์ มะเร็ง หัวใจ) เป็นเบาหวานร่วมกับโรคความดันโลหิตสูง เป็นเบาหวาน โรคเก๊าท์ และ โรคทางตาและการมองเห็น (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของสมาชิกครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับสถานะสุขภาพ

ปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มป่วย

สถานะสุขภาพ	n= 212	
	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มปกติ	107	50.47
กลุ่มเสี่ยง ***	53	25.00
- ดัชนีมวลกายเกินเกณฑ์มาตรฐาน	43	
- มีภาวะเสี่ยงต่อป่วยเป็นเบาหวาน(ระดับน้ำตาล 111 – 126 mg%)	11	
- หญิง มีเส้นรอบเอวเกิน 80 เซนติเมตร	11	
- เพศชายมีเส้นรอบเอวเกิน 90 เซนติเมตร	9	
- ระดับไตรกลีเซอไรด์ เกินค่ามาตรฐานคือ 150 mg/dl	9	
กลุ่มป่วย**	52	24.53
- เบาหวาน	12	
- ความดันโลหิตสูง	15	
- อื่นๆ (ไทรอยด์ มะเร็ง หัวใจ)	14	
- เบาหวานรวมกับความดันโลหิตสูง	13	
- เก๊าท์	9	
- โรคตา	6	
รวม	212	100.00

หมายเหตุ *** กลุ่มเสี่ยง มีภาวะเสี่ยงมากกว่า 1 อย่าง ต่อคน

** กลุ่มป่วย เจ็บป่วยมากกว่า 1 โรค ต่อคน

จากตารางที่ 3 ภาพรวมของสถานะสุขภาพและระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกในครัวเรือนของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งมีสถานะสุขภาพปกติ 107 ราย (ร้อยละ 50.47) เป็นกลุ่มเสี่ยง 53 ราย (ร้อยละ 25) และกลุ่มป่วย 52 ราย (ร้อยละ 24.53)

การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง ผลการศึกษาพบว่าคะแนนคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณา ระดับคะแนนและค่าร้อยละของคะแนนคุณภาพชีวิต แบ่งเป็น สองกลุ่มคือ กลุ่มที่คะแนนมากกว่า 900 คะแนน ได้แก่กลุ่มเสี่ยงหอยนางรม 942 คะแนน (ร้อยละ 62.80) กลุ่มประมงชายฝั่งอื่นๆ 939 คะแนน (ร้อยละ 62.60) กลุ่มเสี่ยงหอยแมลงภู่ 908 คะแนน (ร้อยละ 60.53) และกลุ่มเสี่ยงหอยแครง 904 คะแนน (ร้อยละ 60.26) ส่วนกลุ่มที่คะแนนคุณภาพชีวิตน้อยกว่า 900 คะแนน ได้แก่ กลุ่มเลี้ยงกุ้ง 860 คะแนน (ร้อยละ 57.33) กลุ่มเลี้ยงปลา 854 คะแนน (ร้อยละ 56.93) และกลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ) ซึ่งมีคะแนนคุณภาพชีวิตในภาพรวมน้อยที่สุด คือ 810 คะแนน (ร้อยละ 54.00) โดยที่คุณภาพ

ชีวิตรายด้านนั้น กลุ่มเลี้ยงหอยนางรมมีคุณภาพชีวิตในระดับสูงถึงสามด้าน คือ คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social integration) คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนา (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มประกอบอาชีพและระดับคะแนนคุณภาพชีวิต

กลุ่มอาชีพ	คุณภาพชีวิตโดยรวม		ระดับคุณภาพชีวิต
	คะแนน	ร้อยละ	
1. กลุ่มเลี้ยงกุ้ง	860	57.33	ระดับปานกลาง
2. กลุ่มเลี้ยงหอยนางรม	942	62.80	ระดับปานกลาง
3. กลุ่มเลี้ยงหอยแครง	904	60.26	ระดับปานกลาง
4. กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่	908	60.53	ระดับปานกลาง
5. กลุ่มเลี้ยงปลา	854	56.93	ระดับปานกลาง
6. ประมงชายฝั่งอื่นๆ	939	62.60	ระดับปานกลาง
7. กลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ	810	54.00	ระดับปานกลาง

จากตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มอาชีพมีคุณภาพชีวิตโดยรวมในระดับปานกลาง โดยมีกลุ่มเลี้ยงหอยนางรมมีคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมมากที่สุด (942 คะแนน, ร้อยละ 62.80) รองลงมาได้แก่ กลุ่มประมงชายฝั่งอื่นๆ (939 คะแนน, ร้อยละ 62.60) และพบว่าคะแนนคุณภาพชีวิตที่น้อยหรือต่ำสุดได้แก่กลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ (810 คะแนน, ร้อยละ 54)

อภิปรายผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มมีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาระดับคะแนนและค่าร้อยละของคะแนนคุณภาพชีวิต แบ่งเป็นสองกลุ่มคือกลุ่มที่คะแนนมากกว่า 900 คะแนน ได้แก่กลุ่มเลี้ยงหอยนางรม กลุ่มประมงชายฝั่งอื่นๆ กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ และกลุ่มเลี้ยงหอยแครง ส่วนกลุ่มที่คะแนนคุณภาพชีวิตน้อยกว่า 900 คะแนนได้แก่ กลุ่มเลี้ยงกุ้ง กลุ่มเลี้ยงปลา และกลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ ซึ่งมีคะแนนคุณภาพชีวิตในภาพรวมน้อยที่สุด โดยที่คุณภาพชีวิตรายด้านนั้น กลุ่มเลี้ยงหอยนางรมมีคุณภาพชีวิตในระดับสูงถึงสามด้าน คือ คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social integration) คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้

ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development of human capacities) อธิบายได้ว่าจากลักษณะการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับประมง และบริบทของพื้นที่หรือแหล่งประกอบอาชีพในจังหวัดเดียวกัน และได้รับผลกระทบจากธรรมชาติ หรือผลกระทบต่างๆ ด้วยกัน จึงทำให้การประเมินคุณภาพชีวิตของทั้ง 6 กลุ่มอาชีพอยู่ในระดับเดียวกันคือ ระดับปานกลาง ซึ่งหมายถึงกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ยังคงประกอบอาชีพประมงชายฝั่งได้ตามปกติ ถึงแม้ว่าบางคน บางกลุ่มอาจจะมีปัญหาด้านสุขภาพบ้างแต่ไม่ทำให้ต้องหยุดการประกอบอาชีพ หรือทำให้ผลผลิตเสียหาย และเมื่อประเมินคุณภาพชีวิตในภาพรวมทั้งหมด พบว่ากลุ่มเลี้ยงหอยนางรมมีคุณภาพชีวิตดีที่สุด (อยู่ในช่วงบนของคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวม) รองลงมาได้แก่กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู และกลุ่มเลี้ยงหอยแครง (อยู่ในช่วงกลางของคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวม) ส่วนกลุ่มที่คุณภาพชีวิตไม่ค่อยดี (อยู่ในช่วงล่างของคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวม) ได้แก่กลุ่มเลี้ยงกุ้ง กลุ่มเลี้ยงปลา และกลุ่มจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ ส่วนคุณภาพชีวิตรายด้านพบว่าด้านที่กลุ่มตัวอย่างประเมินในระดับดีถึงดีมากเกือบทุกกลุ่มได้แก่ คุณภาพชีวิตด้าน คุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth and security) จะเห็นได้ว่าทุกกลุ่มอาชีพยังคงยึดมั่นในการประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง ทั้งนี้เนื่องจากเป็นอาชีพที่สั่งสมกันมารุ่นต่อรุ่น หลายคนมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพจนมีความชำนาญ และสามารถปรับตัวได้ทุกสถานการณ์ เช่นเมื่อเกิดอุทกภัยในปลายปี 2554 จากบทสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ทุกกลุ่มได้ให้สัมภาษณ์ในแนวทางเดียวกันคือ " ภัยน้ำท่วม เป็นภัยธรรมชาติ ..ที่เราไม่สามารถกำหนดหรือบังคับไม่ให้เกิดขึ้นได้..แต่เราก็สามารถที่จะปรับตัวได้..ความเสียหายมีทุกอาชีพ..แล้วแต่ว่าจะมากน้อย ปีนี้พวกประมงชายฝั่งโดนมาก..แต่ถ้าเราเงินมีเก็บไว้บ้าง..ก็สามารถนำมาใช้ในช่วงประสบภัยได้..ไม่ได้หวังค่าชดเชยจากหลวงเพียงอย่างเดียว " จากการให้สัมภาษณ์จะเห็นได้ว่าทุกกลุ่มอาชีพยังมีความมั่นใจในอาชีพและเชื่อมั่นว่าอาชีพนี้มีความมั่นคงต่อครอบครัวตราบดีที่ยังมีผู้สืบทอดรุ่นหลังๆ ให้ความสำคัญในอาชีพนี้ตลอดไป

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์ : โดยจะนำเสนอหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องดังนี้

องค์กรที่เกี่ยวข้องด้านบริการสุขภาพ (สถานีนอนมาย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงพยาบาลชุมชน สำนักงานสาธารณสุขสุขอำเภอ สาธารณสุขจังหวัด)

1. การฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการเฝ้าระวังอาการเจ็บป่วยหรือโรคที่จะเกิดจากการประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง
2. การใช้แนวทางปฏิบัติในการคัดกรองโรคในผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งเพื่อจะได้ค้นพบโรคหรืออาการเจ็บป่วยในระยะเริ่มต้น
3. เสนอแนะให้มีช่องทางด่วนสำหรับกลุ่มผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งเนื่องจากข้อจำกัดในการประกอบอาชีพมีผลต่อการติดตามผลการรักษาได้
4. สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพใกล้แหล่งประกอบอาชีพเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งได้ตระหนักในการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง

5. เสนอแนะให้หน่วยงานบริการสุขภาพในพื้นที่ จัดกิจกรรมด้านบริการสุขภาพให้เหมาะสมกับกลุ่มประมงชายฝั่ง เช่นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเยี่ยมบ้านผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่งที่มีโรค / อาการเจ็บป่วยเรื้อรัง เฝ้าระวังและติดตามกลุ่มเสี่ยง และคัดกรองโรคในกลุ่มทั่วไป

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ประมงอำเภอ ประมงจังหวัด สำนักวิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่ง)

1. ควรสนับสนุนให้ผู้ประกอบการอาชีพประมงพื้นบ้านหรือประมงชายฝั่งได้จัดกลุ่มเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้อื่นมาเอาเปรียบด้านผลผลิต หรือแย่งชิงหรือทำลายแหล่งประกอบการอาชีพ เพราะจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่งในด้านต่างๆได้
2. การจัดการระบบใหม่ โดยมีชาวประมงพื้นบ้านหรือประมงชายฝั่งมีส่วนร่วม ในการสร้างความร่วมมือกับผู้คนทุกระดับ ที่ไม่ใช่ผู้คนที่อยู่ในภาคประมง และสร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้กำหนดนโยบายในประเด็นประมงชายฝั่งภายใต้การจัดการทรัพยากรประมง จะส่งผลให้ผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่งมีคุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม (Social relevance) ในระดับดี รวมทั้งคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
3. การให้ความรู้ในระบบนิเวศของทรัพยากร แหล่งทรัพยากร รู้จักฤดูกาล ชนิดสัตว์น้ำ การเติบโต ถิ่นที่อยู่ การเลือกจับ ฯลฯ เพื่อเพิ่มผลผลิต ซึ่งฐานะทางเศรษฐกิจก็จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสถานะสุขภาพ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ควรมีแผนจัดเวทีเพื่อกลุ่มประมงชายฝั่ง ได้เสนอแนะ แสดงสิทธิ์ต่างๆที่พึงมีพึงได้ เพราะสิ่งต่างๆดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมสถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิต
2. จัดระบบการดูแลกลุ่มประมงชายฝั่ง เพื่อให้ผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่งมีคุณภาพชีวิตด้านลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ประกอบการ (growth and security) และด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านเพศ (Gender health) ต่อการประกอบการอาชีพประมงชายฝั่ง โดยออกแบบระเบียบวิธีการวิจัยให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ซึ่งอาจจะได้รูปแบบเฉพาะกลุ่มนี้ได้ อันจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนานวัตกรรมสร้างสุขภาวะในประชาชนกลุ่มนี้
2. การวิจัยผลกระทบของภัยธรรมชาติที่มีผลกระทบต่อสุขภาพผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่ง
กรณีศึกษา : ประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน

3. ผลกระทบของวิกฤตน้ำมันแพงต่อคุณภาพชีวิตผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่ง กรณีศึกษา : ประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์

.....
แนวทางปฏิบัติสำหรับทีมสุขภาพระดับพื้นที่ในการสร้างเสริมสถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิตผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้าน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วยระเบียบปฏิบัติดังนี้

1. แบบคัดกรองสุขภาพะผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง

1.1 ข้อมูลทั่วไป

1.2 ข้อมูลด้านสุขภาพส่วนบุคคล

1.2.1 ประวัติการเจ็บป่วย หรือต้องพบแพทย์ด้วยโรคต่างๆ

1.2.2 ประวัติการรับวัคซีนป้องกันโรค

1.2.3 ประวัติการสูบบุหรี่

1.2.4 ประวัติการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์หรือเครื่องดื่มชูกำลัง

1.2.5 ประวัติการออกกำลังกาย/ เล่นกีฬา

1.2.6 ประวัติการพฤติกรรมบริโภค

1.2.7 ประวัติการป้องกันอุบัติเหตุ

1) รถจักรยานยนต์

2) รถยนต์

3) เรือพาย/เรือมีเครื่องยนต์ (เรือหางยาว)

1.2.8 ประวัติการสัมผัสสิ่งคุกคามจากการประกอบอาชีพ

1.2.9 ประวัติการป้องกันสุขภาพขณะปฏิบัติงาน/ประกอบอาชีพ

1.2.10 การประเมินสุขภาพด้วยตนเอง

1.2.11 ความต้องการตรวจสุขภาพประจำปี

1.2.12 ความต้องการตรวจมะเร็งปากมดลูกหรือไม่(เฉพาะผู้หญิง)

1.3 ข้อมูลครอบครัว

1.3.1 ประวัติการเจ็บป่วยของบิดาหรือมารดา

1.3.2 ประวัติการเจ็บป่วยของพี่น้องสายตรง

2. ข้อบ่งใช้แบบคัดกรองสุขภาพะผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง

2.1 มีอาชีพประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง

2.2 มีอายุ 15ปีขึ้นไป

2.3 ไม่เคยได้รับการคัดกรองหรือวินิจฉัยโรคโดยแพทย์มาก่อน

3. แนวทางการปฏิบัติ

3.1 ใช้คัดกรองผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 2

3.1.1 ผลการคัดกรองในข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคล ถ้ามีผิดปกติหรือไม่ได้ปฏิบัติตามพฤติกรรม

(บริโภค ออกกำลังกาย การป้องกันอุบัติเหตุ การสูบบุหรี่ ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์หรือ

เครื่องดื่มชูกำลัง)

3.1.1.1 ประเมินความรู้

3.1.1.2 แนะนำ / ให้สุขศึกษา

3.1.1.3 จัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพตามสภาพปัญหา

3.1.1.4 ประเมินซ้ำทุก 6 เดือน

3.2 ผลการคัดกรองในข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคล ถ้ามีความผิดปกติ ด้านการเจ็บป่วย การรับวัคซีน
ป้องกันโรค การสัมผัสสิ่งคุกคามจากการประกอบอาชีพ ไม่ป้องกันตนเองป้องกันสุขภาพขณะ
ปฏิบัติงาน/ประกอบอาชีพ ให้ส่งพบ / ปรึกษาบุคลากรด้านสุขภาพในพื้นที่

แบบคัดกรองสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง

1.1 ข้อมูลทั่วไป

เลขบัตรประจำตัวประชาชน 13:

ชื่อ-นามสกุล: วันเดือนปีเกิด:

กลุ่มอาชีพ:

มือถือ: โทรศัพท์:

E-mail:

น้ำหนัก: กก. ส่วนสูง: ซม. รอบเอว: ซม. ความดันโลหิต: / มิลลิเมตรปรอท

ค่าดัชนีมวลกาย: < ค่าปกติ: 20.0 -24.9 >

1.2 ข้อมูลด้านสุขภาพส่วนบุคคล

1.2.1. ท่านมีประวัติการเจ็บป่วย หรือต้องพบแพทย์ด้วยโรค

☐ ไม่เคยตรวจ ☐ ไม่มี ☐ มีระบุ

☐ ความดันโลหิตสูง ☐ เบาหวาน ☐ ไตวายเรื้อรัง ☐ กล้ามเนื้อหัวใจตาย

☐ เส้นเลือดสมอง ☐ ถุงลมโป่งพอง ☐ ไขมันในเลือดสูง ☐ โรคกระดูกสันหลัง

☐ โรคกระดูกพรุน ☐ โรคกระดูกทับ ☐ โรคกระดูกงอก

อื่นๆ ระบุ

1.2.2 กรณีที่ท่านมีประวัติเจ็บป่วยหรือต้องพบแพทย์ด้วยโรค ท่านปฏิบัติตนอย่างไร

☐ รับการรักษาอยู่ / ปฏิบัติตามที่แพทย์แนะนำ ☐ รับการรักษา แต่ไม่สม่ำเสมอ

☐ เคยรักษา ขณะนี้ไม่รักษา ☐ หายมาับประทานเอง

1.2.3 ประวัติการรับวัคซีนป้องกันโรค

☐ ไม่เคยได้รับวัคซีน ☐ เคยได้รับวัคซีน ☐ วัคซีนป้องกันโรคตับอักเสบ ☐ วัคซีนป้องกันโรคบาดทะยัก (ตั้งแต่ปี 2550-2555) ☐ วัคซีนป้องกันโรคไข้วัดใหญ่ ☐ วัคซีนป้องกันโรคหัดเยอรมัน ☐ วัคซีนป้องกันโรคหัด ☐ วัคซีนป้องกันโรคอีสุกอีใส
1.2.4 ท่านดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์หรือไม่ ☐ ไม่ดื่ม ☐ ดื่มน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ☐ ดื่ม ☐ ครั้งต่อสัปดาห์ (ขนาดที่ดื่ม คือดื่มเหล้า >45 cc ต่อวัน / ดื่มเบียร์ >1 กระป๋องต่อวัน / ดื่มไวน์ >120 cc ต่อวัน) ☐ เคยดื่ม แต่เลิกมาแล้ว ☐ ปี
1.2.5 ท่านออกกำลังกาย/เล่นกีฬา ☐ ไม่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬาเลย ☐ ออกกำลังกาย/เล่นกีฬาน้อยกว่าสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละน้อยกว่า 30 นาที และสม่ำเสมอ ☐ ออกกำลังกาย/เล่นกีฬาอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 30 นาทีหรือมากกว่าและสม่ำเสมอ
1.2.6 ท่านชอบอาหารรสใด ☐ หวาน ☐ เค็ม ☐ มัน ☐ ไม่ชอบทุกข้อ 1.2.7 ประวัติการป้องกันอุบัติเหตุ 1) ท่านขับขีหรือโดยสารรถจักรยานยนต์ ☐ ไม่ขับขี / ไม่โดยสาร ☐ ขับขี / โดยสาร และใส่หมวกกันน็อกทุกครั้ง ☐ ขับขี / โดยสาร และใส่หมวกกันน็อกบางครั้ง(เช่น ใส่เฉพาะเมื่อมีด่านตรวจ) ☐ ขับขี / โดยสาร และไม่ใส่หมวกกันน็อก 2) ท่านขับขีหรือโดยสารรถยนต์ ☐ ไม่ขับขี / ไม่โดยสาร ☐ ขับขี / โดยสาร และคาดเข็มขัดนิรภัยทุกครั้ง ☐ ขับขี / โดยสาร และคาดเข็มขัดนิรภัยบางครั้ง (เช่น คาดเฉพาะเมื่อมีด่านตรวจ) ☐ ขับขี / โดยสาร และไม่คาดเข็มขัดนิรภัย 3) ท่านขับขี/พายเรือหรือโดยสารเรือพาย เรือหางยาว ☐ ไม่ขับขี (พาย) / ไม่โดยสาร ☐ ขับขี (พาย) / โดยสาร และสวมเสื้อชูชีพทุกครั้ง ☐ ขับขี (พาย) / โดยสาร และไม่สวมเสื้อชูชีพ

1.2.8 ในระหว่างการทำงานท่านได้สัมผัสกับ ☐ ฝุ่น ☐ ฝุ่นแป้ง ☐ ฝุ่นผ้า ☐ ตะกั่ว ☐ พรอท ☐ แสง ☐ น้ำ ☐ ความร้อน ☐ เสียง ☐ รังสี ☐ ความเครียด ☐ การสั่นสะเทือน ☐ เคลื่อนไหวซ้ำซาก ☐ ท่าทางการทำงาน ☐ ไซลีน ☐ พอร์มัลดีไฮด์ ☐ อื่นๆ ระบุ
1.2.9 ท่านใช้เครื่องมือป้องกันตนเองในขณะทำงานหรือไม่ ☐ ไม่จำเป็นต้องใช้ ☐ ใช้ดังนี้ ☐ หน้ากาก ☐ ถุงมือ ☐ หมวก ☐ เสื้อคลุม ☐ ที่ครอบหู ☐ แว่นตา อื่นๆ ระบุ
1.2.10 ท่านคิดว่าท่านมีสุขภาพดีหรือไม่ ☐ ดี ☐ ไม่ดี สุขภาพไม่ดี ท่านคิดว่าเกิดจากการทำงานหรือไม่ ☐ ไม่ใช่ ☐ ใช่ ☐ มีอาการ ระบุ.....
1.2.11 ท่านตรวจสุขภาพประจำปีครั้งสุดท้ายเมื่อ 1.2.12 ท่านต้องการตรวจสุขภาพประจำปีหรือไม่ ☐ ต้องการ ☐ ไม่ต้องการ 1.2.13 ท่านต้องการตรวจมะเร็งปากมดลูกหรือไม่(เฉพาะผู้หญิง) ☐ ต้องการ ☐ ไม่ต้องการ
3. ข้อมูลครอบครัว 3.1. บิดาหรือมารดาของท่านมีประวัติการเจ็บป่วยหรือต้องพบแพทย์ด้วยโรค ☐ ไม่เคยตรวจ ☐ มีระบุ ☐ ไม่มี ☐ ไม่ทราบ ☐ ความดันโลหิตสูง ☐ เบาหวาน ☐ ไตวายเรื้อรัง ☐ กล้ามเนื้อหัวใจตาย ☐ เส้นเลือดสมอง ☐ ถุงลมโป่งพอง ☐ ไขมันในเลือดสูง ☐ โรคมะเร็งเต้านม ☐ โรคมะเร็งปอด ☐ โรคมะเร็งตับ ☐ โรคมะเร็งปากมดลูก อื่นๆ ระบุ
3.2. พี่ น้อง (สายตรง) ของท่านมีประวัติการเจ็บป่วยหรือต้องพบแพทย์ด้วยโรค ☐ ไม่เคยตรวจ ☐ มีระบุ ☐ ไม่มี ☐ ไม่ทราบ ☐ ความดันโลหิตสูง ☐ เบาหวาน ☐ ไตวายเรื้อรัง ☐ กล้ามเนื้อหัวใจตาย ☐ เส้นเลือดสมอง ☐ ถุงลมโป่งพอง ☐ ไขมันในเลือดสูง ☐ โรคมะเร็งเต้านม

☐ โรคมะเร็งปอด ☐ โรคมะเร็งตับ ☐ โรคมะเร็งปากมดลูก อื่นๆ ระบุ

สรุปผลการคัดกรอง

☐ ส่งพบทีมสุขภาพ

☐ จัดกิจกรรม / ให้ความรู้ (มีระบุ)

☐ ไม่ส่ง

☐ ให้คำแนะนำ (ระบุ)

☐ การออกกำลังกาย

☐ การบริโภค

☐ การพักผ่อน

☐ การใช้ยาในโรคประจำตัว

☐ การป้องกันอุบัติเหตุ

☐ การใช้เครื่องป้องกันตนเอง

☐ อื่นๆ

ลงชื่อ.....ผู้สมัครใจคัดกรองสุขภาพ (ผู้ใช้บริการ)

ลงชื่อ.....ผู้ให้บริการคัดกรองสุขภาพ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงชื่อ.....บุคลากรด้านสุขภาพผู้รับผิดชอบ

แบบสัมภาษณ์เลขที่

**แบบประเมินสถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิตผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน
จังหวัดสุราษฎร์ธานี**

แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการศึกษาได้รับการอนุมัติและสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ขอความกรุณาท่านช่วยตอบคำถาม ข้อมูลของท่านสำคัญยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้และข้อมูลของท่านจะถือเป็นความลับ ขอขอบคุณท่านที่สละเวลาตอบแบบสอบถาม

สถานที่ สัมภาษณ์.....โดย.....วันที่.....

กรุณาเติมข้อความหรือเครื่องหมายในวงเล็บ () ที่ท่านเลือก

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ () ชาย () หญิง S1
2. อายุปี S2
3. อาชีพ () เลี้ยงกุ้ง () เลี้ยงหอยนางรม () เลี้ยงหอยแครง () S3
- () เลี้ยงหอยแมลงภู่ () เลี้ยงปลา () เลี้ยงหอยอื่นๆ () จับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ

ส่วนที่ 2 สถานะสุขภาพ

4. ดัชนีมวลกาย.....เมตร² S4
5. เส้นรอบเอว.....เซนติเมตร S5
6. ความดันโลหิต.....มิลลิเมตรปรอท S6
7. ท่านมีโรคประจำตัวหรือไม่ () ไม่มี () มีระบุ..... S7
8. ท่านสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า เบียร์ หรือเครื่องดื่มชูกำลังหรือไม่ () ไม่ () ใช่ระบุ..... S8
9. ท่านออกกำลังกายเกิน 3 วันต่อสัปดาห์หรือไม่ () ไม่ใช่ () ใช่ ระบุ..... S9
10. ท่านมีอาการเจ็บหน้าอกเมื่อออกแรงหรือไม่ () ไม่ใช่ () ใช่ ระบุเวลา.....นาที S10
11. ท่านชอบกินอาหารหวาน มัน เค็ม เป็นประจำหรือไม่ () ไม่ใช่ () ใช่ ระบุ.....มื้อ / วัน S11
12. ในรอบ 2 สัปดาห์ที่ผ่านมาท่านรู้สึกว่าคุณภาพของท่านเป็นอย่างไร S12

- () ระดับ 5 ไม่มีความผิดปกติ
- () ระดับ 4 มีความผิดปกติเล็กน้อยแต่ไม่กระทบต่อการทำงาน
- () ระดับ 3 มีความผิดปกติระดับปานกลางแต่สามารถช่วยเหลือตนเองได้
- () ระดับ 2 มีความผิดปกติระดับมากแต่ยังช่วยเหลือตนเองได้
- () ระดับ 1 มีความผิดปกติมากและไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้
13. ท่านจะต้องลงแช่น้ำเพื่อประกอบอาชีพหรือไม่ () ไม่ใช่ () ใช้ระยะเวลา/ครั้งS13
14. ท่านเคยตรวจสุขภาพประจำปีหรือไม่ () ไม่เคยตรวจ () เคยตรวจระบุ..... S14
15. ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ () ปกติ () ไม่ปกติระบุ..... S15
16. ผลการตรวจปอดและหัวใจ () ปกติ () ไม่ปกติ..... S16
17. ในรอบ 2 สัปดาห์ที่ผ่านมาท่านมีปัญหาเรื่องนอนไม่หลับ () ไม่มี () มีระบุ.....ครั้ง S17
18. ในรอบ 2 สัปดาห์ที่ผ่านมาท่านรู้สึกเศร้าโดยไม่มีสาเหตุ () ไม่มี () มีระบุ.....ครั้ง S18
19. ในรอบ 2 สัปดาห์ที่ผ่านมาท่านพลัด ตก หกล้มหรือไม่ () ไม่มี () มีระบุ.....ครั้ง S19
20. ในรอบ 2 สัปดาห์ที่ผ่านมาท่านมีเพื่อนมาเยี่ยมหรือไปเยี่ยมเพื่อน () ไม่มี () มีระบุ.....ครั้ง S20

ส่วนที่ 3 คุณภาพชีวิต

ลำดับ	หัวข้อประเมิน	คุณภาพชีวิต(ระดับความพึงพอใจ)					สำหรับผู้วิจัย
		ดีมาก (5)	ดี (4)	ปานกลาง (3)	พอใช้ (2)	ไม่ดี (1)	
21.	พอใจในราคาผลผลิต รายได้เหมาะสมกับผลผลิต						Q1
22.	ต้องการรายได้พิเศษอื่น ๆ เนื่องจากรายได้ที่ได้รับไม่เพียงพอ						Q2
23.	สภาพแวดล้อมที่ทำงาน เช่น แสงสว่าง อุณหภูมิ ความสงบ อยู่ในสภาพที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน						Q3
24.	เครื่องมือเครื่องใช้หรืออุปกรณ์ของใช้ประกอบอาชีพเพียงพอและมีความเหมาะสมในการใช้งาน						Q4
25.	ลักษณะงานเปิดโอกาสให้มีอิสระ มีความเป็นตัวของตัวเอง ในการทำงาน						Q5
26.	ลักษณะงานเปิดโอกาสให้ได้ใช้ความชำนาญและความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมาก						Q6
27.	ได้เรียนรู้ด้านการงานเพื่อเพิ่มผลผลิตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลอื่นๆ						Q7
28.	ได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองด้านการป้องกันตนเอง						Q8

	จากการประกอบอาชีพ						
29.	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเปิดโอกาสให้ท่านได้มี						Q9
	โอกาสแสดงความคิดเห็น อย่างเต็มที่						
30.	คนในกลุ่มอาชีพเดียวกันเปิดโอกาสให้ท่านได้มี โอกาสใช้ความคิดและวินิจฉัยเลือกวิธีที่จะทำงานให้ บรรลุวัตถุประสงค์ ได้ด้วยตนเอง						Q10
31.	กฎหมายช่วยส่งเสริมท่านในการประกอบอาชีพ						Q11
32.	ท่านคิดว่าสังคมมีความยุติธรรมต่อการประกอบอาชีพ ของท่าน						Q12
33.	มีเวลาได้พักผ่อนและดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสม						Q13
34.	การทำงานของท่านไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิต ครอบครัว						Q14
35.	ลักษณะงานทำให้เครียด และมีผลเสียต่อสุขภาพ						Q15
36.	ครอบครัวของท่านให้การสนับสนุนและภูมิใจที่ ประกอบ อาชีพนี้						Q16
37.	ปริมาณงานที่รับผิดชอบมีมากจนส่งผลกระทบต่อชีวิต ส่วนตัว						Q17
38.	พอใจในความสมดุลของช่วงเวลาของการทำงานและ ช่วงเวลาที่ได้เป็นอิสระจากงานในแต่ละวัน						Q18
39.	ท่านภูมิใจในการพัฒนาระบบนิเวศชายฝั่งอ่าวบ้านดอน (การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งโสโครกต่างๆ)						Q19
40	ท่านภูมิใจเมื่อได้ร่วมระดมความคิดกับเจ้าหน้าที่ใน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของท่าน						Q20

ขอขอบคุณที่ท่านสละเวลาตอบแบบสอบถาม

ทีมผู้วิจัย

บทสนทนาในประเด็นที่กำหนด

- 1.กฎหมายข้อตกลงชุมชนเกี่ยวกับ มาตรการประมงชายฝั่ง
- 2.การกำหนดราคาสัตว์น้ำ
- 3.ความเพียงพอของรายได้ครอบครัวและการะ
- 4.วิถีการดำเนินชีวิตประมงชายฝั่งทั้งในอดีตและปัจจุบัน
- 5.พฤติกรรมเสี่ยงและความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเอง
- 6.ระบบบริการสุขภาพที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่ง
- 7.การประเมินภาวะสุขภาพในความรู้สึกรู้สึกของกลุ่มตัวอย่าง
- 8.ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาสุขภาพประมงชายฝั่ง

จากทิศทางหรือประเด็นที่กำหนดในการศึกษาครั้งนี้ ได้เก็บรวบรวมหลายข้อมูลโดยจะนำเสนอในภาพสะท้อนของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในช่วงเวลาที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูล และเป็นความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยไม่มีร่วมคิดเห็นของผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยที่เก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวในด้านต่างๆดังนี้

ประเด็น กฎหมายข้อตกลงชุมชนเกี่ยวกับ มาตรการประมงชายฝั่ง การกำหนดราคาสัตว์น้ำ

“ ผมก็เคยเข้าร่วมหลายการศึกษา เกี่ยวกับการประมง ไม่เคยพบว่ามีการศึกษาอะไร ที่เกี่ยวกับตัวเรา ชาวประมง ..ออกความคิดเห็นไปแล้วไม่แน่ใจว่าจะได้อะไรมาบ้าง”

ชาวประมงเลี้ยงหอยแครง หอยนางรม

“ เรื่องกฎหมายก็เหมือนกัน มีอะไร ที่เกี่ยวกับตัวเรา ชาวประมง ..รู้บ้างไม่รู้บ้าง ก็ไม่รู้ ว่า เอกกฎหมายอะไรมาใช้กัน ... ก็เห็นกันอยู่ว่า...กฎหมายทำอะไรกลุ่มเรือหาปลาในเขตชายฝั่งไม่ได้สักที ”

ชาวประมงหาปลาชายฝั่ง

“ อย่างเมื่อก่อน ...ออกเรือเวลา 6 โมงเช้า ..ไปสัก 4-5 กิโลเมตร ก็ได้ปลามากพอ ประมาณเที่ยงก็กลับเข้าฝั่ง ได้ ได้นอนมั่ง อยู่กับเพื่อฝูง และครอบครัว ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันมั่ง ทุกวันนี้ ไม่ค่อยได้อะไร ต้องออกทะเลตั้งแต่ตี 3 วิ่งเรือออกไปไกลนับ 10 กิโลเมตร กว่าจะได้กลับเข้าฝั่งก็ 4-5 โมงเย็น .. กฎหมายช่วยไม่ได้หรอก..ผมว่า..”

ชาวประมงหาปลาชายฝั่ง

“ จริงๆแล้ว เรืออวนลาก อวนรุนที่ใช้แรงมามากๆ เรื่องกฎหมายก็ห้ามเหมือนกัน แต่เมื่อใครยาว สาวได้ สาวเอา ผมว่าทำอะไรของพวกผมแล้ว ราคาปลากุ้งก็เหมือนกัน แพงลากดราคาตลอด ”

ชาวประมงหาปลาชายฝั่ง

“ มันก็จริงอยู่แต่ผมว่า ..เราต้องช่วยกันทุกๆฝ่าย ฝ่ายผมก็ช่วยลาดตระเวนอยู่แล้ว แต่กำลังเราเท่านี้ มันไม่ทันกับพวกลักลอบหาปลาหรอก ”

ชาวประมงประกอบอาชีพเลี้ยงหาปลาชายฝั่งและเป็นสมาชิกอบต.

“ อย่างของผม...อันแรกว่าจะขายเอง ..แต่ผมไม่มีกำลังพอ ไหนจะถึงเก็บปลา คำน้ำแข็ง ค่ายขนส่ง ผมไม่มีหรอก ..รถก็ไม่มี เมื่อต้องการเงินให้ลูก ก็ตามแพปลา มาตีราคา เหมาบ่อ เหมากะชัง กดราคาตลอด ถึงราคาไม่ดี ก็ต้องขายเพราะลูกต้องการเงิน เราเองก็ต้องกินต้องใช้”

ชาวประมงหาปลาชายฝั่ง

ประเด็นความเพียงพอของรายได้ครอบครัวและภาระในครัวเรือน

“ ตรงนี้ หมายถึงบ้านนี้ ป้าอยู่กับแฟนป้า สองคน แถวนี้ บ้านไม่ถาวร อยู่กันแค่คนที่ลงเลเท่านั้น ป้าไม่มีสมบัติ มีแต่อวนเก่าๆ และชิง เบ็ดตกกุ้งตกปลา เท่านั้นแหละ ของพินนี้มันไม่ได้ทำไร ...ก็ได้แค่กินอยู่..ไม่ต้องซื้อของเพื่อน...แถวนี้เขาถือ...อยู่ชายเล ต้องหากินเองอย่าซื้อเพื่อน ”

ชาวประมงหาปลาชายฝั่ง

“..ตั้งแต่เรือปลาจะตักเข้ามาหากิน ปลาหาง่ายๆ เช่น ปลาทุ ปลาปลั่ง ปลาอินทรี ปลาหลังเขียว ติดไปกับปลา กะตักเกือบหมดแล้ว... เป็นห่วงปลาในทะเลหายากขึ้นทุกวัน ...แล้วจะมีเงินมาทางไหน ส่วนมากแล้ว ที่เข้ากลุ่ม อาจารย์นี้ ...เราเป็นลูกจ้างเขา เจ้าของเรือไม่ได้เราก็ไม่ได้ ...แล้วไม่พอจ่าย”

ลูกจ้างเลี้ยงหอยแครง หอยแมลงภู่

“ ครอบครัวผม อยู่กัน 3 คนพ่อ แม่ ลูก.....เมื่อก่อนลูกผมเรียนในบ้านดอน....ไม่จบหรอก ..ช่วงหลังๆนี้ ต้นทุน ค่าน้ำมันก็สูงขึ้นมาก รายรับจริงน้อยมาก เงินที่ได้มาใช้หมดรายวัน เงินเก็บไม่มี ครอบครัวมีหนี้สินมากขึ้น ลูก ก็ออกโรงเรียนมาช่วยอีกแรง...เค้าว่าเขาเรียน กศน. ..จะได้ลดค่าใช้จ่าย”

ชาวประมงประกอบอาชีพเลี้ยงหาปลาชายฝั่ง

“การลดค่าใช้จ่ายสำหรับชาวเลเรา ปลุกผักปลุกหญ้าไว้กินเองปลากุ้งพอแคนหาได้มั่ง กินเพื่อยอยู่ ไม่อยู่เพื่อกิน ”

ชาวประมงเลี้ยงหอยแมลงภู่ หอยแครง

“...ครอบครัวเรา.....ไม่มีเงินเก็บ ...ช่วงไหนไม่ลงเล ..หรือลงเลแล้วไม่ได้ไหร่..ต้องซื้อของกินจากตลาด แผงจังหุ .. ทุกวันนี้ เลี้ยงสัตว์เป็ด ปลุกผัก”

ชาวประมงหาปลาชายฝั่ง

“...ผมอยู่กัน 3 คน แต่ต้องเลี้ยงแม่ที่อยู่กับน้องสาวอีกอำเภอ แม่ก็เจ็บออตๆแอดๆ ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ไหนจะค่าเดินทาง ไหนจะช่วยน้องสาวเรื่องการกินอยู่ของแม่ ...ผมอิชายเรือที่ทำมาหากินก็ไม่ได้..หมดตัวเลย ถ้าขายเครื่องทำมาหากิน ”

ชาวประมงเลี้ยงหอยแมลงภู่ หอยแครง

วิถีการดำเนินชีวิตประมงชายฝั่งทั้งในอดีตและปัจจุบัน และพฤติกรรมเสี่ยงและความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเอง

“...ลูกผมคนโต..ตอนนี้มีปัญหา..ติดเพื่อน เทียวเฮฮา เพราะผมกับแฟน ต้องออกเล่นนขึ้น ...หาชายฝั่งไม่ได้แล้ว กุ้ง หอย ปู ปลา แล้วเวลาไหนที่อิดี ดูแลลูก กลับจากเลแต่ละวันเหนื่อยสายตัวแทบขาดวันไหนออกทะเล ไม่ได้ ก็จับปลาในกระชังไปขายสัก 2-3 กิโลกรัม ก็มีข้าวกิน ”

ชาวประมงหาปลาชายฝั่งและเลี้ยงปลาในกระชัง

“...ผมว่าๆ ตอนนี้ ..เราแย่กว่าเดิม .. อย่างแม่บ้านผม เมื่อผมออกเล แม่บ้านผมก็ออกไปรับจ้างที่แพปลาของ เฒ่าแก่ข้างๆบ้าน ได้มีเงินมาจุนเจือครอบครัว... เวลาอิพุดคุยกันบ้างไม่ค่อยมี ..หัวถึงหมอนก็หลับแล้ว ”

ชาวประมงหาปลาชายฝั่งและเลี้ยงปลาในกระชัง

“ เมื่อปี 47 เขาตั้งกลุ่ม “เครือข่ายอนุรักษ์อ่าวบ้านดอน สมาชิกใน 7 อำเภอ ช่วยกันดูแลอ่าวบ้านดอน แต่
หลังๆ ทั้งป่าชายเลน ทั้งในเล เห็นแย่งกรรมสิทธิ์ถือครองกันทั้งนั้น สุดท้ายก็ไม่พ้นพวกมีเงิน ที่ขายเลน ที่
สาธารณะ ทำฟาร์มสเตย์เต็มไปหมด คนรุ่นหลังๆ ตีใจได้เที่ยว หารู้ไม่ว่า ...ไปอุดหนุนพวก..สรุปว่าทะเลเสื่อม
โทรม ลุงว่า..ต่อไปคงไม่มีอาหารทะเลขายฝั่งไว้ให้ลูกหลาน เหลน ”

ชาวประมง สมาชิกเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวบ้านดอน

“...เรื่องเสียงที่อาจารย์ว่า ..ถ้าหมายถึงเรื่องเจ็บไข้ ได้ป่วย...ไม่ต้องห่วง เราแข็งแรงดี ..ทุกวันนี้ไม่ต้องใช้บัตรทอง
..เพราะไม่เคยไปอนามัย...เจ็บหัว เจ็บพุง ซื้อยากินเอง แต่ถ้าเสียงเมื่อ ออกเลขอบอกว่า เสียงจริงๆ ไม่รู้วันไหน
เป็นลมตกเลไม่มีใครเห็น ผมออกเลคนเดียว ”

ชาวประมงที่ท่าปลาชายฝั่ง

“...ป่าเคียดเรื่องการกินอยู่.... ทุกวันนี้ไว้ใจไม่ได้ ...ฝนแดด พายุ .. ไม่เป็นไปตามฤดูกาล ตอนเดือนสามเดือนสี่
ที่ผ่านมา.... ป่าเคียดมาก เสียหายไปมาก เพราะ ปลาในกระชังหลุดหมด ต้องหาหมอ...หมอบอกว่า..อย่า
เคียด แล้วอิทำพริ้อ (ทำอะไร) ”

ชาวประมงหาปลาชายฝั่งและเลี้ยงปลาในกระชัง

“...ของผม...ปูหอยในเล ตายหมด เพราะน้ำจืดจากน้ำท่วม ...เคียดมากเหมือนกัน เพราะหมายถึงครอบครัวผม
...จะลำบากเป็นปีๆ กว่าจะได้กู้เงินมาเลี้ยงใหม่ ...เรื่องเคียดห้ามไม่ได้.. ”

ชาวประมงหาปลาชายฝั่งและเลี้ยงปลาในกระชัง

“...เรื่องเจ็บไข้ก็เหมือนกัน...ถ้ามีแล้วเจ็บไข้ก็ไม่ต้องทำมาหากินกัน.. ”

ชาวประมงเลี้ยงหอยแมลงภู่ หอยนางรม

ระบบบริการสุขภาพที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้ประกอบการอาชีพประมงชายฝั่ง

“...ผมเลี้ยงหอย ต้องแช่น้ำ ดำน้ำ เพื่อแลหอย ขนาดหอย บางทีรู้สึกเวียนหัว หูลั่น ทั้งๆ ที่น้ำไม่ลึก .. หมอที่
อนามัยบอกว่าผมเป็นทั้งเบาหวาน และความมัน ให้ยามากิน บางวันก็กิน บางวันก็ไม่กิน แล้วแต่ลมในเล..ผม
ไม่ได้เอายาไปกินในเล..... ปรบยากินตอนเย็นไม่เห็นมีอะไร.... ”

ชาวประมงเลี้ยงหอยแมลงภู่ หอยนางรม

“...ป้ามีโรค สามสหาย เบาหวาน ความดัน ไขมัน ไปพบหมอตามนัดทุกครั้งนั่นแหละ...แต่ว่าปฏิบัติตัวตามที่หมอบอกไม่ได้ ป้านอนดึกก็ต้องหิว เมื่อหิวก็ต้องกิน ..คุณไม่ได้สักที ..ไปโรงพยาบาลก็ถูกดูว่าไม่ดูแลตนเอง.....แต่เขาก็หวังดี ”

ชาวประมงหาปลาชายฝั่งและเลี้ยงปลาในกระชัง

“...ผมชอบ วันไหนไม่ได้พักผ่อนจะเหนื่อยชอบ มียาพ่นสองสามอย่าง พ่นเมื่อหอบก็ไม่หาย ตอนนี้งินยาชุด และสมุนไพร เพื่อนฝูงเอามาให้ ... มั่งนี้หอบไม่ถึง.. ”

ชาวประมงหาปลาชายฝั่ง

“...ผมว่าแทนที่หมอนัดคนไข้ ให้คนไข้นัดหมอได้ไม่....เพราะคนไข้จะได้ไม่ผิดนัด...แต่นั่นแหละ เขาเป็นหมอของชุมชน...อิมาดูแลเราชาวเล ตลอดไม่ได้หรอก.. ”

ชาวประมงหาปลาชายฝั่ง

“...ถ้าให้พวกเราลุ่มนี้ประเมิน...ว่าเรามีสุขภาพดีไม่...เราสุขภาพดี เพราะถ้าไม่ดีก็ต้องนอนโรงหมอ...แต่นี้เรายังทำมาหากินได้พวกเราที่เป็นเหมือนกันคือพวกเข็ดเมื่อยตามตัว ...ธรรมดาของพวกใช้แรงงาน.... ”

กลุ่มชาวประมงหาปลาชายฝั่ง

“...ออกกำลังกายเธอ ไม่ต้องออกหรอก..วันๆ เหนื่อย เหงื่อท่วมตัว ไหนือทำกิน ไหนือต้องซ่อมเครื่องมือทำมาหากิน แต่เรื่องพักผ่อนไม่ค่อยมีนะ... ตอนไหนรวมกลุ่มก็จะชวนกันดื่ม เราไม่ดื่มมาก เพราะต้องทำงาน ดื่มคบเพื่อนฝูงแค่นั้นแหละ....บุหรีเธอ ..เครื่องดื่มชูกำลัง ไซกันทุกคน แล้วแต่ใครจะรับว่าใช้.... ”

กลุ่มชาวประมงหาปลาชายฝั่ง

“...ตอนนี้พวกเรากังวลว่า... .. จะมาระบาด พยายามเผื่อระวังลูกหลาน ...ตอนนี้ทำลานออกกำลังกายของหมู่บ้าน เด็กๆได้ออกกำลังกาย”

กลุ่มชาวประมงหาปลาชายฝั่ง

“...เรื่องอาหาร...เราจะถนอมอาหารไว้กินเอง ..ก็ไม่พ่นปลาเค็ม ปลาจ้ำ กุ้งแห้ง ปลาแห้ง ...เก็บไว้กินเอง และเอาไปฝากเพื่อนๆ ที่ไกลเล ”

กลุ่มชาวประมงหาปลาชายฝั่ง

“ ทุกวันนี้ ฟังได้แต่กาแฟ ตื่นถึง 1 ถ้วยสบายตัวตลอดทั้งวัน...ไม่หิวด้วย..เชื่อว่ากันว่ากาแฟทำให้เป็น โรคกระเพาะอาหาร แต่ผมไม่เป็นเพราะผมว่าระหว่างปวดเมื่อยตามตัวกับแสบท้อง ท้องอืดมั่ง...แสบท้องดีกว่าปวดเมื่อบางครั้ง ..ทนไม่ได้ เดียวนี้ได้ยาชุดที่พรรคพวกเอามาให้ กินดี... ”

กลุ่มชาวประมงเลี้ยงกุ้ง- ปลา

“...เลี้ยงกุ้ง - เลี้ยงปลานี่..ตอนมันเล็กๆเหมือนลูกอ่อน ..ไม่ได้ไปไหน ต้องเฝ้าตลอด เครียดกลัวว่ามันจะตายเสียก่อน พอมันใหญ่แล้วก็เหมือน..เลี้ยงลูกสาว กลัวโดนลัก (ขโมย). มั่งนี้โง่มาก ..ยิ่งหลังน้ำท่วมต่างคนต่างหมดตัวยังมาลากันอีก. ”

กลุ่มชาวประมงเลี้ยงกุ้ง- ปลา

ตารางเปรียบเทียบกิจกรรมที่ได้วางแผนไว้ กิจกรรมที่ดำเนินการ และผลที่ได้รับตลอดโครงการ

วัตถุประสงค์	กิจกรรม (ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามแผน)	ผลที่ได้รับ	หมายเหตุ
1. เพื่อให้ได้ฐานข้อมูลคุณภาพชีวิต (Quality of life ,QOL) ของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี	1.1 สำรวจคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการสัมภาษณ์ สังเกต สันทนาการกลุ่ม เป็นการคัดกรองสุขภาพเบื้องต้น จะได้ว่าคุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ปานกลาง หรือต่ำ และคุณภาพรายด้านเป็นอย่างไร	1.1.1 สำรวจข้อมูลพื้นฐานประชากรทั้งหมด โดยแบ่งเป็นวัยทำงานให้ผลผลิตและกลุ่มสมาชิกครอบครัว 1.1.2 สำรวจหากกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มป่วยในวัยทำงานให้ผลผลิต 1.1.3 ประเมิน QOL วัยทำงานให้ผลผลิตและกลุ่มสมาชิกครอบครัว	สำรวจข้อมูลพื้นฐานประชากรทั้งหมดโดยแบ่งเป็นวัยทำงานให้ผลผลิตและกลุ่มสมาชิกครอบครัว 1.1.2 สำรวจหากกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มป่วยในวัยทำงานให้ผลผลิต 1.1.3 ประเมิน QOL วัยทำงานให้ผลผลิตและกลุ่มสมาชิกครอบครัว	บรรลุตามแผน
	1.2 จัดสร้างฐานข้อมูลและวิธีการจัดเก็บเพื่อใช้เป็นตัวบ่งชี้ที่จะต้องคัดกรองสถานะสุขภาพต่อไป	1.2 จัดสร้างฐานข้อมูลและวิธีการจัดเก็บเพื่อใช้เป็นตัวบ่งชี้ที่จะต้องคัดกรองสถานะสุขภาพต่อไป	ฐานข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง	บรรลุตามแผน
2.เพื่อให้ได้ฐานข้อมูลสถานะสุขภาพ (Health status) ของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี	2.1สำรวจสถานะสุขภาพของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี	2.1.1ประเมินสถานะสุขภาพเบื้องต้นของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี	ข้อมูลด้านสุขภาพกลุ่มตัวอย่างและครอบครัว	บรรลุตามแผน

ดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี	โดยจะตรวจสุขภาพตามกลุ่มอายุ และแบ่งผลการตรวจเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มป่วยซึ่งจะแบ่งย่อยเป็นโรคเรื้อรังและโรคไม่เรื้อรัง หรือ โรคติดเชื้อหรือไม่ติดเชื้อ	2.1.2 จัดทำคู่มือบันทึกสุขภาพ		
	2.2 จัดทำฐานข้อมูลสถานะสุขภาพ (Health status) ของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามกลุ่มที่กำหนด	-นำผลการประเมินสถานะสุขภาพเสนอแก่กลุ่มเป้าหมายและผู้รับผิดชอบเพื่อร่วมกันดำเนินการต่อไปตามระบบบริการสุขภาพในพื้นที่นั้นๆ	เสนอผลการรวบรวมข้อมูลแก่กลุ่มตัวอย่าง	บรรลุตามแผน
3. เพื่อให้ได้แนวทางปฏิบัติในการสร้างเสริมสุขภาพ (Clinical Practice Guide line ,CPG) ของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี	3.1 นำเสนอข้อมูลสถานะสุขภาพของเกษตรกรฯ แก่ผู้รับผิดชอบเพื่อหาแนวทางสร้างเสริมสุขภาพให้เหมาะสม	3.1.1 นำเสนอข้อมูลภาพรวมแก่เกษตรกรฯและผู้รับผิดชอบ 3.1.2 ร่วมจัดทำแนวทางสร้างเสริมสุขภาพสำหรับเกษตรกรฯกับทีมสุขภาพ	เสนอผลการรวบรวมข้อมูลแก่กลุ่มตัวอย่าง	บรรลุตามแผน
	3.2 จัดทำ CPG และการนำไปใช้	ได้ CPG สถานะสุขภาพ	นำ CPG ไปใช้	ตามแผน
4. เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต (QOL) เกษตรกรฯ	4.1 นำเสนอข้อมูลคุณภาพชีวิตแก่เกษตรกรฯและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) เพื่อจัดหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรฯ	4.1.1 นำเสนอข้อมูลคุณภาพชีวิตแก่เกษตรกรฯและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4.1.2 ร่วมปรึกษาในการจัดทำแนวทางการพัฒนา QOL เกษตรกรฯ 4.1.3 แต่งตั้งและมอบ	นำเสนอข้อมูลคุณภาพชีวิตแก่เกษตรกรฯและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	บรรลุตามแผน

		รายงานผู้รับผิดชอบ อย่างเหมาะสมโดยการมี ส่วนร่วมของทุกภาคส่วน		
	4.2 จัดทำแนวทางใน การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการนำไปใช้	ได้CPG คุณภาพชีวิต	นำ CPG ไปใช้	บรรลุ ตาม แผน
5. นำเสนอ เผยแพร่ การวิจัย	จัดทำรายงานการวิจัย	รูปเล่มและบทความ สำหรับเผยแพร่	รูปเล่มและบทความ สำหรับเผยแพร่	ไม่ตาม แผน

ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อ สกว

.....

ลงนาม

หัวหน้าโครงการผู้รับทุน

(นาง วรรณภา กุมารจันทร์)

ตุลาคม 2556

เปรียบเทียบ Output ที่เสนอในข้อเสนอโครงการ และที่ได้จริง

Output		ในกรณีล่าช้า (ผลสำเร็จไม่ถึง 100%) ให้ท่านระบุสาเหตุ และการแก้ไขที่ท่าน ดำเนินการแล้ว
กิจกรรมในข้อเสนอโครงการ	ผลสำเร็จ (100%)	
1. ข้อมูลพื้นฐาน	100%	
2. สสำรวจสถานะสุขภาพ	100%	
3. สสำรวจคุณภาพชีวิต	100%	
4. จัดทำฐานข้อมูลสถานะสุขภาพ	100%	
5. จัดทำฐานข้อมูลคุณภาพชีวิต	100%	
6. วิเคราะห์ข้อมูล	100%	
7. สร้างแนวทางปฏิบัติในการสร้างเสริม สถานะสุขภาพและคุณภาพชีวิต	100%	
8. การนำผลวิจัยสู่ชุมชน	100%	

9. การเผยแพร่หลักฐานการวิจัยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์	100%	
10. สรุปผลและเขียนรายงานการวิจัย	100%	

ลงนาม

(หัวหน้าโครงการผู้รับทุน)

(นาง วรรณ กุมารจันทร์)

ตุลาคม 2556